

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 48.

Onsdagen den 25 april, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18 och den 19 innevarande april.

§ 2.

Herr statsrådet *von Sydow* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 265, angående upplåtande av lägenheter m. m. från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län;

nr 227, angående förvaltningen av riks försäkringsanstaltens fondmedel;

nr 263, angående anslag för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby m. m.;

nr 266, angående uppförande av ett nytt hospital vid Hälsingborg;

nr 271, angående rätt för åtskilliga tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar med särskild yrkesutbildning att i avlöningshänseende tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöringstid;

nr 264, angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst; och

nr 267, angående tilläggspension åt förste aktuarien i statistiska centralbyrån F. A. Sundberg.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till statsutskottet propositionen, nr 241, angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkhögskolor;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 251, angående ökat statsbidrag till lantbruksskolor;

Andra kammarens protokoll 1917. Nr 48.

nr 252, angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid lantmannaskolor;

nr 260, angående till anläggning av statsstuteri å Ottenby beviljat anslag m. m.;

nr 261, angående ändringar i villkoren för lån från lånefonden för inköp av ädla avelsston m. m.; och

nr 237, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m.;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 257, med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid bevillningstaxeringen år 1917 av viss anledning nedsatt; samt

till statsutskottet propositionen, nr 253, angående avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona m. m.

§ 4.

Vidare föredrogs var efter annan och remitterades till konstitutionsutskottet de på kammarens bord liggande motionerna nr 408 och 409, av herr *Edén m. fl.*, nr 410, av herr *Wikström*, samt nr 411, av herr *Palmstierna*.

§ 5.

Bevillningsutskottets härpå föredragna betänkande nr 28 bordlades åter.

§ 6.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.*

Till avgörande förelåg nu lagutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 20 januari 1917 dagtecknad proposition, nr 33, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om barn utom äktenskap;
- 2) lag om äktenskaplig börd;
- 3) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § i lagen om äktenskaps ingående och upplösning;
- 4) lag om adoption;
- 5) lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 6) lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;
- 7) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;
- 8) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen;
- 9) lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;

10) lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;

11) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;

12) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;

13) lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;

14) lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och

15) lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

I samband med denna proposition, som hänvisats till lagutskottet, hade utskottet till behandling förehått följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 95 av herr *Alexanderson*;

nr 96 av herr *Bergqvist m. fl.*; och

nr 97 av herrar *Mauritz Hellberg* och *Jakob Larsson*; samt

inom andra kammaren

nr 287 av herr *Janson* i Kungsör;

nr 330 av herr *Persson* i Norrköping *m. fl.*; och

nr 331 av herr *Pettersson* i Södertälje *m. fl.*

Med anmälan att utskottet framdeles komme att avgiva utlåtande över förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § 17:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, hemställde utskottet i nu förevarande utlåtande,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga vid punkten fogade förslag till

lag om barn utom äktenskap;

lag om äktenskaplig börd;

lag om adoption;

lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § samt om tillägg till 2 kap. i lagen om äktenskaps ingående och upplösning;

lag om införsel i avlöning, pension eller livränta;

lag om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket;

lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;

lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen;

lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman;

lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;

lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen;

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning;

lag om ändrad lydelse av 17 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring; och

lag om ändrad lydelse av 2, 7 och 35 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete;

B) att herr *Perssons* i Norrköping m. fl. ovanberörda motion, i vad den avsåge hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag om förskott från det allmänna för underhåll åt vissa barn, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

C) att de i anledning av förevarande proposition i övrigt väckta motionerna, därest de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under A) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade

dels åtskilliga reservationer angående de uti punkten A) av utskottets hemställan innefattade lagförslagen;

dels ock följande reservationer beträffande utskottets hemställan under punkten B). nämligen:

av herrar *Persson* i Norrköping, *E. I. Lindley* och *Lindqvist* i Kosta, som föreslagit, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riksdag förelägga förslag om förskott, utan fattigvårds karaktär, från det allmänna för underhåll åt utom äktenskapet födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna levde skilda eller hustrun övergivits;

av herrar *Stärner* och *Petrén*, som instämt i herr *Perssons* i Norrköping m. fl. yrkande;

av herr *Pettersson* i Södertälje, som föreslagit att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riskdag förelägga förslag om förskott av allmänna medel för underhåll åt utom äktenskap födda barn, så ock åt barn, födda inom äktenskap, för det fall att föräldrarna levde skilda eller hustrun av mannen övergivits; samt

av herr *Karlsson* i Fjäl, som förenat sig med herr *Pettersson* i Södertälje i sistberörda reservation.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Petersson* i Lidingö villastad, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningssättet tillåter jag mig hemställa:

att § 12 i förslaget till lag om barn utom äktenskap måtte föredragas först;

att lagförslagen därefter föredragas vart för sig paragrafvis och,

där så anses lämpligt, momentvis, med ingresser, rubriker och utskottets hemställanden sist;

att vid behandlingen av förenämnda § 12 i förslaget till lag om barn utom äktenskap diskussionen må omfatta betänkandet i dess helhet;

att lagtexten ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres;

att för den händelse lagförslagen eller något av dem kommer att i en eller annan del till utskottet återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i avseende å de delar, som blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas, samt

att i avseende å nummerbeteckning i paragrafer och moment utskottet må vidtaga sådana ändringar, som påkallas av kamrarnas beslut.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

Punkten A).

Förslaget till lag om barn utom äktenskap.

Enligt utskottets förslag skulle nedan intagna paragrafer lyda sålunda:

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon fränskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet själv, om det fyllt aderton år.

3 §.

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt femton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevitnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.*

(Forts.)

en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

11 §.

Dör fadern, och har barnet ej, efter vad i 12 § sägs, arvsrätt efter honom, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter utgå av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit av äktenskaplig börd.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälle vad i 9 § är stadgat för det fall att fadern åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

12 §.

Barnet tage arv efter moder och modernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Efter fader och fadernefränder have barnet ej arvsrätt; ej heller vare de berättigade till arv efter barnet. Är barnet avlat i trolovning, eller hava föräldrarna efter dess avlelse ingått trolovning med varandra, äge dock sådant trolovningsbarn arvsrätt efter fadern och fadern efter barnet; och skall, ändå att vid trolovningen föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, arvsrätt, som nu sagts, äga rum, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

13 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratagas. Särskilt åligger det barnavårds mannen sörja för, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårds mannen äge att siälv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap ävensom barnets förklarande för trolovningsbarn samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

20 §.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet självt, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avlelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

21 §.

Talan om faderskap och om skyldighet för fadern att giva underhåll åt barnet eller modern så ock om barnets förklarande för trolovningsbarn skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämma till rätten i den ort, där lägersmålet skett, vare ock det tillåtet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

26 §.

Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet ej avlats vid det samlag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum. *Föreläggandet skall givas den, åt vilken med hänsyn till samtliga omständigheter i målet eden finnes kunna med största trygghet anföras.*

I beslut om edgång utsatte rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värdemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

34 §.

Är den, som uppgives vara fader till barnet, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

36 §.

Denna lag skall, med nedan nämnda undantag, i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl beträffande

1. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta; och

2. barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av dessförinnan gällande lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före denna lags trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan lagen trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

I fråga om barn, som i 1. avses, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Den nya lagens bestämmelser om barnets namn och om arvsrätt skola ej äga tillämpning angående barn, som i 2. avses.

Beträffande lagförslaget i dess helhet hade reservationer afgivits:

av herr *Pettersson* i Södertälje, som föreslagit, att nedan angivna paragrafer skulle erhålla följande lydelse:

1 §.

Barn utom äktenskap erhåller *faderns* släktnamn, *där ej modern giver det sitt släktnamn*. Är modern gift, eller är hon franskild hustru, erhåller barnet i sådant fall det släktnamn, som tillkom modern såsom ogift.

11 §.

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Varda flera än en man övertygade om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, pröve rätten huru stort bidrag var och en av dem jämlikt 4 och 5 §§ skall giva till barnets och moderns underhåll. Uppstår brist hos någon av de bidragspliktiga, falle den de övriga till last i den mån beloppet icke står i oskäligt förhållande till deras villkor.

12 §.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Dör *den, som är underhållsskyldig enligt 11 §*, skall det belopp, som erfordras till fullgörande för framtiden av hans underhållsskyldighet emot barnet och modern, före arvs- och testamentslotter utgå av behållningen i boet; dock att barnet icke härigenom må erhålla större del därav än det skulle hava bekommit, om det varit *hans barn i äktenskap*.

Angående avtal om vad sålunda skall tillkomma barnet gälla vad i 9 § är stadgat för det fall att fadern åtager sig att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla; och vare i fråga om avtal angående vad som skall tillkomma modern lag, som i 9 § sägs.

Med belopp, som tillfaller barnet, skall förfaras på sätt i 10 § är föreskrivet.

13 §.

Barnet tage arv efter moder och modernefränder *samt efter fader och fadernefränder* och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

14 §.

För varje barn utom äktenskap skall, efter vad nedan sägs, förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratas. Särskilt åligger det barnavårdsmanen sörja för, att lämpliga åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd och tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet.

Barnavårdsnämnden äge att själv eller genom ombud föra talan för barnet rörande faderskap, underhåll och förmynderskap samt vare berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs efterforskande eller hörande och för verkställande av delgivningar.

15 §.

Lika med 14 § i utskottets förslag.

16 §.

Lika med 15 § i utskottets förslag.

17 §.

Lika med 16 § i utskottets förslag.

18 §.

Lika med 17 § i utskottets förslag.

19 §.

Lika med 18 § i utskottets förslag.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

20 §.

Lika med 19 § i utskottets förslag.

21 §.

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt *såväl* vitsordats av modern, *som godkännts av barnavårdsmanen eller av barnets förmyndare, om annan än fadern eller modern förordnats därtill, eller av barnet självt, sedan det blivit myndigt*, vare det erkännande gällande, där ej visas att den, som gjort erkännandet, icke är barnets fader. Var modern, då erkännandet gjordes, död, eller var hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, *äge* erkännandet *jämväl utan hennes vitsord sådan verkan, som nu sagts*.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

22 §.

Talan om faderskap och om skyldighet att giva underhåll åt barnet eller modern skall anhängiggöras genom stämning å mannen till rätten i den ort, där han bör svara i tvistemål, som röra hans person. Vill käranden hellre stämma till rätten i den ort, där lägersmålet skett, vare ock det tillåtet.

Talan må väckas redan före barnets födelse, men må icke före födelsen slutligen prövas.

23 §.

Lika med 22 § i utskottets förslag.

24 §.

Lika med 23 § i utskottets förslag.

25 §.

Lika med 24 § i utskottets förslag.

26 §.

Lika med 25 i § i utskottets förslag.

27 §.

Förekommer anledning därtill att modern å tid, då barnet kan hava avlats, haft samlag med annan än svaranden, må, ändå att svaranden å sådan tid haft samlag med henne, hans faderskap ej anses styrkt, där ej modern går ed, som i 28 § andra stycket sägs, eller uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag, som hon må hava haft med den andre.

28 §.

Förekommer anledning därtill, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Rätten äge ock, då det till styrkande av faderskapet provas erforderligt, förelägga modern att med ed förneka, att hon å tid, då barnet kan hava avlats, haft samlag med annan än svaranden. Den- na ed må ej föreläggas, då synnerliga skäl äro till antagande att modern haft sådant samlag eller eden eljest finnes icke kunna med trygghet anförtras henne.

I beslut om edgång utsatte rätten viss tid, som eden skall avse.

Vad i rättegångsbalken sägs om värjemålsed skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om ed, som förelägges modern.

29 §.

Lika med 28 § i utskottets förslag.

30 §.

Lika med 29 § i utskottets förslag.

31 §.

Förordnande, som i 29 eller 30 § sägs, gånge i verkställighet lika som laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, gånge på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat.

32 §.

Klagan över rättens slutliga utslag föres genom besvär.

År part missnöjd med rättens förordnande, varom i 29 § för- mäles, eller beslut, varigenom förordnande enligt 30 § förklarats skola äga bestånd, skall särskild klagan däröver föras. Har doma- ren meddelat förordnande enligt 30 §, må klagan föras hos hovrät- ten och varde tiden för besvärns anförande räknad från det klaganden erhöill del av beslutet. Över hovrättens beslut i fråga, som i detta stycke avses, må klagan ej föras.

33 §.

Har svaranden, efter det han på grund av förordnande, som i 29 eller 30 § sägs, eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, be- talat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit under- hållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äge av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta efter sex för hund- ra om året från betalningsdagen.

Ansökan härom skall, för att komma under prövning, inom ett

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

år från det domen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande i det län, där målet avgjordes av underrätt.

Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den, som mottagit underhållsbidraget. Talan om återbekommande av vad sålunda utgivits må ej anhängiggöras senare än ett år från det utbetalningen ägde rum.

I Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som avses i denna paragraf, må ändring sökas hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

34 §.

Lika med 33 § i utskottets förslag.

35 §.

Är den, som uppgives vara barnets fader *eller underhållsskyldig enligt 11 §*, död, må efter stämning å hans arvingar vid den domstol, som har att upptaga tvist om arv efter honom, föras talan om barnets och moderns rätt; och skall i fråga om sådan talan vad ovan stadgats om talan mot mannen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

36 §.

Talan om fastställande av faderskap eller om rätt till arv på grund av faderskap, som icke förut är fastställt, skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde.

37 §.

Lika med 35 § i utskottets förslag.

38 §.

Vad i denna lag är stadgat skall, med nedan nämnda undantag, äga tillämpning jämväl beträffande barn, som fötts före lagens trädande i kraft.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före lagens trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan denna lag trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligt meddela sådant förordnande.

Är barnet fött före lagens trädande i kraft, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i

sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Barn, som fötts före den 1 januari 1919, skall ej mot faderns bestridande äga antaga hans namn, ej heller ärva fader eller fadernefränder eller ärvas av dem med mindre det enligt lag, som gällde före ikraftträdandet av lagen om äktenskaplig börd, skulle varit att anse såsom äkta. Dör fadern, och har barnet ej arvsrätt efter honom, skall vad i 12 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Varder i mål om faderskap till barn, som i detta stycke avses, utrett, att svarenden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag. Vad i 36 § är stadgat äge ej tillämpning.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Bestämmelserna i denna lag, med undantag av 1, 13, 27 och 36 §§, skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av äldre lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock beträffande barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap; och gälla därvid vad i andra och tredje styckena av denna paragraf finnes stadgat;

av herr *Karlsson* i Fjäl, som förklarat sig instämma i den av herr *Pettersson* i Södertälje avgivna reservationen;

av herrar *Stärner* och *Petrén*, vilka instämt i det förslag till lydelse av vissa paragrafer, som innefattades i sistnämnda reservation, utom i avseende å den däri intagna 11 §, för vilken paragraf de föreslagit följande avfattning:

11 §.

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Ej må underhållsskyldighet mot barnet eller modern åläggas mera än en man; samt

av herrar *Persson* i Norrköping, *E. J. Lindley* och *Lindqvist* i Kosta, som, med instämmande i övrigt i herr *Petterssons* i Södertälje förenämnda reservation, yrkat, att nedannämnda paragrafer måtte erhålla denna lydelse:

11 §.

Varder ej fastställt, vem som är fader till barnet, men är någon övertygad om att hava haft samlag med modern å tid då barnet kan hava avlats, vare han underhållsskyldig mot barnet och modern på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.

Ej må underhållsskyldighet mot barnet eller modern åläggas mera än en man.

13 §.

Barnet tage arv efter moder och modernefränder samt efter fader och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

Efter fadernefränder have barnet ej arvsrätt; ej heller vare de berättigade till arv efter barnet.

38 §.

Vad i denna lag är stadgat skall, med nedan nämnda undantag, äga tillämpning jämväl beträffande barn, som fötts före lagens trädande i kraft.

Skyldighet att utgiva underhållsbidrag för tid före lagens trädande i kraft skall bedömas efter äldre lag.

För barn, som fötts innan denna lag trätt i kraft, skall barnavårdsman icke förordnas, med mindre framställning därom göres av barnets moder eller barnavårdsnämnden av särskild anledning finner skäligen meddela sådant förordnande.

Är barnet fött före lagens trädande i kraft, gälle angående bevakning av dess rätt till arv efter moder och modernefränder vad i sådant hänseende finnes stadgat i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Barn, som fötts före den 1 januari 1919, skall ej mot faderns bestridande äga antaga hans namn, ej heller arva fader eller ärvas av honom, med mindre det enligt lag, som gällde före ikraftträdandet av lagen om äktenskaplig börd, skulle varit att anse såsom äkta. Dör fadern, och har barnet ej arvsrätt efter honom, skall vad i 11 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Varder i mål om faderskap till barn, som i detta stycke avses, utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlag. Vad i 34 a § är stadgat äge ej tillämpning.

Bestämmelserna i denna lag, med undantag av 1, 13, 27 och 36 §§, skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande barn, som fötts innan lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av äldre lag är att anse såsom äkta, ehuru föräldrarna ej blivit med varandra förenade i fullkomnat äktenskap, så ock beträffande barn, som födes efter det lagen om äktenskaplig börd trätt i kraft och som på grund av övergångsbestämmelsen till samma lag äger äktenskaplig börd, ändå att det eljest skulle anses såsom barn utom äktenskap; och gälle därvid vad i andra och tredje styckena av denna paragraf finnes stadgat.

Dessutom hade särskilda reservationer avgivits vid nedan angivna paragrafer i utskottets förslag, nämligen:

Vid 1 §

av herrar *Gezelius, Rogberg, greve Spens, Permansson och Fant*, som föreslagit att åt paragrafen måtte givas denna lydelse:

1 §.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon änka eller fränskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är ommyndigt, och av barnet själv, om det fyllt aderton år;

vid 3 §

av herr *Pettersson* i Södertälje, vilken ansett, att paragrafen bort erhålla denna avfattning:

3 §.

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt sexton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning; samt

av herrar *Stärner*, *Alexanderson*, *Petrén*, *Persson* i Norrköping, *Karlsson* i Fjäl, *E. J. Lindley* och *Lindqvist* i Kosta, som förklarar sig instämma med herr *Pettersson* i Södertälje i hans vid ifrågavarande paragraf avgivna reservation;

vid 9 §

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius*, *Rogberg*, greve *Spens*, *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, som ansett, att paragrafen bort av utskottet tillstyrkas med följande av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse:

9 §.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevitnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden; dock vare sådant godkännande ej erforderligt i fråga om underhållsbidrag enligt 3 §, där avtalet slutits av annan förmyndare för barnet än modern eller fadern. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom;

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

vid 12 §

av sistnämnda reservanter, som föreslagit, att i förslaget skulle införas en ny paragraf med nr 35, så lydande:

Talan om barnets förklarande för trolovningsbarn skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde; samt

vid 15 §

av desamme, vilka erinrat, att, därest den av dem vid 9 § gjorda hemställan vunne bifall, förevarande paragraf borde antagas i dess lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag.

I enlighet med kammarens angående föredragningsordningen fattade beslut företogs först till behandling 12 §.

Sedan paragrafen föredragits, anförde:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Stenberg*:
Herr talman, mina herrar! Sedan några år har lagberedningen varit sysselsatt med en revision av väsentliga delar av den svenska familjerätten. Sin första frukt satte detta arbete i den lagstiftning om äktenskaps ingående och upplösning, som för två år sedan antogs av riksdagen. Efter vederbörlig beredning ligger nu åter på riksdagens bord ett komplex av lagförslag i ämnen, som behandlats vid nämnda revision. Det gäller denna gång barnarätten, huvudsakligen frågorna om barn utom äktenskap och om adoption.

Beträffande de hittills s. k. oäkta barnen är vår lagstiftning synnerligen torftig och föga överensstämmande med nutida rättsuppfattning. En ny lag angående de utom äktenskap födda barnen är därför av stort behov påkallad. De olyckliga förhållanden, vari flertalet av dessa barn leva, kunna visserligen icke på lagstiftningens väg helt och hållet avlägsnas, men mycket kan genom lagstiftning göras för att förbättra deras villkor, så att de i minsta möjliga mån må lida av föräldrarnas felsteg, så att föräldrarnas förpliktelser mot barnen inskräpas, så att garantier skapas för att dessa förpliktelser verkligen fullgöras.

Det lagförslag, som med dessa syften för ögonen utarbetats av lagberedningen, har i stort sett vunnit allmänt erkännande såsom innefattande en lycklig lösning av föreliggande spörsmål. Lagutskottet har också i sitt utlåtande förklarat sig anse, att de uppgifter, som förelegat, i det hela blivit lösta på ett sätt, som överensstämmer med nyare tiders rättsuppfattning i ämnet, och att förslaget bör läggas till grund för lagstiftning.

I två viktiga, med varandra sammanhängande punkter ha dock olika meningar framträtt inom utskottet, nämligen i fråga därom, huruvida de utom äktenskap födda barnen skola få bära faderns *namn* och *aga* efter honom. Dessa rättigheter, arvsrätten och

namnrätten, vilja sju av utskottets sexton ledamöter tillerkänna ifrågavarande barn, under det majoriteten inom utskottet anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag. Detta förslag innebär, att barnet endast med faderns begivande kan erhålla hans namn och att barnet i regel icke har arvsrätt efter honom. Dessa frågor ha ständigt, då de i andra länders lagstiftning om oäkta barn skolat regleras, varit mycket omtvistade: även hos oss har diskussionen varit livlig. Skälen för och emot lära redan vara väl kända för de flesta av kammarens ledamöter, och det torde icke vara lätt att avvinna ämnet några nya synpunkter. Jag skall emellertid tillåta mig att i största korthet ge en resumé över argumentationen å ömse sidor för att därefter ange min egen ståndpunkt till frågorna.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Jag börjar då med *arvsfrågan* såsom den reellt betydelsefullare.

I teorien läres det ju, att arvsrättens grund är den naturliga släktskapen — blodsbandet — mellan arvlåtaren och arvingen. Då detta naturliga förhållande är detsamma, vare sig barnets föräldrar äro äkta makar eller icke, så böra, säger man, den utom äktenskapet födde likaväl som det äkta barnet ha arvsrätt ej blott efter sin moder och hennes fränder utan även efter fadern och fadernefränderna.

Häremot invändes från andra sidan, att blodsbandet är grunden för arvsrätten icke så att säga för sin egen skull utan därför, att besläktade människor i allmänhet sammanbo eller eljest hava större eller mindre gemenskap i levnadsförhållanden. Där en sådan gemenskap saknas, där brister också grunden för arvsrätten. I detta avseende är förhållandet i allmänhet faktiskt helt olika mellan fadern och hans äkta barn samt mellan fadern och ett hans barn utom äktenskapet. Det förra barnet räknas till faderns familj, under det att det senare i allmänhet lever tillsammans med modern, skilt från fadern. Förutsättningarna för arvsrätt efter *fadern* äro därför mycket svagare, säges det, än för arvsrätt efter *modern*.

Med detta skäl mot den ifrågavarande arvsrätten sammanhänger också åtskilligt, som i invändningsväg plägar anföras ur synpunkten av deras intresse, som bilda mannens legitima familj. Att det för denna familj främmande barn, vilket är frukten av en tidigare illegitim förbindelse mellan familjefadern och en annan kvinna än hans hustru, vid faderns död uppträder med anspråk på arv, känns säkerligen ofta såsom ett orättmätigt intrång. Härvid kunna, med ännu gällande regler om egendomsförhållandena mellan makar, uppstå situationer, som måste betecknas såsom stötande. Om t. ex. egendomen i boet huvudsakligen införts dit av hustrun eller tillkommit genom hennes arbete under äktenskapet, så blir ju den egendomen i regel enligt lag makarnas gemensamma tillhörighet, och den skulle sålunda, fastän den på detta sätt tillkommit, kunna gå i arv till ett mannens barn utom äktenskapet, ett barn, som han haft med en annan kvinna än sin hustru. Det utom äktenskap födda barnets anspråk på arv kan också föranleda, att ett skifte av dödsboet, kanske en upplösning av det gemensamma hemmet, en åtgärd, som det för fami-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

jen ofta vore synnerligen angeläget att undvika, måste företagas, därför att det utom äktenskap födda barnets arvsrätt måste realiserast. Om då härtill kommer, såsom oftast är fallet, att det utom äktenskap födda barnet är äldre och sålunda kommit längre i livet än mannens barn i äktenskapet, vilka vanligen äro yngre och kanske fortfarande behöva uppfostran, så måste det ju förefalla särskilt hårt, om det utomäktenskapliga barnet genom att utkräva sitt arv minskar de tillgångar, som de andra barnen väl behöva för sin utbildning. Detta är ju allt synpunkter, som av hänsyn till den legitima familjen äro värda synnerligt beaktande.

Men, säga då de, som äro anhängare av arvsrätten: allt detta må vara sant, huvudsaken är dock det illegitima barnets rätt. Barnet har ingen skuld i att det kommit till världen i en förbindelse mellan man och kvinna, som statens lagar icke erkänna. Följderna härav få icke gå ut över barnet, utan detta bör i största möjliga mån erhålla samma ställning som ett äkta barn, och arvsrätt efter fadern är härvidlag ett moment av särskild betydelse. Att utestänga ett barn, därför att det är fött utom äktenskap, från den rätt i faderns kvarlåtenskap, som tillkommer hans äkta barn, överensstämmer ej med rättfärdighet och humanitet. Intet skulle, säger man, i högre grad än likställighet i fråga om arvsrätt verka till utplånande av den sociala skillnad, som för närvarande råder mellan barn utom äktenskap och legitima barn.

Detta är ju ideella synpunkter, vilka äro anförda såsom huvudskäl för de utomäktenskapliga barnens arvsrätt, men dessa synpunkter bemötas av arvsrättens motståndare, utom med de mera teoretiska skäl, för vilka jag förut redogjort, även med vissa invändningar av praktisk art. Det erinras sålunda, att enligt vad erfarenheten visar de män, som bliva fäder till barn utom äktenskap, oftast icke ha någon större förmögenhet; de befinna sig icke i en sådan ekonomisk ställning, att arvsrätt för barnet efter fadern skulle ha något vidare värde.

Och en annan praktisk synpunkt är den, som hänför sig till svårigheterna i fråga om att fastställa faderskapet, att konstatera, vilken man som är fader till ett barn, som är fött utom äktenskap. Det är givet, att för att arvsrätt skall kunna tillerkännas ett barn utom äktenskap efter en viss man såsom påstådd fader måste faderskapet konstateras med visshet eller åtminstone med en hög grad av sannolikhet. För närvarande erfordras ju bevisning om faderskap egentligen endast för fastställande av mannens skyldighet att lämna uppfostringsbidrag till den kvinna, med vilken han fått barnet. Och då går det, som bekant, så till, att den, som enligt gällande bevisningsregler övertygas om att ha haft könsomgänge med modern å sådan tid, att han *kan vara* fader till barnet, ålägges försörjningsplikt. Men med en bevisning av denna art är det icke nog, då det gäller arvsrätt. Med en dylik bevisning är det visserligen styrkt, att den påstådda fadern kan vara fader till barnet, men det är icke bevisat, att han *verkligen* är det. Modern kan ju under konceptionstiden ha haft umgänge även med andra män, och

även någon av dem kan salunda vara fader till barnet. Då det är omöjligt för modern — det är ju klart för var och en — att bevisa det negativa faktum, att hon icke under den tid, som är av betydelse, haft umgänge med flera män, måste det bli den påstådde faders sak att förete bevisning om det positiva faktum, att sådant umgänge förekommit och att han alltså icke är den ende, med vilken kvinnan haft umgänge under ifrågavarande tid. Givetvis är även denna bevisning förenad med stora svårigheter, och ofta skulle väl edgång få tillgripas, därvid i enlighet med de i lagförslaget innefattade nya bevisningsreglerna eden finge åläggas antingen mannen eller kvinnan. Oftast skulle det väl bli så, att fyllnadsed ålades kvinnan. Rättegångar mot barnafäder skulle bli mycket talrikare än nu, och särskilt för kvinnan skulle de i många fall bli av synnerligen pinsam natur, och detta gäller i alldeles särskild grad, om en ed skulle avfordras henne, som går ut på, att hon icke haft umgänge med andra män under konceptionstiden.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Porta.)*

Detta är, som jag sade, också ett praktiskt skäl mot de utom-äktenskapliga barnens arvsrätt. Om arvsrätten bleve i lagen stadgad, skulle i allt fall svårigheten att i det särskilda fallet bevisa dess förutsättning, faderskapets verklighet, vara så stor, att det praktiska värdet av rättigheten avsevärt skulle förringas. Och de barn, vilkas mödrar misslyckats i sina försök att bevisa viss mans faderskap, skulle komma i en synnerligen dålig ställning i socialt hänseende. De skulle bli en alldeles särskilt missgynnad pariasklass inom samhället.

Detta i korthet om de argument, som pläga anföras i fråga om arvsrätt eller icke-arvsrätt för barn utom äktenskap efter fadern.

Namnfrågan sammanhänger, såsom jag redan nämnt, med arvsfrågan. Nekas arvsrätten, torde ej heller namnrätten böra medgivas.

För lagförslagets regel, att barnet har rätt till moderns släktnamn och endast på grund av faderns medgivande kan erhålla hans namn, anföres det skälet, att barnet såväl faktiskt som rättsligt står vida närmare modern än fadern. Då modern skall hava vårdnaden om barnet och äga bestämma om dess uppfostran, förefaller det naturligtast för såväl moder som barn, att de bära samma namn. Om undantagsvis fadern har barnet hos sig, kan han ju enligt lagförslaget *ge* barnet sitt namn.

Även i fråga om namnrätten äro skälen för en sådan rätt huvudsakligen av ideell och etisk natur. Det utom äktenskap födda barnet kommer genom att förvägras faderns namn i en särställning, som det ej förskyllt, och känslan av fadersansvar skulle stärkas, om mannen visste, att de måste giva sitt namn åt varje barn, som av dem sättes i världen.

För egen del vill jag nu säga, att jag ingalunda underskattar de på ideella och sedliga grunder stödda argumenten för de utom äktenskap födda barnens rätt till arv efter fadern och rätt att bära hans namn. De i många hänseenden olyckliga barnens intressen böra tillgodoses, och särskilt finner jag berättigat och angeläget,

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

att den slapphet i fråga om ausvarskänsla, som ofta tager sig uttryck i barnafädernas förhållande till barnen, kraftigt motarbetas.

Men bedömer jag ställningen i det hela, sådan den för närvarande ter sig på ifrågavarande område, måste jag tillmäta *motskäl* en större betydelse. I det verkliga livet *är* icke förhållandet mellan mannen och hans barn utom äktenskap detsamma som mellan honom och hans äkta barn, och härutinnan äro nog icke snara förändringar att vänta, trots de faktorer, som kunna verka i sådan riktning. För dessa fakta får man icke blunda. Ej heller bör omsorgen om de utom äktenskap födda barnen få leda därtill, att de legitima barnens rätt och intresse obehörigen tillbakasättas. Detta skulle emellertid enligt min mening i vissa avseenden bli en följd av bifall till de framtällda arvsrätts- och namnanspråken, och härtill komma de synnerligen betänkliga bevisningssvårigheterna.

Jag känner mig för övrigt icke övertygad, att det allmänna rättsmedvetandet hos vårt folk fordrar de påyrkade reformerna, utan är fastmera böjd att tro, att stora lager av befolkningen, särskilt å landsbygden, skulle komma att ganska starkt reagera mot förändringarna såsom innebärande ett försvagande av familjelivets helgd och såsom stridande mot nedärvda uppfattningar, vid vilka fästes synnerlig vikt. Särskilt när det gäller familjerättsliga frågor bör man i sådant fall som det föreliggande framgå med varsamhet.

Emellertid, vad jag hittills yttrat hänför sig till förhållandena, sådana de *nu* äro. Särskilt vad angår lagstiftningen inom vissa områden har man att inom en nära framtid vänta förändringar, som kunna utöva inverkan på frågans bedömande. Vid den revision av reglerna om makars förmögenhetsförhållanden, som lagberedningen nu är sysselsatt med att förbereda, ävensom vid den allmänna revision av arvsrätten, som väl även förestår, kunna ändringar bli beslutade, som väsentligen undanröja betänkligheterna mot den föreslagna arvsrätten ur deras synpunkt, som bilda barnafädernas legitima familj. Och ur den planerade processreformen lärers väl framgå ett rättegångsväsen, som på helt annat sätt än det nuvarande tillgodoser kravet på en säker och fullständig bevisning — en reform, som skulle få betydelse även för den vanskliga faderskapsbevisningen. Bli ställningen i dessa hänseenden väsentligt förbättrad, böra måhända övriga betänkligheter få vika och reformen alltså genomföras, och då kanske i överensstämmelse med en mera enstämmig uppfattning ute bland folket om dess berättigande och nytta.

Detta om min uppfattning i sakfrågan.

Vad beträffar den av reservanterna formulerade lagtext, som skulle komma till användning, därest riksdagen bifaller deras förslag om arvsrätt och namnrätt, bör jag måhända fästa uppmärksamheten därå, att denna lagtext synes kräva någon granskning och måhända av sådan anledning icke utan vidare bör godtagas. Jag har icke haft tillfälle att ur denna synpunkt tillräckligt noggrant genomgå de föreslagna formuleringarna, men det har förefallit mig, som om i vissa punkter kunde framställas befogade anmärkningar. För att nämna ett exempel: huvudregeln angående bar-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

nets namn lyder så: »Barn utom äktenskap erhåller faderns släktnamn, där ej modern giver det sitt släktnamn.» Modern skall sålunda äga bestämma, om barnet skall få *hennes* namn. Om hon ej vill det, erhåller barnet — heter det — faderns släktnamn. Men i många fall vet man ju ej, vem som är fader. Vilket namn skall barnet då få? Det synes bli alldeles utan namn. En lucka i avfattningen torde föreligga. Och, som jag sade, även andra dylika inadvartenser finnas kanhända, ehuru jag ej nu kan påvisa dem.

Till slut skulle jag vilja framhålla ännu en sak. Jag vet ej, huruvida utsikt finnes, att lagen blir av riksdagen antagen, därest den skall tillerkänna det utomäktenskapliga barnet arvsrätt efter dess fader. Men *om* så icke är, *om* motståndet mot denna arvsrätt är så starkt, att lagen *med* densamma icke kan tänkas bli antagen, förefaller det mig icke vara klokt att för arvsrättens skull bringa lagen på fall. Det måste dock erkännas, att denna lag, även utan arvsrätten, betecknar ett stort och betydelsefullt steg framåt i strävandena att bereda de missgynnade barn, som nu kallas oäkta, en bättre ställning i ekonomiskt och socialt hänseende, och det kan enligt min mening näppeligen försvaras att låta lagen falla därför att ett, om ock i mångas ögon synnerligen viktigt önskemål ej kan samtidigt realiseras — ett önskemål, för vars förverkligande dessutom förutsättningarna inom kort kunna bli gynnsammare än de för närvarande äro.

På grund af vad jag haft äran anföra måste jag, herr talman, för min del nekande besvara frågan, om barn utom äktenskap vid den nu till prövning föreliggande lagstiftningen böra tillerkännas arvsrätt efter fader och rätt till hans namn. *Åtminstone icke för närvarande* är detta, enligt min tanke, att tillråda.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! »Det gives frågor, som, en gång väckta, icke kunna falla, fastän de undanskjutas, och som för varje gång de förekomma, tillvinna sig allt större utrymme i den allmänna meningen. En sådan fråga är den om oäkta barns arvsrätt — ofta under senare tider hos oss väckt och lika ofta understödd av något eller några bland riksständen. Och betydelsefull för uppfattningen av det hos folket i detta hänseende levande rättsmedvetande är den omständighet, att frågan synes företrädesvis inom *bondeståndet* städse hava varit med värme omfattad.»

Med dessa ord inleder lagutskottet vid 1859—60 års riksdag ett betänkande, vari föreslås arvsrätt för oäkta barn efter både fader och moder, efter den förre under förutsättning att barnet av honom inför domstol eller inför prästen erkänts.

I själva verket har denna fråga varit föremål för ett intensivt intresse från svenska riksdagens sida. Inalles ha sedan 1815 37 motioner blivt väckta, avseende dels fullständig arvsrätt efter fader och moder, dels endast efter moder, med eller utan modifieringar. Av dessa 37 motioner framkommo under ståndsriksdagarnas tid 22, därav 16 inom *bondeståndet*.

Det ligger något rörande i den tro på rättvisans slutliga seger.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

varmed man i våra farföräldrars och deras faders tid gång på gång envist förde fram denna fråga, särskilt från folkets breda lager, trots allt motstånd från de högre ståndens sida och trots konungamaktens vägran att sanktionera till och med de urvattnade kompromissbeslut, som man några gånger lyckades åstadkomma.

Den första motionen i ämnet frambars av en präst, som hette Agrell. Den gick ut på arvsrätt efter både fader och moder. I motiveringen yttrades bland annat:

»Den rättvisa försynen utdelar snillegåvor och goda anlag utan åtskillnad åt äkta och oäkta barn: böra då människorna handla så ensidigt, att de, till dessa gåvors utveckling och odling, öppna utvägar blott för de förra, på de senares bekostnad. Om oäkta barn återfå den naturliga rätten att ärva sina föräldrar, skall sådant ofelbart bliva det verksamaste medlet till hämmande av otukt.

Jag anhåller ödmjukast, att dessa mina tankar, ifall de förtjäna avseende, måtte till vederbörligt utskott bliva remitterade. Skulle de än bliva utan påföljd, återvänder jag likväl till min tysta hembygd med den tillfredsställelsen att hava framburit hemmavarande medbröders samt redliga medborgares allmänna önskan, det upplysta ständer täckas vidtaga kraftiga utvägar till den skamliga och fördärvliga otuktens hämmande.»

Lagutskottet avstyrkte förslaget. Mot detsamma anfördes bland annat, att det strede mot moralitetens och den borgerliga politikens föreskrifter, enär det gäve rättigheter åt »lastens foster» samt »sken av laglighet åt följderna av brott mot både religionens och samhällets lagar».

Jämlikt utskottets hemställan avslogs motionen av ständerna.

Och så föll frågan den gången. Men den kom igen riksdag efter riksdag, med sympati omfattad av borgare- och bondestånden, men illa sedd på riddarhuset och, med vissa undantag, också i högvärdiga prästeståndet. Motiveringen var nästan enformigt densamma: den naturliga rättvisans ofrånkomliga bud. Någon gång belystes kravet med exempel, tagna ur riksdagsmännens personliga erfarenhet. Man talade om det motbjudande i att nödgas vid arvskiftet efter en välbergad man tillskifta hans avlägsna släktingar hela kvarlåtenskapen, men ställa den dödes oäkta barn alldeles utblottade.

Men det fanns också i våra farföräldrars tid ett kompakt motstånd mot dessa förslag. I främsta rummet kom detta från juristernas sida. Ty det har alltid funnits lärda och skarpsinniga jurister, för vilka oäkta barns arvsrätt varit en styggelse. Arvsrätten, ha de sagt, är grundad på familjen och familjen på äktenskapet; någon arvsrätt för dem, som fötts utom äktenskapet, är därför otänkbar. Vidare ha juristerna lärt, att det strider mot äktenskapets idé att låta de före äktenskapet födda oäkta barnen få del i vad makarna under äktenskapet förvärvat. Och slutligen har man icke heller i gångna tider försummat att förkunna, att faderskapet aldrig kan bevisas: pater semper incertus est.

Vi hava också haft biskopar, som varnat för att lägga hyende

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

under osedligheten, som varnat för att genom arvsrätt för oäkta barn uppmuntra till lösa förbindelser och därigenom undergräva äktenskapets helgd. »De oäkta», sade en gång ärkebiskop Reuterdahl, »höra icke till familjen. Denna bör icke öppnas för varjehanda främmande, jag kan väl säga, orena beståndsdelar». Och domprosten Sundberg — sedermera också han ärkebiskop — har vid ett annat tillfälle kraftigt dundrat mot dem, »som intogo sin plats på den sentimentala philanthropiens skenfagra, men lösa sand» — i motsats till dem, som »ställde sig på det kristliga äktenskapets starka basis».

Gent emot talet om det upprörande uti att de oäkta icke få ärva har från prästerligt håll erinrats, att mäninskans sanna lycka icke ligger i innehavet av penningar och ägodelar; och förebråelsen att samhället nekar de oäkta barnen rättigheter ha tillbakavisats med att samhället ju tillhandahåller dessa barn »nödtorftigt uppehälle och kristelig uppfostran».

År 1854 inträffade, att två motioner om fullständig arvsrätt för oäkta barn väcktes inom bondeståndet. Detta förhållande gav greve Liljencrantz anledning till följande klagosuck: »Denna företeelse» — d. v. s. att motionerna väcktes inom bondeståndet — »tyckes mig ytterligare bekräfta en av alla tiders erfarenhet bevitnad sanning, att när laster börja att inrota sig inom samhällets högre klasser, så tränga de sig småningom ned till de lägre».

Ibland fingo emellertid dylika utgjutelser svar på tal. Vid 1844—45 års riksdag yttrade sålunda prosten Berg:

»Äktenskapet såsom en gudomlig institution måste ovillkorligen antagas kunna skydda sig själv och äga bestånd — utan att behöva taga till sitt biträde och sekundant en lagstiftning, som är verkligt positiv i okristlig hårdhet och orättvisa. Så länge samhället ej förmår förhindra oäkta barns födelse, så länge måste samhället icke blott tolerera dessa barn, utan jämväl erkänna deras rättigheter i avseende på föräldrarna vara lika stora och heliga som de äktas.»

»Varifrån är den människokänedom hämtad», sade 1863 på riddarhuset herr Nordenfalk. »som tror, att de brott, varom här är fråga, förekommas genom medvetandet, att frukten därav går förlustig en medborgerlig rättighet? Vem tror väl, att de mänskliga passionerna hejdas i sitt lopp genom ett hot om straff, som i alla fall icke träffar dem. på vilka det är avsett att verka? Det är icke sedligheten, som vinner stöd av sådana lagar, vilka i sig själva äro osedliga.»

Både vid 1850 och 1853—54 årens riksdagar fattade ständerna beslut om arvsrätt för oäkta barn efter moder, men Kungl. Maj:t vågrade sanktion härå, oaktat vid senare tillfället förslaget enhälligt tillstyrktes av högsta domstolen.

Såväl vid 1859—60 som vid 1862—63 års riksdag föreslög lagutskottet i anledning av väckta motioner, att oäkta barn skulle lika med äkta barn taga arv ej blott efter modern utan även efter fadern, om denne inför rätta eller i vittnes närvaro inför prästen erkänt barnen. Adeln och prästeståndet beslöto vid sistnämnda riksdag så

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

till vida gå reformkraven till mötes, att de uttalade sig för en något olika begränsad arvsrätt för oäkta barn efter moder. I borgarståndet blev det en het strid mellan dem, som ville ta steget fullt ut, och dem, som ville kompromissa och tills vidare nöja sig med arvsrätt endast efter modern. »Halv rättvisa är ingen rättvisa», utbrast häradshövding Staaß. L. J. Hierta, som principiellt var för »hel rättvisa» på detta område, tillstyrkte dock kompromisstanken, »ty», sade han, »säkert är, att denna fråga oupphörligt skall återkomma, till dess målet slutligen uppnås». Och så anslöt sig borgarståndet till kompromissen.

I bondeståndet uppträdde inemot ett 20-tal talare, alla för arvsrätten. Ståndet anslöt sig i första beslutet till förslaget om fullständig arvsrätt. Ståndens olika beslut sammanjämkades slutligen på det sättet, att riksdagsbeslutet gick ut på att oäkta barn skulle lika med äkta barn taga arv efter moder.

Ikke heller detta beslut blev av Kungl. Maj:t sanktionerat. I stället framlades för 1865—66 års riksdag ett lagförslag, som gick ut på att oäkta barn, som ej avlats under moderns äktenskap, skulle lika med äkta barn taga arv efter modern i den egendom, som ej utgjorde bröstärvinges laglott; dock under förutsättning att modern låtit såsom sitt anteckna barnet i kyrkoboken. Detta förslag blev av riksdagen antaget, naturligtvis utan någon egentlig förtjusning. Också får man ju säga, att det var en vidunderligt liten och vanskadad rätta, som berget den gången födde. Det var juristerna, som buro ansvaret härför. Det fanns dock på den tiden jurister i främsta ledet, som icke läto betänkligheterna skymma blicken för det verkligt bärande i denna reformtanke. Justitierådet, förre professorn Chr. Naumann hemställde sålunda i högsta domstolen vid granskningen av sistnämnda lagförslag, huruvida tiden ej vore inne att framlägga ett fullständigt förslag till arvsrätt för oäkta barn efter både fader och moder. »Våra nuvarande samhällsförhållanden», sade han, »lägga intet hinder i vägen för återupptagande i vår lagstiftning av grundsatsen om oäkta barns arvsrätt, vilken från äldsta tider hos oss var erkänd, om än i en mindre utsträckning, till dess 1734 års lagbok hyllade en motsatt princip under påtryckning av ett utifrån hämtat missförstått intresse, vilket ansåg sig kunna befrämja sedligheten genom att låta föräldrarnas förseelse drabba de oskyldiga barnen».

1866 års misslyckade förordning fick emellertid, trots flere riksdagsmotioner om ändring, hos oss gälla ända till år 1905, då riksdagen antog en lag, som tillerkände oäkta barn full arvsrätt efter moder och modernefränder.

Nu framlägges efter omsorgsfull utredning ett lagförslag, som avser att i flere hänseenden förbättra de utomäktenskapliga barnens och deras mödrars ställning. Förslaget vittnar om sina upphovsmäns skicklighet och intresse för ämnet, och så vitt jag förstår, ha vi skäl att vara tacksamma för mångt och mycket av det, som däri bjudes oss.

Men hur ställer sig förslaget till frågan om arvsrätten? Långt

Aug. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

ifran att utvidga de utomäktenskapliga barnens rätt till arv, vill man nu för mycket stora grupper av ifrågavarande barn inskränka den arvsrätt, som de för närvarande äga. Barn, avlade i trolöfning, ha enligt gällande lag arvsrätt lika med äkta barn, sålunda också efter fädernefränder. Men enligt det här lagförslaget skulle trolöfningsbarn, som födas efter den 1 januari 1918, uteslutas från arvsrätt efter fädernefränder.

Det är således nu icke regeringens mening att realisera de förhoppningar, som redan en Lars Johan Hierta och andra reformvänner på hans tid hyste om en fortsatt utvidgning av den arvsrätt, till vars medgivande man 1866 tog ett mycket försiktigt steg. Man vill tvärt om delvis avskaffa de rättigheter, de utomäktenskapliga barnen förut åtnjutit. Förslaget innebär i denna punkt ett steg tillbaka, trots sina förtjänster i övrigt.

Lagberedningens och lagutskottets skäl för avvísande av varje tanke på att utvidga de utomäktenskapliga barnens arvsrätt torde kunna sammanfattas i detta: *dessa barns faktiska ställning är en annan än de inom äktenskapet föddas.*

Denna faktiska olikhet är påtaglig och obestriddlig. De äkta barnen födas, växa och fostras i ett hems varma atmosfär. En moders öga lyser över deras barndom och följer med glädje och stolthet deras framsteg. En fader, som känner ansvar för deras öde, leder deras uppfostran och är deras stöd och hjälp, då de skola ut i livet. De »oäkta» barnen åter veta ofta icke av vare sig far eller mor. I fosterhemmen eller i fattighusen eller fattiggårdarna få de växa upp, kanske under ständig fruktan för misshandel från s. k. fosterföräldrars sida, kanske i sällskap med samhällets invalider, idioter, prostituerade och drinkare. I somliga fall leva de tillsammans med sin moder och få växa upp i hägnen av hennes ömhet, men också i skuggan av hennes skam. Någon far se de i regel icke till. I de flesta fall söker väl modern hålla dem alldeles utanför det mystiska förhållandet till den anonyme man, som råkat bliva upphov till deras tillvaro. I andra fall kan modern kanske ej underlåta att inför barnen yppa sin bitterhet och sin grämselse över att vara övergiven av sitt och deras naturliga stöd.

Så nog är det sant, som lagberedningen säger, att de utomäktenskapliga barnens faktiska ställning är en helt annan än de barns, som äro födda i äktenskap. Den satsen är obetingat riktig. Men hur är det? Var det inte just denna olikhet, som vi skulle söka så grundligt som möjligt utplåna? Eller skola vi verkligen hysa så stor respekt för de bestående förhållandena på detta område, att vi inte våga oss på att radikalt korrigera dem? För övrigt, om vi granska det föreliggande förslaget, så finna vi, att det verkligen går ut på att i vissa avseenden förändra ifrågavarande faktiska förhållanden. Förslaget innehåller sålunda bestämmelser, som avse att pålägga de utomäktenskapliga barnens fäder förpliktelser, som dessa nu i allmänhet undandraga sig. Däri finnas vidare föreskrifter, som lämna myndigheterna maktmedel i händerna att uttvinga fullgörandet av dessa förpliktelser. Och förslaget inne-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

håller slutligen föreskrifter, som giva fäderna rättigheter gentemot deras barn just på grund av blodsbandet. Fader har sålunda rätt att giva sitt barn sitt släktnamn även mot moderns bestridande. Barnet har rätt att få uppehälle och uppfostran med hänsyn till båda föräldrarnas, således också faderns, villkor. Fadern är skyldig och berättigad att bliva barnets förmyndare, om modern är död eller anses olämplig att uppfostra barnet. Och när barnet hunnit vuxen ålder, är barnet skyldigt att underhålla fadern, om denne till följd av sjukdom eller annorledes icke själv kan försörja sig. Allt detta är ju föreskrifter, som syfta till förändring av de nu bestående faktiska förhållandena. Lagberedningen förebrår själv den gamla lagen, att den icke gått ut på att modifiera och förbättra den nuvarande särställningen för de utomäktenskapliga barnen, utan rent av genom sin njuggighet bidragit att skärpa denna särställning. Men vid sådant förhållande synes det mig vila ett drag av halvhet och ofärdighet över denna nya lagstiftning, som icke vågar sätta yxa till roten och taga bort även den orättvisa särställningen i fråga om arvsrätten.

Nu är det visserligen sant, att arvsrätten för de utom äktenskap födda barnen i de flesta fall kanske icke har så mycket att betyda ekonomiskt. Det får dock icke glömmas, att i åtskilliga fall har den även sådan betydelse. Jag antager, att en var av oss, som här äro församlade, skulle ur sin egen personliga erfarenhet kunna framdraga fall, då sådana barn hava en fattig mor, men en välbärgad, kanske rik far. Då så är händelsen skall, såsom jag nyss nämnde, enligt detta förslag ett sådant barn uppfostras med hänsyn även till faderns villkor. Det ligger då enligt min tanke någonting stötande redan däri, att sedan barnet genom faderns medel ekonomiskt och socialt höjts över sin omgivning, så skola de förhoppningar och anspråk, som helt naturligt därav väckts till liv, obarmhärtigt grusas, i händelse fadern dör, låt vara att barnet har rätt att ur hans kvarlåtenskap få bidrag till sin utbildning.

Men för övrigt, alldeles fränsett den ekonomiska betydelsen av arvsrätten, nog borde det väl ändå för vår tids människor ligga något upprörande däri, att här skall finnas en halv miljon av våra medborgare, vilka endast på grund av sin börd äro uteslutna från en rättighet, som eljest tillkommer alla. Det ligger en viss överdrift i ordet alla, det erkänner jag, ty det finnes verkligen en liten klass till, som är utesluten från arvsrätt. Det heter nämligen i sjätte kapitlet Ärvdabalken: »ej må någon arv taga efter den, som han med vilja dräpit, utan vare han och alla därifrån skilda, som genom honom kunde komma att ärva». Men fränsett denna lilla grupp, är det endast dessa utomäktenskapliga barn, som icke få ärva. Och så länge denna orättvisa består, vågar jag hålla före, att dessa barn i den allmänna uppfattningen komma att framstå såsom en särskild, utstött klass i samhället, brännmärkt av själva lagen. Alla välvilliga anordningar att bereda dessa barn närande föda, hela kläder, sunda bostäder och kristlig uppfostran kunna i det avseendet intet hjälpa.

Vi borde icke längre tolerera denna orättvisa. Så djupt borde väl dock rättvisans och jämlikhetens grundsatser ha gått oss i blodet, att vi icke vilja medgiva, att en klass på det sättet skall avskiljas från de andra blott på grund av sin börd. Jag menar icke den faktiska jämlikheten, utan den rättsliga jämlikheten, likheten inför lagen, och det synes mig, att den borde för oss alla ha så stort värde, att vi icke vilja offra den på gamla fördomars altare.

Nu söker utskottet liksom lagberedningen att i detalj motivera denna fortfarande uteslutning av de oäkta från arv, dels därigenom att arvsrätt för oäkta barn efter fader skulle vara ägnad att verka försvagande och upplösande på äktenskapet, och dels därmed, att denna arvsrätt skulle lända till lidande och olägenheter för familjens medlemmar och stå i strid med reglerna om äkta makars egendomsförhållanden.

Vad nu först äktenskapets helgd beträffar, så skall jag här inskränka mig till att återropa de yttranden jag förut i dag har citerat från diskussionerna i ämnet vid föregående tillfällen här i riksdagen, i vilka det visats, hur pass litet äktenskapets helgd i själva verket vinner på att utesluta de utomäktenskapliga barnen från arvsrätt. Men jag skulle vilja tillägga för egen del, att även om äktenskapets helgd bör skattas högt — och för min del anser jag att den bör det — så är dock likheten inför lagen ett ännu dyrbarare samhällsvärde. Det går därför icke för sig att offra den senare för den förra.

Vad sedan beträffar lidandena och olägenheterna för den legitima familjens medlemmar, så har vid flera tillfällen förut och icke minst inom lagberedningen av dess reservant framhållits, att dessa huvudsakligen bero därpå, att det *finnes* oäkta barn och att ett sådant barn helt oförmodat uppträder och gör sina rättigheter gällande, men icke därpå, att barnet har arvsrätt. Nu går ju detta förslag ut på, att sådana barns tillvaro för framtiden icke längre skall kunna bli en överraskning efter äktenskapets ingående, utan deras tillvaro skall vara en känd sak redan förut. Då så är fallet och då man väl får antaga, att detta förhållande i sin mån också skall bidra till att fäderna mera taga sig an sina barn och icke låta dem växa upp hos främmande, tror jag man kan våga sig på det påståendet, att arvsrätten för dessa barn icke skall innebära ett värre lidande för den legitima familjens medlemmar eller stå mera i strid med gällande bestämmelser om äkta makars egendomsförhållanden än den arvsrätt, som redan nu tillkommer barn, födda i faderns föregående äktenskap.

I detta sammanhang har utskottet också talat om det mindre hänsynsfulla sätt, varpå utomäktenskapliga barn, som icke vuxit upp i faderns hem, i regel torde komma att göra gällande sin rätt till arv och som ytterligare skulle öka den legitima familjens lidanden. Jag vet icke, om utskottet har rätt till en sådan förmodan, jag kan icke gå in på att detta är en tillåtlig presumtion. Utskottets yttrande kan i själva verket missförstås såsom innebärande ett skattande

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

åt den allmänna föreställningen, att de utomäktenskapliga barnen i alla avseenden utgöra en underklass i samhället, även mera hänsynslös än andra. Det kan väl ändock icke vara utskottets allvarliga mening att påstå något sådant.

Så ha vi slutligen också de mycket omtalade svårigheterna att bevisa faderskapet. De svårigheterna kan ingen människa förneka, men nog är det en överdrift, då man påstår, såsom de gamla romarna gjorde, att faderskapet alltid är ovisst. Snarare tror jag man med bättre fog kan säga, att det under nuvarande samhällsförhållanden i de flesta fall icke är ovisst, vem som är fader till ett utomäktenskapligt barn. Emellertid finnes det också många fall, i vilka faderskapet är ovisst. För sådana fall har jag i anslutning till den reservation, som blivit avgiven inom lagberedningen, föreslagit följande: Om anledning förekommer att barnets moder på tid, då barnet kan ha avlats, haft samlag med annan man än svaranden, skall svaranden icke anses såsom fader, såvitt icke modern går ed på, att hon icke haft samlag med den andre, eller ock det visas, att barnet icke kan ha avlats i samlaget med den andre. Om emellertid synnerliga skäl äro till det antagandet, att hon haft samlag med den andre, får eden icke tillåtas henne; icke heller om hon för övrigt genom sitt förhållande ingiver domstolen den uppfattningen, att eden icke kan med trygghet anförtros henne. Dessutom äro särskilda villkor föreskrivna rörande det erkännande, som fadern skall avgiva, för att ett barn skall anses såsom hans. Jag tror, att dessa försiktighetsmått i allmänhet skola visa sig vara tillräckliga.

Under återopande av svårigheterna med faderskapsbevisningen har utskottet framhållit, att om man nu skulle föreskriva fullständig faderskapsutredning, skulle det i alla fall bli en del barn, till vilka man icke lyckades få fram en fader. De skulle verkligen bliva barn utan fäder, och de skulle komma att bilda en verklig pariasklass bland de utomäktenskapliga barnen. Ja, det är givetvis att beklaga, att man icke med lagen kan få fram fadern till varje barn, däri ger jag utskottet rätt. Men jag kan dock icke riktigt förstå den tankegång, som i övrigt uppenbarar sig i detta utskottets uttalande. Icke skulle det väl bli i nämnvärd mån bättre ställt för dessa barn, till vilka man icke med någon lagstiftning kan få fram en fader, om de finge sällskap av alla de hundratusentals barn, för vilka det skulle vara möjligt att konstatera en fader med alla en faders förpliktelser.

Angående förslagens bestämmelser i övrigt är väl på denna punkt i diskussionen icke så mycket att säga. Vad som sagts om arvsrätten efter fadern kan ju visserligen icke med samma styrka, men dock i sin mån även återopas till försvar för den påyrkade arvsrätten efter fädernefränder. Jag vill i detta avseende erinra om, att till fädernefränder höra i främsta rummet syskon, och vi få väl erkänna, att samhörigheten mellan syskon i samma syskonkrets är så stor, att den skulle kunna motivera arvsrätt för syskonen inbördes.

Vad som sagts om arvsrätten kan också i sin mån återopas till försvar för namnrätten. Det gemensamma namnet betonar såväl för fader och barn som för utomstående samhörigheten, det är för fadern

en påminnelse om att för det barn, som jämte honom bär det, har han ansvar. Jag antager, att icke ens utskottets majoritet vill förneka, att en sådan påminnelse kan behövas.

Nu anmärkte herr statsrådet i sitt anförande nyss, att det föreligger en oegentlighet i den av mig föreslagna lagtexten till den paragraf, som talar om barnets rätt till namn. Han påpekade nämligen, att i händelse man icke kan få tag i någon fader, är det icke möjligt att låta barnet få faderns namn. Ja, det är alldeles riktigt, men det står också i den föreslagna formuleringen — som ju möjligen kan formuleras bättre, det erkänner jag — att i händelse barnet icke fått faderns namn, kan modern giva det sitt namn. Det förefaller mig icke alldeles otänkbart, att för det fall, att icke någon fader kan lagligen konstateras, modern icke skall befinnas alldeles ovillig att giva barnet sitt namn, och på det sättet antager jag, att det icke skall bli omöjligt att avhjälpa den praktiska svårighet, om vilken herr statsrådet talade.

Mina herrar! Den fråga, som vi här behandla, berör en mycket stor del av vårt lands befolkning. Det födes årligen i vårt land omkring 20,000 barn utom äktenskap, d. v. s. över 50 för varje dag. Det gäller nu att för framtiden befria dessa barn från den faktiska underklasställning, de i vårt land intaga. Jag vill i det sammanhanget erinra om, att vi för några dagar sedan fingo här på våra pulpeter ett lagförslag, som avser att för vissa dömda grövre brottslingar avskaffa straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende. Nu bliva icke alla dessa utomäktenskapliga barn förbrutare, om det också är sannt, att många bland dem, i saknad av stöd och hjälp i ungdomsåren, råka vilse i livet. Det är verkligen många, lyckligtvis flertalet av dem, som bli hederliga människor, trots det ringa intresse fäder och samhälle visa dem. Då vill jag fråga: Borde icke samma åskådning, som uppbar kravet på avskaffande av vanfrestidsstraffet, även förmå oss att befria de utom äktenskapet födda från den vanärans stämpel lagstiftningen åsatt dem? Ty det ligger något vanärande däri, att lagen fränkänner dessa det medborgerliga förtroende, som alla andra äga därutinnan att de ha rätt att få övertaga sina avlidna fäders ägodelar.

Det kan icke gärna vara förhastat att år 1917 genomföra en sådan reform, för vilken våra fäder kämpade för 100 år sedan, som Lars Johan Hierta på sin tid ansåg vara mycket nära att i sin helhet kunna förverkligas och som för över femtio år sedan inom konungens högsta domstol ansågs mogen att genomföras.

Äktenskapets helgd kommer icke att lida, familjelivets lycka kommer icke att hotas, om denna lagändring beslutas. Men fäder, som sätta i världen barn utom äktenskapet, komma att för framtiden få lagens allvarliga påminnelse om, att varje människa måste själv bära de naturliga följderna av sina gärningar och att det icke går för sig att krypa undan faderskapets ansvar. Och hundratusentals fattiga svenska medborgare komma att för framtiden få lättare att förstå, att lagen icke endast är Sveriges rikets lag utan också deras, de fattiges lag.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Herr talman, jag ber att beträffande den nu föredragna paragrafen få yrka bifall till det av mig framställda ändringsförslag, som återfinnes under paragraf 13 i min reservation.

Häruti instämde herrar vice talmannen *D. Persson, Lindhagen, Edén, Olsson* i Ramsta, *Jonsson* i Gumboda, *Bäckström, Hellberg* i Lycksele, *Igel, Mossberg, Persson* i Björsholm, *Jönsson* i Fridhill, *Olofsson* i Digernäs, *Rehn* och *Lundström* i Långnäs.

Herr J a n s s o n i Kungsör: Herr talman! Även jag kunde ha nöjt mig med att instämma med herr Pettersson i Södertälje, men då jag väckt en motion i ämnet, anser jag mig från den synpunkten pliktig att säga några ord.

Då jag fick den kungl. propositionen, var det med stor förnöjelse jag läste, att det skulle bli en fullständig omgestaltning motsvarande tidens krav av förhållandena på detta område. Då jag fortsatte läsningen av propositionen, fann jag också mycket som var ägnat att glädja och tillfredsställa, men jag blev snart förbluffad över att se hur man tagit avsteg från principen om en fullständig omgestaltning, och hurusom man föreslog bibehållandet av den nuvarande rättsståndpunkten om arvsrätt efter fader.

Man står i det hänseendet, som sagt, på den gamla ståndpunkten, och således är det icke underligt, om det blir kritik, då ju propositionen gjorde anspråk på att innebära »en fullständig omgestaltning». Jag föreslår i min motion, att arvsrätt skall beviljas barn utom äktenskapet efter fader, men icke efter fadernefränder, och jag ber därför att få påpeka en sak här: Det står i utskottets betänkande på sidan 19 och har även uttalats av herr justitieministern, att hos en stor del av vårt lands befolkning, särskilt på landsbygden, strider arvsrätt efter fadern mot uppfattningen och tänkesätten.

Jag tror att detta är ett fullkomligt misstag. Jag är själv landsbo, och jag får säga, att var helst jag samtalat med personer av olika klasser, stånd och kön ha de alla varit glada åt att det framkommit förslag om arvsrätt även efter fadern, men man är ute på landsbygden i allmänhet icke av den uppfattningen som påstås här i utskottets utlåtande, och det anförande, som herr Pettersson i Södertälje hållit, har ju för övrigt visat, att det var från landsbygdens befolkning som kravet på denna ändring sedan långliga tider blivit framburet.

Det säges nu, att förslaget innebär så väsentliga framsteg, att man tillsvidare borde låta sig nöja med detsamma och avvakta lagens verkningar. Ja, det är ju vackra ord det där, men vi veta hur det är i riksdagen. När en lag väl blivit fastställd, är det mycket svårt att snart få ändringar i densamma. Då säger man alltid, att den skall prövas, och att det är för kort tid sedan den antogs. På grund härav anser jag, att vi nu, då detta i och för sig själv praktiska lagförslag framkommit, också skola taga steget ut och medgiva denna rätt, som jag för min del anser fullkomligt solklar. Jag kan icke neka till, att jag tycker, att den motivering för sin hållning, som lag-

beredningen anført, och som är citerad på sidan 10 i utskottets utlåtande, talar för vår ståndpunkt. Det heter där:

»Beredningen har redan framhållit, hurusom man vid den nu ifrågavarande lagstiftningen bör sträva efter att kraftigt betona det nära samband, som blodsbandet skapar mellan föräldrarna och barnet, och de förpliktelser att taga sig an barnet detta samband ålägger föräldrarna. Föräldrarna såsom barnets upphov böra hava skyldighet att bereda barnet nödiga förutsättningar för att det må kunna slå sig fram i livets kamp. Ur sådan synpunkt är det av betydelse att barnet icke blott får anspråk på uppfostran och underhåll under uppväxttiden utan även bekommer andel i föräldrarnas kvarlåtenskap.» Ja, det är egendomligt, att man med denna motivering kan komma till det slutet att avstyra arvsrätt efter fader.

Jag ber också få vända mig mot ett påstående, som jag tycker inte bör stå alldeles oemotsagt eller lämnas utanför kritiken. Det förekommer i utskottets betänkande på sidan 14, där det heter: »Arvsrätten spelar rent ekonomiskt sett en jämförelsevis obetydlig roll. Enligt vad den ovanberörda statistiska utredningen giver vid handen, tillhöra nämligen fäderna till barn utom äktenskap i allmänhet de mindre bemedlade klasserna, vadan i regel föga eller intet torde finnas att ärva.»

Ja, det låter sig nog säga, men det beror helt enkelt på, att de mindre bemedlade klasserna äro i flertal, och det skulle ju vara alldeles abnormt om det vore på motsatt sätt, då man räknar med absoluta tal. Men jag är förvissad om att procentuellt räknat, är det icke de mindre bemedlade klasserna, som äro fäder till de flesta oäkta barnen. Att vilja göra gällande detta, det är, jag vill påstå det, nästan en förolämpning mot de mindre bemedlade, och ett för svar för de andra klasserna, som jag för min del vill reagera mot.

Jag ber att få kraftigt betona, att man icke begär, att arvsrätten skall inträda förrän faderskapet är fullständigt fastställt, och då anser jag icke andra hinder vara för handen än rent teoretiska. När faderskapet är fastställt, antingen genom att han erkänt detta inför prästen, på sätt lagen föreskriver, eller genom rättegång nödgats erkänna det, så anser jag, att ingen orätt sker, om arv också skulle tagas efter fader.

Jag vill till sist säga det, att för mig står det klart, att ingen lagstiftning i världen kan hindra barnen att ärva såväl faderns som moderns fysiska och andliga egenskaper; en högre rätt säger också att äro vi barn, så äro vi ock arvingar. Om man erkänner sanningen av detta, så bör man ock erkänna rättvisan i det andra, därför anser jag också, att lagstiftningen bör vara så pass genomgripande att steget tages fullt ut, så att barnet får arvsrätt efter sin fader även ekonomiskt.

Jag skall icke upptaga tiden längre, och ehuru jag endast väckt förslag om arvsrätt efter fader, huvudsakligen emedan jag trodde att något vidare icke skulle kunna ernås, — så ber jag dock nu att på det varmaste få yrka bifall till herr Petterssons i Södertälje reservation och avslag på utskottets hemställan.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Min högt ärade kamrat på Stockholmslänsbänken, som först av kammarens ledamöter hade ordet, inledde denna debatt, med ett lika varmhjärtat som av övertygelse buret uttalande till förmån för den arvsrätt efter fader och fädernefränder för utomäktenskapliga barn, för vilken han gjort sig till målsman. Han började sitt anförande med en intressant historisk överblick över vad som förekommit i denna fråga sedan våra föräldrars och farföräldrars tid, och han visade hurusom under tidernas lopp den ene efter den andre framstående mannen påyrkat sådan arvsrätt, och han tyckte det nu kunde vara tid att taga detta steg fullt ut.

Ja, mina herrar, den saken må gälla vad den kan. För min del tycker jag att den ger anledning till en reflexion, som han icke gjorde — den nämligen, att när så många framstående män sedan så lång tid tillbaka påyrkat utomäktenskapliga barns arvsrätt utan att densamma dock hittills lyckats bliva genomförd, så innebär det, att det ändock måtte finnas reella skäl mot densamma av den beskaffenhet, att man icke har så lätt att komma förbi dem, som den ärade representanten förmenar.

Och så förhåller det sig även med denna sak. När man bedömer den måste man taga hänsyn till verkligheten, gå in på de reella skälen och de faktiskt föreliggande förhållandena och icke se på frågan med fullt samma obesvärade idealitet, som den ärade talaren gjorde. Man kan icke behandla denna fråga ur sådana känslösynpunkter, som han anlade och vilka kulminerade, när han ville jämföra den ställning, som de utomäktenskapliga barnen ha, med deras, som äro förlustiga medborgerligt förtroende, och tog det som intäkt för sitt yrkande för om dessa barns arvsrätt efter fader och fädernefränder, att vi stå i begrepp att avskaffa förlusten av medborgerligt förtroende, och att vi då borde ge motsvarande rättvisa åt de utomäktenskapliga barnen. Det är att inlägga alldeles för mycket idealitet för mycken känslöstämning i denna fråga. Det är nödvändigt att se nyktert och sakligt på denna fråga, och det är vad jag för min del gjort, när jag varit med om lagutskottets förslag, sådant det här föreligger.

Nu äro skälen för och emot i denna fråga så utdiskuterade och så genomarbetade både utom riksdagen och inom densamma, att man icke kan komma med något nytt. Jag skall icke heller göra det, utan vill inskränka mig till att helt enkelt framlägga de skäl, som ha föranlett mig att stanna vid det slut, som utskottets utlåtande innehåller.

Jag skall därvid börja med att säga, att jag trots allt, som blivit anført i motsatt riktning, dock är fullt förvissad om, att den påyrkade reformen *icke* har stöd i ett mera allmänt utbredd rättsmedvetande. Jag har den uppfattningen, att för stora lager av vårt folk, särskilt landsbygdens befolkning, den nu ifrågasatta utsträckta arvsrätten, om den införes, kommer att verka stötande — i vissa fall upprörande. För att hänvisa till det levande livet så långt, som man kan göra i en debatt, skulle jag vilja be er, mina herrar, tänka på den

situationen, som nog icke är ovanlig, att en ung man kommit i förbindelse med en flicka, och att följden bliver ett barn. Han är en lojal man och fullgör sina skyldigheter såsom den nya lagen föreskriver, d. v. s. barnet får genom hans mellankomst understöd och uppfostran, som svarar mot båda föräldrarnas ekonomiska villkor. Sedan avvecklas det där förhållandet, och mannen ingår äktenskap med en annan kvinna, får barn och bildar familj. Antag så, att han dör, medan några av hans legitima barn ännu äro minderåriga. Det är då ganska vanligt, att man i sådana fall söker trygga familjen därigenom att änkan och barnen få sitta i oskiftat bo, tills det yngsta barnet blir vuxet och anses kunna reda sig självt. Men då kommer det utomäktenskapliga barnet, och i kraft av herr Petterssons lagparagraf river det upp alltsammans. Detta äldsta barn — jag antar, att det hunnit bli vuxet och nått sådan ställning i livet, att det kan försörja sig självt — fordrar att få sin arvslott, bryter sönder det oskiftade boet, och resultatet blir till äventyrs, att de minderåriga halvsyskonen icke ens få vad de behöva för sin uppfostran. I allmänhet äro ju de utomäktenskapliga barnen äldre än sina inom äktenskap födda halvsyskon. Tro icke herrarna, att, när sådant inträffar — och det blir nog ingen ovanlig företeelse — det kommer att inom den befolkning, som får lida därav, väcka mycken ovilja och att man kommer att säga, att det dock är en orättvis och obillig lag? Framför allt måste detta bli fallet, om jag tänker mig, att hustrun infört i boet en del av den egendom, som det utomäktenskapliga barnet lägger beslag på, eller att det är hustruns och mannens gemensamma arbete, som skapat tillgångar, på vilka det utomäktenskapliga barnet gör anspråk.

Det är en sanning, som man i detta sammanhang icke får se bort ifrån, att ett i viss mån liknande förhållande understundom kan förekomma även inom ett vanligt dödsbo, där det uteslutande finnes äkta barn. Det kan ju nämligen hända, att det äldsta av dessa barn är vuxet och har fått sin utbildning, och att det finnes små syskon, som kunna komma i trångmål och svårigheter, därigenom att det äldsta barnet utan hänsyn tar ut den arvslott, som det har rätt till, och bryter sönder ett bo, som annars hade kunnat hållas tillsammans. Ja, sådant kan hända, men först och främst kan man med stor sannolikhet gå ut ifrån, att detta äldsta barn dock icke kommer att emot moder och yngre syskon visa den brist på hänsyn och medkänsla, den hårdhet, som man vanligen har att vänta av det utomäktenskapliga barnet. Och vad som alltid står fast är, att i ett sterbhus, där det uteslutande är äkta barn, åtminstone aldrig den hårdheten kan förekomma, att egendom som hustrun infört till följd av lagens bestämmelser går till andra än hennes egna barn.

Genom det nu berörda har jag satt fingret på en brist i gällande lagstiftning, som herr justitieministern också talade om i sitt anförande, den nämligen att det i vår lagstiftning saknas lagstadgad rätt för en efterlevande maka med minderåriga barn att under vissa förhållanden sitta kvar i orubbat bo, så att ett äldre redan utkommet barn icke kan bryta sönder boet och taga ut sin laglott, innan de

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

minsta barnen äro vuxna och fått sin utbildning. Vidare borde det i fråga om arvsrätt vara så, att minderåriga barn skulle ha rättighet att i främsta rummet få vad de behöva för sin uppfostran, innan de äldre barnen fingo taga ut lika mycket som de. De förra skulle sålunda ha en viss företrädesrätt till arv. Nu finnes visserligen i svensk lag — jag nämner det för att ingen sedermera skall säga att jag förbisett det — en viss möjlighet att ordna ett sådant förhållande, nämligen så, att en far eller mor kan genom testamente tillgodose ett barn, vare sig det är minderårigt eller sjukt eller vanfört, med nödigt understöd, även om detta skulle göra intrång på ett vuxet och förut utkommet barns laglott. Men detta är icke nog, ty för det första blir i de flesta fall något sådant testamente icke upprättat, och för det andra är det svårt att vid den tid, då testamentet uppgöres, bedöma vad som må vara erforderligt i det ena eller andra fallet, vilket bättre kan bedömas, när boet upplöses. Nu förhåller det sig så, att lagberedningen är sysselsatt med att genomarbeta just den delen av vår arvsrätt, dit ett bättre ordnande av nu berörda förhållanden hör, och det är väl icke osannolikt, att lagberedningen kommer med något förslag i den riktning jag här tillåtit mig antyda. Då, mina herrar, när en sådan lagstiftning föreligger, kunna vi med bättre förutsättningar börja tala om att tillerkänna de utomäktenskapliga barnen utvidgad arvsrätt, utan att råka in på de mycket upprörande följder, som understundom uppkomma, ifall vi lyssna till reservationen i denna del.

Det var den ena gruppen av skäl, som varit bestämmande för mig. Den andra gruppen kan sammanfattas däri, att det förslag till utvidgad arvsrätt, som så vackert motiverats av min granne på lärsbänken, i verkligheten gör de barns ställning, för vilka han gjort sig till målsman, i stort sett sämre än vad den skulle bli enligt utskottets förslag. Ställningen blir sämre så tillvida, att det endast är ett fåtal barn, som kunna få nytta och glädje av den arvsrätt och namnsrätt, som han påyrkar, medan det stora flertalet av barn skulle få det bättre enligt lagberedningens förslag. Hans förslag kommer att verka motsatsen till vad han ställt i utsikt — sådana äro de mänskliga förhållandena. Förslaget kommer att verka ogynnsamt för de utomäktenskapliga barnen först och främst därigenom, att det motverkar frivilliga överenskommelser och avtal angående dessa barns uppfostran och underhåll. Det är ju någonting, som man strävar efter, att, när ett sådant barn kommit till världen, fadern och modern skola godvilligt komma överens om, hur kostnaden för barnets uppfostran skall utgå, och man lägger under kontroll, att överenskommelsen icke blir till barnets skada. Men det är i alla fall så — det är »mänskligt», som herr Lindhagen skulle säga — att det råder ganska mycken motvilja mot uppgörelse om barnuppfostringsbidrag, det visar det stora antal barnuppfostringsmål, som varje år handläggas vid våra domstolar. Emellertid finnes det i allt fall nu vissa utsikter att få en frivillig överenskommelse till stånd. Den frampressas, skulle jag vilja säga, genom två omständigheter: dels den begränsade rättspåföljden — det är icke fråga om annat än uppfostringsbidrag — dels också

den lätthet, med vilken vederbörande åläggas edgång inför domstol. Båda dessa omständigheter verka därhän att vederbörande barnafader blir benägen att »göra upp» med modern. Men stadgas nu arvs- och namnsrätt på sätt här föreslås, så medför detta en total omkastning av förhållandena. Det är alldeles givet, att om det nu finnes obenägenhet att göra upp om uppfostringsbidrag, så måste den obenägenheten bli mycket större och svårigheterna att övervinna den mycket vidsträcktare, då uppgörelsen skall medföra icke allenast skyldighet att betala barnuppfostringsbidrag, som ju kan beräknas, utan tillika den ofrånkomliga konsekvensen, att barnet tar faders namn och arv efter honom. Skall *det* bli följden, så måste, såsom också påpekats, den bevisning, som man i dessa mål nu kräver — som herrarna veta är den för närvarande ganska ringa — sträcka sig vida längre. Man kan ej stanna vid det nuvarande, utan strängare krav måste uppställas redan därför att processen icke längre blir en enkel ersättningsprocess utan en status-process, som gäller avgörandet av en persons stånd, namn och villkor. Härvid kan man icke nöja sig med samma ringa bevisning som i ett vanligt barnuppfostringsmål. För mig förefaller det till och med tvivelaktigt, om i sådant fall bör användas fyllnadsed i den omfattning, som ifrågasättes i förslaget.

Jag tror således, att man utan fara för misstag kan säga: genomföres den lagstiftning, som nu från reservanten påyrkas, så ha vi att räkna med ett mindre antal godvilliga uppgörelser och ett färre antal till barnets fördel avdömda mål. Naturligtvis blir detta till stor skada för en mängd av de barn, för vilka reservanten gjort sig till målsman.

Men så kommer det kanske allra värsta, nämligen frågan om bevisning och motbevisning. För dem, som vid domstol ha handlagt mål angående barnuppfostringsbidrag, står det nog som en ganska given erfarenhet, att en av de allra vanligaste invändningar, som en svarande vill komma med, är den, att fickan också haft att göra med andra män. Denna invändning avklippes nu helt enkelt därigenom, att man icke tar hänsyn till den; man säger, att den omständigheten, att svaranden haft samlag med barnets moder, är tillräcklig för att döma honom att betala barnuppfostringsbidrag. Men blir det fråga om att en sådan dom skall medföra rätt till arv och namn, så måste detta ändras. Då måste man tillåta motbevisning och tillåta svaranden att riva upp en fråga, som naturligtvis måste vara ytterst pinsam för modern, den frågan: har ni haft med andra att göra också? Då ledes man till sådana stadganden, som den ärade motionären själv läst upp och som jag icke kan underlåta att stryka under. Jag undrar, vad herrarna i själ och hjärta tänka, om sådant skulle bli lag och tillämpas. Det heter i reservantens förslag, att, om det finns anledning därtill att modern under konceptionstiden har haft samlag med annan, så skall — ändå att det visats att svaranden haft samlag med henne — svaranden icke förklaras för far utan att modern med ed värjer sig mot misstanken att hava lägrats jämväl av an-

Ang lag om
barn utom
äktenskap
m. m
(Porta.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

nan. Och så föreslås det ytterligare, att en sådan ed »må ej föreläggas, då synnerliga skäl äro till antagande att modern haft sådant samlag, eller eden eljest finnes icke kunna med trygghet anföras henne». Tro icke herrarna, att nästan varje sådant mål skulle urarta till en skandalprocess mot den stackars kvinnan, som kommer inför rätta? Det första den man gör, som vill neka, varder att inkalla vittnen och förebbringa all möjlig bevisning för att nedsätta kvinnan och få fram »anledning» till att hon haft med annan att göra under konceptionstiden. Kan han få fram något ofördelaktigt om denna stackars kvinna, så får hon kanske icke ens med ed värja sig, som lagen eljest medger. Ty »finnes skäl till antagande att modern haft sådant samlag eller eden eljest finnes icke kunna med trygghet anföras henne», då får hon icke svära. Jag förstår verkligen icke, hur en man med den varma känsla, som den förste talaren hyser för dessa utomäktenskapliga mödrar och barn, kan vilja sätta dessa mödrar i en sådan, jag vågar säga det, beklagensvärd ställning, som bleve följden, om dessa lagparagrafer skulle tillämpas.

Och tänka vi sedan på barnen, ja, då kommer det att bli två klasser av utomäktenskapliga barn, som skapas till genom lagstiftningen: vi skulle få utomäktenskapliga barn, som *fått* en rättsligt konstaterad fader; naturligtvis i regel sådana fall, där fadern erkänt faderskapet, ty det är nog icke så lätt att få faderskapet fastslaget mot hans nekande — men då skulle denna lag bli av relativt ringa värde. Den far, som erkänt sitt barn, vill taga sig an det och uppfostra det, han har genom lagen om adoptionsrätt fått möjlighet att sätta barnet i samma ställning som äkta barn, och han gör det också i regel, tänker jag. Det är den klassen. Men så ha vi den andra klassens barn, som icke ha någon rättsligt erkänd far. Ja, vad betyder det? Jo, det betyder, att modern funnits vara misstänkt för att ha haft med andra män att göra, så att man icke riktigt kan klara upp, vilken som är fader. Tro herrarna, att icke detta skall kännas som ett vida kraftigare *nota ignominiae* för ett utomäktenskapligt barn, än någonsin den, som för närvarande anses — anses, säger jag — häfta vid det?

Detta har varit de väsentligen bestämmande skälen för mig. Jag skall icke upptaga tiden med att åberopa de andra skäl, som också kunna anföras och som kunna läsas i lagutskottets utlåtande. Men jag skall be att få sluta med en vädjan, som just i dag på morgonen står i en tidning, en tidning, som på de håll, som den ärade reservanten tillhör, borde ha åtskillig resonans, det är Dagens Nyheter. Man talar här om att i dag är i riksdagen en barnens dag av mer än vanlig betydelse för Sverige och slutar med följande ord om utomäktenskapliga barns arvsrätt, vilka ord jag för ovanlighetens skull skall be att få göra till mina — det är inte ofta något sådant inträffar —: »Det förefaller ovisst, om rättsuppfattningen verkligen är mogen för revolutionerande steg på detta område, där det har sina betänkligheter att låta lagen gå före opinionen. I varje fall är det angeläget att de principiella menings-

motsättningarna på denna punkt icke få ointetgöra alltsammans. Det vore en mycket dålig tjänst åt de utomäktenskapliga barnen. För dem är en mager förlikning bättre än en fet process.»

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Ja, detta om detta. Som herrarna se, har vid denna paragraf fogats en reservation av bland andra mig, som går ut på ett tillägg rörande talerätten om ett barns förklarande för trolovningsbarn. Vi ha ansett, att för en sådan talan bör sättas viss tid, så att den icke skall kunna tagas upp långa tider, kanske en halv eller hel mansålder, efter det trolovningen ägde rum. Ur bevisnings-synpunkt och i barnets eget intresse vore det utan tvivel fördelaktigt, om en preskriptionstid där sattes. Vi ha alltså yrkat, att talan om barns förklarande för trolovningsbarn skall anhängiggöras inom två år från barnets födelse eller om hinder därför möter inom ett år efter det hindret upphörde.

Jag skall be att få yrka bifall till denna reservation, på samma gång som jag ifråga om herr Jakob Petterssons förslag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen, som emellertid övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härpå ordet till

Herr Röing, som yttrade: Herr vice talman, mina herrar! Det undras mig, om inte mången av eder, mina kamrater här i kammaren, när ni uppmärksamt åhört den debatt, som förts rörande det föreliggande utskottsbetänkandet, har fått ett visst intryck av att det fattas en stämna, som icke kan göra sig hörd under denna debatt, kvinnornas, vilken onekligen hade så mycket att säga av vikt och betydelse, när den fråga behandlas och avgöres här i kammaren, som icke allenast rör de utom äktenskapet födda barnen utan även deras olyckliga mödrar. Tack vare herr talmannens älskvärda tillmötesgående hände det för något mer än två månader sedan, att en kvinna stod på den plats, där jag står nu, och utvecklade för första och andra kammarens ledamöter speciellt kvinnornas synpunkter i denna fråga. Jag beklagar livligt, att jag icke har rätt att i dag avstå platsen åt henne för att lämna henne tillfälle att på samma sakrika och övertygande sätt framhålla dessa synpunkter, som jag anser väga så mycket, men jag är övertygad, att ingen, som då hörde det föredraget, har glömt de synpunkter, som då utvecklades.

Utskottet har börjat sitt betänkande med att om den nu gällande lagen rörande utom äktenskapet födda barn uttala följande om-döme: »På det område, som behandlas i förevarande förslag, är lagstiftningen synnerligen efterbliven och försummad.» Ja, herr vice talman, det är sanna ord, men sanna ord uttryckta kanske i alltför moderata ord. Jag anser, att det är någonting alldeles upprörande, att en lagstiftning ännu i denna stund är gällande, som bestämmer, att, om en man äger ett barn fött utom äktenskapet, detta barn icke äger arvsrätt efter fadern, när denne dör, men att, när detta barn dör och eventuellt efterlämnar tillgångar, fadern

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

däremot äger arvsrätt efter detta barn. Sådan är lagstiftningen ännu i denna dag. Denna upprörande lagbestämmelse borttages genom ett antagande av det föreliggande utskottsbetänkandet, och jag måste ju medgiva, att vad som här av lagutskottet föreslås i många hänseenden innebär ett stort framsteg. Jag kan å andra sidan icke annat än uttala mitt livliga beklagande över, att vi i denna fråga stå inför utsikten att endast taga ett steg fram till den rättvisa och riktiga ståndpunkten och att vi icke i denna fråga åtminstone kunna taga steget fullt ut och komma så långt, som våra föregångare på 1850—60-talen ansågo, att man redan då kunde gå.

Jag har alltifrån mina barndoms- och ungdomsår varit djupt upprörd över den lagstiftning, som ännu råder rörande dessa olyckliga barn och deras mödrar. Jag har i skolåldern bland kamrater sett fall, som i allra högsta grad kränkt min rättskänsla; jag har sett barn leva under små och svåra ekonomiska förhållanden, då däremot deras faders barn inom äktenskapet levat på solsidan av livet.

Jag skall lika litet som den siste ärade talaren tillåta mig att fördjupa mig i de skäl, som tala till förmån för reservationen. Alla de skäl, som tala därför, ha på ett så utmärkt sätt framförts av den ärade reservanten herr Pettersson i Södertälje, och fränsett det onödiga i att återupprepa dem, skulle jag utan tvivel dessutom göra mig skyldig till att framföra dem på ett sämre sätt, än han gjorde. Men herr Petersson i Lidingö villastad, vilken antagligen, då jag såg, att herr Pettersson i Södertälje begärt ordet, blir replikerad av honom, androg något, som han hoppades skulle komma att inverka på kammarens ledamöter, nämligen ett alldeles speciellt fall. Jag får åtminstone för min enskilda del säga, att även i ett sådant fall den av den nämnde reservanten, mig och flera andra föreslagna lagstiftningen icke skulle verka det allra minsta upprörande. Är det något så upprörande, att en kvinna, som varit gift, blivit änka och har barn samt i arv efter sin man fått en förmögenhet, måste dela denna med sig till ett barn, som är fött av samme man, då han icke var gift? Jag kan icke finna annat än att det är överensstämmande med rättvisan. Däremot är det överensstämmande med raka motsatsen, att detta barn, som är fött utom äktenskapet, nödgas framleva sitt liv i nöd, fattigdom och elände, just därför att lagen icke medger detta barn att få del av det arv, som fadern lämnar efter sig. Då herr Petersson i Lidingö villastad dessutom understryker som något ännu mera upprörande, att ett sådant barn eventuellt skulle kunna ärva efter sin fader, trots att detta barn är fött utom äktenskapet, en del av en förmögenhet, som hustrun inom äktenskapet fört till boet, så är det, mina herrar, precis detsamma, som äger rum i denna dag med den nuvarande lagstiftningen, då t. ex. en man mister sin hustru och sedermera gifter om sig med en kvinna, som har kapital; då mannen sedermera dör, få barnen i första äktenskapet arvsrätt efter sin fader av förmögenhet, som denne fått med sin hustru i andra giftet. Vi hava således precis samma lagstiftning denna dag i det hänseendet som den föreslagna.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Vi se i dagspressen, mina herrar, hur därute, icke minst i öster, till följd av demokratiens seger den ena gruppen medborgare efter den andra tilldelas rättigheter i överensstämmelse med billighet och rättvisa. Är det oss icke möjligt här i denna svenska riksdag att kunna ena oss om att giva kvinnorna deras rösträtt och rätt till representation i parlamentet, är det oss icke möjligt att kunna tillmötesgå männens krav på att få bort den 40-gradiga skalan, då borde vi åtminstone kunna ena oss om en enda sak: att göra full rättvisa åt de olyckliga barn, som äro födda utom äktenskapet. Jag, herr vice talman, ämnar åtminstone giva min röst till förmån för ett sådant yrkande, och därför anholder jag om bifall till herr Jakob Petterssons reservation.

Vidare anförde:

Herr Sjöberg: Herr vice talman, mina herrar! Kant säger på ett ställe: »Det är bättre, att en människa ej finnes till, än att hon ej tillfredsställer rättfärdighetskravet.» Jag har många gånger tänkt på detta motto och denna eviga sanning, då jag kommit i beröring med de s. k. oäkta barnen och deras mödrar. Jag har frågat mig: Hur kommer det sig, att dessa barn och dessa mödrar få intaga en sådan ställning ibland oss? Och jag har frågat mig: Hur kommer det sig, att man ger dessa barn en sådan undantagsställning, och varför kallar man dem oäkta? Ha de vatten i stället för blod i sina ådror, ha de svamp i stället för kött, brosk i stället för ben, eller vad är det, som kunnat göra, att vi ha ställt dem på en sådan nivå, som vi gjort?

Om man har haft intresse att följa med några av dessa barn eller dessa mödrar, har man kunnat få vissa erfarenheter. Jag har gjort det sedan 15-årsåldern, jag har haft så ofantligt många tillfällen under min snart 60-åriga levnad att göra det. Jag har gjort det som enskild man, jag har gjort det i egenskap av fattigvårdsstyrelseledamot, och jag har många gånger varit färdig att gråta över den ställning i samhället de måste intaga. Första tanken på vilken ofördelaktig ställning, vilken undantagsställning de oäkta barnen intaga väcktes hos mig, när jag var 15 år. Det utackorderades i en landsortsstad ett litet barn, som tagits från allmänna barnhuset i Stockholm. Det kom till en fattig arbetarfamilj. Modern var en storbondedotter från ett av våra sydligare län. Hon blev skickad från hemmet, därför att det ansågs vara en så stor skandal, att den rike mannens dotter skulle föda ett barn.

Hon blev bortskickad, för att man i socknen icke skulle få veta, att hon skulle bli mor; hon fick pengar att resa upp till Stockholm och lösa in barnet på barnhuset. Hon fick inte gifta sig med den hon ville gifta sig med; hon ville bilda hem men fick ej, och mannen kunde icke. När hon fött barnet här uppe i Stockholm, kom hon till ånger och förtvivlan över att icke kunna taga hand om barnet. Hon sökte själv upp fosterföräldrarna i landsortsstaden. Barnet hade kommit till en aktningssvärd familj. Denna hade det 3—4 år, men

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

sedan började betalningen från allmänna barnhuset bli allt mindre och mindre, och trots det att barnet hade vuxit samman med denna familj och blivit som det egna barnet, måste fosterföräldrarna till slut lämna det ifrån sig. Jag glömmar aldrig den dag, då familjen skickade barnet upp till Stockholm; jag kommer ihåg det som i dag, fastän det är snart 40 år sedan, vilken gråt det var hos både mannen och kvinnan, fosterbarnet och fostersyskonen. Det var emellertid ingen annan hjälp. Innan emellertid barnet skickades upp till Stockholm, reste fosterfadern ned till moderns föräldrar och frågade, om de icke skulle vara villiga öka på ersättningen för barnet något, men då svarade kvinnans far, att han skulle kunna föda upp femtio sådana barn, men att det icke skulle komma på fråga, att han här lämnade ett öre. Barnet skickades, som sagt, hit upp till Stockholm; det utackorderades till en familj på Söder, och efter några år dog det, som väl var. Det var en älsklig liten varelse. Så slutade det oäkta barnets historia.

Jag går litet längre fram i tiden, och jag erinrar mig då en yngling, som jag hade åtskilligt att göra med. Han gick i allmänna läroverket. Han såg litet hypokondrisk ut ibland. Jag frågade honom: »Vad är det med dig? Vad sörjer du över? Vad tänker du på?» — »Ja», svarade han, »är det underligt, om jag skulle vara grubblande, om jag sörjer, jag har ju ingen far. För alla de andra kamraterna står det i läroverkskatalogen, vad fadern är, för mig står där intet, för mig är där en tom plats; jag har ingen far.» — »Ja», sade jag, »det är icke så underligt, det finnes flera i samma predikament som du, det kan ej hjälpas.» Jag kommer att tänka på det så länge jag lever. »Det finnes», sade ynglingen, »ingen varelse i världen, som jag hatar och kommer att hata så mycket som min far, som kunnat ställa en varelse i världen, släppa ut den i livet som en agn utan att det ringaste bry sig om den.» Lyckan var, att denna yngling hade en välbärgad mor och icke behövde lida nöd. En annan dag träffade jag honom igen. Han hade då företagit en resa, och han sade: »Jag stannade i den och den staden, gick upp för att träffa några bekanta; som jag gick på gatan, hörde jag mitt namn ropas bakom mig. Jag vände mig om och såg några pojkar leka på gatan. Då förstod jag, att dessa pojkar voro mina bröder, men jag vågade icke tala till dem. Jag visste, var min fader bodde, och jag såg hans hus, men jag vågade icke närma mig honom.» Ofantligt många sådana bilder och tavlor har jag ställts inför, och i egenskap av fattigvårdsstyrelseledamot har jag otaliga gånger haft tillfälle att träffa samman med mödrar till barn, som varit ställda i världen på detta sätt. Jag frågar mig: varför skall man straffa barnen? Det vore väl någon rim och reson, om man hade lagar, som straffade föräldrarna, om nu någon skall straffas för detta, som samhället kallar en förseelse. men det är väl ingen rim och reson i att straffa barnen, som äro oskyldiga, som äro precis likadana som alla andra barn, som stå i samma ställning till far och mor genom blodets band som vilket annat barn som helst. Varför skall då icke detta barn ha samma mänskliga rättigheter som andra barn? Jag bara frågar.

Då jag tänker på detta Kants yttrande, så måste jag säga mig, att den domen kan man tillämpa på gaugna tidens lagstiftare. Det har varit i vårt land en barbarisk lagstiftning i detta avseende. Jag får säga, att med detta lagförslag, som nu är före och som jag här håller i min hand, kan jag icke neka, att ett stort framsteg har tagits, men det är i alla fall icke nog. Skola vi göra någonting nu, så anser jag, att vi böra göra det fullt och helt. Det kräver rättfärdighetskänslan. Herr Petersson i Lidingö villastad talade om rättsbegreppen. Ja, men är det icke meningen, mina herrar, att vi skola se till att få rättfärdigheten inskriven i våra lagar? Det anser jag vara det enda rättsbegrepp, som är bärande och fullt riktigt. Om jag följer de oäkta barnen och deras mödrar genom livet, så är det i stort sett, jag tänker mig i 90 %, en lidandes historia nästan alltigenom, och till stor procent leder denna lidandes historia fram till den rena korsfästelsen. Det är sannerligen icke utan skäl, som vi ha så ofantligt stor dödlighetsprocent bland de oäkta barnen. Det är heller icke utan skäl, som fängelserna till så hög procent äro befolkade just av dessa, som kallas oäkta barn. Det har icke varit möjligt, att de skulle kunnat bli andra människor än de blivit, då de lämnats vind för väg, såsom fallet hittills varit.

Här har nu talats om att det finns så reella skäl för att icke gå längre beträffande så namn som arvsrätt efter fadern, då det gäller de s. k. oäkta barnen. Ja, jag undrar, om icke dessa s. k. reella skäl hade framstått mindre, såvitt fallet hade varit, att även kvinnan fått vara med, såsom herr Röing nämnde, att stifta de lagar, som i detta fall varit gällande. Jag tror, att de reella skälen mot full rättvisa åt de oäkta barnen då icke skulle kunnat bli så många. Eller tycka herrarna verkligen, att det är någon rim och reson, att man, då det är fråga om arvsrätt efter fadern, skall ställa de s. k. oäkta barnen eller barnen utom äktenskapet på precis samma nivå som man, såsom herr Pettersson i Södertälje påpekade, ställer dräpare, då det gäller arvsrätt. Den som dräper sin skyldeman, heter det i ärvdabalken, mister arvsrätten. Man har alltså i detta fall ställt de oäkta barnen precis på samma ståndpunkt som dessa. Är det någon rim eller är det någon reson eller är det någon rätt i detta, då blodsbandet är precis detsamma? Jag bara frågar.

Här skulle mycket kunna vara att säga, men det är alldeles överflödigt efter det utmärkta anförande, som herr Pettersson i Södertälje här höll. Jag vill endast säga, att det är helt naturligt, att jag med detta lilla anförande kommer att ställa mig på reservanternas sida såväl beträffande 1 som 12 §.

Det händer ju så ofta här i livet för oss människor med vår begränsning, att vi ställas inför problem, där vi måste säga oss, att det finns gränser, som för tillfället äro oöverstigliga. Jag kan icke se, att det i detta fall finns någon sådan gräns, och skulle den gränsen för vårt handlingssätt i dag för att göra full rättvisa finnas, så kan jag icke söka denna gräns på annat ställe än där på andra sidan riksdagsutgångens trappa. Här beror vårt handlingssätt uteslutande på vår vilja att handla rätt och rättfärdigt. Jag kan icke tänka

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

mig, att en lagstiftande församling i tjugonde århundradet icke skulle vilja vara med om att bota de brister, gottgöra den orättfärdighet, som gängna tiders lagstiftare låtit komma sig till last — jag vågar säga det ordet. Jag vill hoppas och jag vill tro, att åtminstone denna del av den svenska lagstiftande församlingen i dag skall visa sig som en del av ett mänsklighetens parlament.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Ja, debatten rör sig ju om 12 §, och jag skall yttra några ord om den. Det är här, som meningarna bryta sig mot varandra.

I det stora hela tror jag, att vi alla erkänna, att förslaget har sina stora förtjänster, men beträffande denna arvsrätt har ju uppstått mycket skilda meningar. Jag vill icke upprepa skälen för och emot, goda och kraftiga skäl på båda sidor, det måste man erkänna — de ha tillräckligt framhållits här förut — utan jag vill endast framhålla några synpunkter, som för mig varit avgörande.

Om vi nu antaga reservanternas förslag, så kan det icke förnekas, att vi beträffande denna lagstiftning går längre än något annat land i världen. Om herrarna läsa igenom lagberedningens förslag och den reservation av herrar Pettersson i Södertälje med flera, som här är bifogad, så finnes där en redogörelse för hur det står till i olika länder beträffande denna lagstiftning, och då skola herrarna finna, att man icke i något land har kommit så långt, som reservanternas här föreslå. I det land, där man kommit längst, nämligen Norge, har man principiellt ställt sig på den ståndpunkten, att barn utom äktenskapet böra äga arvsrätt efter fader och fädernefränder, men från denna princip gör man där många och stora och viktiga undantag. I främsta rummet finns det lagen angående odels- och aasædesrätten, som faktiskt utestänger dessa barn utom äktenskapet från arvsrätt till fastigheter på landet, således bryter sönder denna princip i Norge, så att den ute på landsbygden icke blir av så synnerligen stort värde, och gör den till en i mitt tycke icke vidare sympatisk klasslagstiftning. Dessutom gjordes i sammanhang med antagandet av denna lag en justering av lagen angående äganderättsförhållandena mellan makar, så att icke orättvisa skulle kunna ske den andra maken. Man finner således, om man granskar den norska lagen, att den i detta fall står på en ståndpunkt, som är mycket moderat i jämförelse med den ståndpunkt, som reservanternas här intaga.

Utskottet börjar här med en statistik beträffande de oäkta barnens ställning. I denna statistik visas det, hurusom dessa barn beträffande dödligheten, beträffande brottslighetskategorien och beträffande i vilken utsträckning de sedermera komma samhället till last intaga en ofantligt mycket ogynnsammare ställning än barn inom äktenskapet. Härav drar utskottet den logiska slutsatsen, att äktenskapet ändå är för samhället av grundläggande betydelse. Utskottet säger: »Äktenskapsinstitutionen är för samhället av största vikt och betydelse. Att samhället uppmuntrar äktenskapet, men ställer sig

avvisande mot de så kallade fria könsförbindelserna är därför alldeles i sin ordning. Men det torde icke överensstämma med en sund rättsuppfattning att i detta syfte låta de utom äktenskapen födda barnen utsättas för lidanden såsom ett slags straff för föräldrarnas fel.» Skall man tillgodose båda de synpunkter, som här framhållas, nämligen att i viss mån premiera äktenskapen framför de lösa förbindelserna, men å andra sidan icke straffa barnen för föräldrarnas fel utan ställa det så gynnsamt för barnen som möjligt, skall man tillgodose båda dessa önskemål, som ju stå i viss motsättning till varandra, så duger det enligt mitt förmenande icke, att man, såsom reservanterna här gjort, ställer sig på en ytterlighetsståndpunkt, utan det medför nödvändigt, att man ställer sig på en medlingsståndpunkt, att man finner en gyllene medelväg, så att alla intressen här kunna bli tillgodosedda. Och det synes mig, att detta också är vad utskottet här gjort. Utskottet framhåller överst på sidan 5 i sitt betänkande följande: »Att därvid i främsta rummet uppställa såsom mål att åvägabringa full likställighet mellan barn inom och utom äktenskap torde dock icke vara ändamålsenligt. De faktiska förhållandena äro så olika, att i många hänseenden olika rättsregler krävas. Men olikheterna böra icke göras större, än som med hänsyn till sådana omständigheter kan finnas skäligt». Detta är grundläggande för utskottets ståndpunkt. En rättvis och skälig medelväg mellan berättigade intressen, detta ha vi försökt att få fram i så vidsträckt mån, som det varit oss möjligt. Jag tror för min del, att reservanterna här icke ha tillbörligt tillgodosett detta. Reservanterna ställa sig på en ytterlighetsståndpunkt. De äro besjälade av en abstrakt rättfärdighets- och likställighetskänsla, som i och för sig själv är mycket god och mycket sympatisk, men de taga härvid så gott som uteslutande sikte på barnets fördel och vad som kan vara med barnets intressen förenligt, men förbise så gott som fullständigt alla andra berättigade intressen. Att det skulle vara något betänkligt för staten att så gott som fullständigt jämställa dessa lösa förbindelser med äktenskap, den tanken tycks icke alls ha fallit reservanterna in. Och att likvisst, såsom här förut framhållits i dag, en sådan arvsrätt skulle bli i vissa, i många fall synnerligen orättvis mot hustrun och barnen i ett efterföljande äktenskap, det torde icke kunna förnekas.

Jag vill icke säga annat än att det är möjligt, ja, jag håller det till och med för sannolikt, att utvecklingen kommer att gå i den riktning, som reservanterna här företräda. Men för att den skall kunna så göra, fordras vissa förutsättningar, som nu icke äro för handen. Dessa förutsättningar äro först och främst, att den allmänna opinionen, den allmänna uppfattningen är mogen för en sådan förskjutning åt det hållet. Jag har åtminstone den uppfattningen, att den allmänna opinionen här hos oss i likhet med i andra länder ännu icke är mogen för detta. En annan förutsättning är den, att vår processlagstiftning måste läggas om till likhet ungefär med vad den är i Norge, för att den stora svårigheten beträffande faderskapsbevisningen skall kunna skötas på ett något så när tillfredsställande sätt. En tredje förutsättning, som också är nödvändig — såsom det också visade sig i

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Norge — är en omläggning av äganderättsförhållandena mellan äkta makar. En sådan omläggning har skett i Norge i sammanhang med genomförandet av arvsrätt efter fader. Dessa förhållanden behöva ovillkorligen läggas om och justeras, för att ej några orättvisor skola träffa de efterlevande, för såvitt sådan här arvsrätt skall genomföras.

Men komma dessa förutsättningar till stånd, då vill jag säga, att då bortfalla de förnämsta hindren för, att man på detta område tager ett försiktigt steg framåt och även medgiver vissa barn utom äktenskapet den arvsrätt, som då också i vissa fall rätteligen bör tillkomma dem. För närvarande tror jag, att det är ur alla synpunkter lämpligast, klokast och rättvisast, att vi taga det i själva verket ganska stora och väsentliga steg, som ändå ligger i utskottets förslag här. Detta beträffande den saken.

Sedan har herr Petersson i Lidingö villastad här jämte åtskilliga andra, till vilka även jag hör, bifogat en reservation angående en viss preskriptionstid beträffande talan angående dessa trolovningsbarn. Enligt lagen skulle dessa trolovningsbarn få samma ställning beträffande arvsrätt och även beträffande alla andra rättigheter som barn inom äktenskapet, och det kommer därför att bli en av barnavårdsmyndigheternas allra förnämsta uppgifter att i första hand utreda frågan, om ett barn, som är fött utom äktenskapet, är trolovningsbarn eller icke. Enligt den lag om äktenskaps ingående och upplösning, som vi antogo för ett par år sedan, är definitionen på trolovning den, att trolovning skall anses ingången, då man eller kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes förklarat såsom sin avsikt att ingå äktenskap. Detta »annorledes» angiver, att denna trolovning kan ske på fullkomligt formlost sätt, d. v. s. under de allra enklaste former. Ja, dessa former komma i många fall att vara så enkla, att det kanske ej ens är klart för de båda kontrahenterna, att förlovning verkligen är ingången. Därför är det fömligen säkert, att en sådan utredning, huruvida barnet är trolovningsbarn eller icke, skall förekomma synnerligen ofta, och det bör för barnavårdsmanen vara synnerligen angeläget att sätta i gång sådan utredning så fort som möjligt. Det är angeläget, att den utredningen sker genast, ty ju längre det dröjer, dess svårare blir det att få fram bevis. Det är ur den synpunkten, för att ännu mer inskräpa särskilt hos barnavårdsmanen, att han skall skynda på, som vi föreslagit en preskriptionstid av två år. Någon olägenhet för barnen kan ej gärna i detta fall förekomma. De kunna ej gärna genom denna preskriptionstid utestängas från sina rättigheter, ty det stadgas samtidigt, att, skulle hinder möta, gäller ej preskriptionstiden, utan då står talan fortfarande öppen.

Med dessa ord, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till 12 §, sådan utskottet här föreslagit, med den reservation, som bifogats densamma av herr Petersson i Lidingö villastad m. fl.

Sedan herr talmanen nu återtagit ledningen av förhandlingarna, yttrade:

Herr S o m m e l i u s: Herr talman, mina herrar! Med talmannens välvilja skall jag tillåta mig att icke yttra mig om den §, vid vilken man fått rättighet att föra överläggningen in på andra punkter i lagförslaget och anhåller vördsamt om ursäkt, om jag skulle förräda min okunnighet i hela denna stora fråga. Jag tillhör icke lagutskottet och är följaktligen icke inne i ärendets detaljer. Det är dock särskilt en punkt, som jag har ansett, att utskottet har förbigått eller åtminstone icke behandlat med den fullständighet, som man kunnat ha rättighet att kräva. Jag uppträder heller icke av egen drift, men barnavårdsnämnden i min hemstad har till mig lämnat ett uppdrag att framföra.

Jag skall be att få erinra därom, att i § 14 det föreslås, att »kvinna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt tillstånd för ledamot av barnavårdsnämnden i den församling, där hon vistas, eller annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar». Vid formuleringen av denna § har man sålunda uteslutande lagt hela vikten på kvinnans anmälan, att hon är havande med barn utom äktenskap. Jag hade verkligen väntat, att i detta fall skulle man i motiven ha funnit något uppslag till en pålitligare anmälnings-skyldighet, och denna svaghet, att man uteslutande på den havande kvinnan lägger bevisningen om barnets existens. Både barnavårdsbyrån i Stockholm och utskottet synas i sina anmärkningar däremot ha fäst största vikten därpå, huruvida denna anmälan skall göras i den ort, där kvinnan är boende, eller i den ort, där hon tillfälligt vistas. Men den vikt, som ligger uppå att få denna anmälan verkligen framförd till vederbörande barnavårdsnämnd för att få barnavårdsman tillsatt, den vikten har man förbisett.

Då till mig ankommit en framställning med uttalad önskan, att vid detta tillfälle en annan uppfattning måtte uttalas, så framför jag denna önskan, men jag ber på samma gång att få säga, att jag gör det också därför, att jag tror, att denna punkt är så ytterligt viktig. Det har nämligen i min hemstad passerat en händelse, som nog de flesta av kammarens ledamöter ha hört omnämnas i pressen, och det är just denna händelse, som vittnar om, att det ej är nog, att den kvinna, som befinner sig i havandetillstånd, ensam har den uppgiften att anmäla sitt förhållande. Detta är ej tillräckligt, det kräves något långt större och viktigare, nämligen att anmälan blir *säkert* framförd under *alla förhållanden*, och det vittnar om — jag ber om ursäkt, att jag säger det — att lagutskottet har väl opraktiskt handlagt denna allvarliga fråga, det vittnar om, att man föga känner till människonaturen, då man ej något grundligare behandlat ärendet. Det förstå kammarens ledamöter lika väl som jag, att varje kvinna, som befinner sig i en sådan situation, har endast en tanke, en åstundnan nämligen att dölja sitt havandetillstånd. I många fall döljer hon sig för att undgå följderna och obehaget av sitt felsteg. Men det oaktat anser man i utskottet, att det är tillräckligt att framhålla, att hon skall tre månader före barnets födelse anmäla sig. Och, om hon ej gör det, skola andra, som händelsevis haft vetskap härom, göra

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

anmälan. Någon straffpåföljd finnes ej — och väl det, säger jag — men i så fall hade detta vittnat om, att man uppmärksammat vikten av denna fråga. Hon vill ej anmäla detta, hon kommer ej att göra det, och hon vet ej av, att denna hennes skyldighet är skriven i en lag, och att det sålunda är hennes plikt, även om det ej är utsatt någon straffpåföljd. Men det synes, som om lagutskottet haft för sig, att varje kvinna, som befinner sig i en sådan situation, går med lagen i fickan, att hon känner dess bestämmelse i detta fall och vill fullgöra den. Så torde dock ej bliva förhållandet. De flesta kvinnor ha blott föga reda på, vad lagen bestämmer i dylika fall. Man får räkna med verkligheter i detta avseende.

Nu ber jag att få erinra om nyssnämnda händelse. Det upptäcktes helt plötsligen av en tillfällighet några dagar före jul, eller kanske det var på hösten, att i Hälsingborgs stad hade ett barnamord blivit begånget av en kvinna, till vilken man mot betalning överlämnat barn till vård. Kvinnan häktades. Det var nog en slump, som gjorde, att man upptäckte fallet, ty någon anmälan hade aldrig ingått. Det visade sig, att icke mindre än åtta barn blivit av henne avlivade på det mest grymma och omänskliga sätt i världen, och att intet av dessa barn blivit anmält till vederbörande myndighet eller barnavårdsnämnd.

Detta talar ett tydligt språk att, om man skall vinna det målet, att man verkligen får reda på, hur många barn, som komma till världen, skall man ordna förutsättningarna härför bättre och mera praktiskt, än här är föreslaget. Det är ej nog med att sörja för den unga modern och visa omtanke om hennes barn, man skall även sörja för, att *alla* de barn, som komma till världen, bli på vederbörligt sätt tillvaratagna och räddade. Det finnes statistik även på detta område som i så mycket annat, och jag kan nämna, att år 1889 föddes 12,100 barn av ogifta mödrar. Av dessa hade redan 1.220 ett år efteråt försvunnit, och ingen har reda på, vart de tagit vägen. Åren 1901—1906, således i sex år, hade av alla de av okända mödrar födda barnen endast 58,35 % kunnat följas i kyrkoböckerna fem år därefter, och angående vissa av dessa, som saknas, står det, att de försvunnit av »andra orsaker», och dessas antal utgjorde för år 1889 icke mindre än 491. Vem kan säga, om ej många av dessa ha undergått samma öde som de, vilka fallit offer i det av mig relaterade Hälsingborgsfallet?

Det är emellertid ett faktum, att lagen i detta fall icke är tillfredsställande. Det hade varit en förmån, om jag haft tid på mig och kunnat hos lagutskottet framhålla dessa omständigheter. Jag är för övrigt övertygad om, att utskottet då helt säkert tagit hänsyn till saken. Men vad beträffar dess uppfattning här, att den unga modern följer lagbestämmelsen och gör anmälan, vill jag säga, att jag tvivlar på, att det blir fallet framdeles mera än hittills, då hittills många av de utom äktenskapet födda barnen varken anmälts eller kyrkoskrivits.

Nu vill jag även erinra om, att man i Norge ägnat denna fråga en del uppmärksamhet. Där har man kommit till det resultatet, att anmälningsskyldighet skulle påvila, förutom barnaföderskan, även lä-

kare och barnmorska, som biträda vid förlossning, samt föreståndare eller föreståndarinna för barnbördshus och förlossningsanstalt. Jag tror, att därmed skulle man naturligtvis vinna mycket. Den skrivelse, som tillställdes mig, är ett uttalande i detta syfte. Men jag kan naturligtvis nu icke göra något yrkande i detta hänseende, och vill icke heller göra det. Man kan måhända till en annan riksdag motionsvis inkomma med en framställning i saken, ty det är alldeles tydligt, att kraftigare medel behövas än blott en anmälan från barnaföderskan tre månader före nedkomsten, varpå lagens vidare föreskrifter skola vila.

Jag har endast, herr talman, velat göra detta uttalande och har icke något yrkande att göra i den punkt, varom här är fråga, men däremot ber jag få yrka bifall till § 12, sådan den är avfattad i utskottets utlåtande.

Herr Persson i Norrköping: Herr talman, mina herrar! Vad beträffar den föregående talarens anmärkning mot den särskilda paragrafen var det blott att beklaga, att han icke hade något förslag att framlägga för att göra denna paragraf bättre. Jag ber att få erinra därom, att det är icke blott i de fall, då modern anmäler sig för barnavårdsnämnden före eller efter sitt barns födelse, som nämnden får kunskap om saken, utan det står i paragrafens andra stycke: — — »när anmälan, som i första stycket sägs, inkommit eller nämnden erhållit kännedom att barn utom äktenskap blivit fött» etc., har nämnden att till barnavårdsman för barnet förordna därtill lämplig man eller kvinna. Huru skall man i övrigt få fram någon större garanti för detta än vad som redan sagts i 14 paragrafens motivering ifrån lagberedningen? Där står: »För att bereda nämnden sådan kännedom torde böra stadgas skyldighet för kyrkobokförare att om barnets födelse underrätta vederbörande barnavårdsnämnd. Sådant stadgande kan i administrativ väg meddelas.» Och sådant stadgande kommer givetvis att i administrativ väg meddelas, varför man tydligen sökt sörja för att i så stor utsträckning, man kan, få kännedom om barnafödelser. Straff har det nog varit tal om, men den vägen kan man här icke gärna gå fram.

Jag skall därefter be att få yttra något om den punkt i lagförslaget, varom debatten här huvudsakligen rört sig, nämligen den bestämmelse, som innehålles i lagutskottets förslag till § 12 angående arvsrätten. Det har ju varit en lång debatt här förut om denna sak, men det är behöfligt att även någon ifrån det parti, jag tillhör, säger några ord för att klargöra vår uppfattning i saken utöver vad som framgår av den reservation, vi i utskottet anmält.

Jag ber att få erinra om, att då för två år sedan inom lagutskottet behandlades det då föreliggande förslaget till ny äktenskapslag, så var även då nu föreliggande fråga uppe till behandling i förbigående. Där upplystes då från lagberedningens dåvarande fö-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
n. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

redragande i äktenskapslagen, att lagberedningen höll på med en fortsättning av äktenskapslagen, och denna fortsättning, som närmast skulle komma före till riksdagens behandling, hade främst till syfte att tillgodose barnens rätt och att avskaffa den vanärande och förnedrande stämpel, som enligt förutvarande bestämmelser varje utom äktenskap fött barn blivit åsatt. Man skulle söka att ställa barn födda såväl inom som utom äktenskapet så lika, i vad det gällde deras rättsliga ställning, som det över huvud gick att genom lagstiftning göra. Det var då alldeles självfallet, att vid detta förbud om vad som skulle komma, en var, som hade någon kännning med de förhållanden, som nu råda, och som ansåg, att det var ett ytterst behöfligt och nyttigt steg av samhället att skapa en klar och tydlig barnarätt, skulle vara glad över vad som således förbejdades.

Nu föreligger denna fortsättning av äktenskapslagen; nu föreligger förslag till lag om utom äktenskap födda barn. Och man måste ju litet var vara överens därom, att bestämmelserna i det föreliggande lagförslaget, sådant det är framlagt av lagberedningen och Kungl. Maj:t och förordat av utskottet, komma att innebära högst avsevärda förbättringar, i vad det gäller utom äktenskap födda barns ställning mot vad som förut varit förhållandet. Men man lär även, åtminstone ibland stora delar av vårt lands befolkning — och jag hoppas även bland majoriteten av denna kammares ledamöter — vara överens därom, att man dock icke tagit steget fullt ut, att man stannat på halva vägen, att man således ingalunda så långt, som lagstiftningen förmår, gjort barnens ställning lika, utan att man fortfarande behåller utom äktenskap födda barn i en undantagsställning, som i många avseenden kommer att verka högst oförmånlig för dessa utom äktenskap födda barn.

På grund av dessa i korthet angivna skäl är jag vän av de utom äktenskapet födda barnens arvsrätt efter fadern och skall tillåta mig att med några ord beröra de skäl, som anförts mot denna arvsrätt.

Man säger, att de förhållanden, under vilka fadern och barnet leva till varandra, i vad det gäller utom äktenskap födda barn, icke berättiga till någon arvsrätt, åtminstone icke på långt när i den utsträckning, vari inom äktenskapet födda barn äro berättigade till arvsrätt efter fadern. Men avseende bör väl tagas till vad som dock är grundvalen för arvsrätten. Det är väl det blodsband, som existerar emellan föräldrarna och barnen och de förhållanden, de naturliga förhållanden, som äro följden av dessa blodsband. Likaväl som barnet enligt naturens ordning ärver faderns fysiska och andliga egenskaper, ärver hans kraft, snille och begåvning o. s. v., bör givetvis även detta förhållande överflyttas på det rent ekonomiska området, särskilt därför, att om detta icke sker, uppstår ju ett förhållande, som är onaturligt, som strider mot de rättssynpunkter, som man alltid vid varje lagstiftning bör söka att tillgodose.

Det framhölls vidare av herr justitieministern, att de oäkta

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

barnen skulle genom arvsrätten efter fadern inträda störande i familjen som fadern bildat med annan kvinna. Om hustrun, heter det, medför i boet eller inom äktenskapet förvärfvar egen förmögenhet, skulle det inverka störande på familjelivet och familjeförhållandena, om faderns före äktenskapet eller under äktenskapet utom äktenskap födda barn skulle inträda vid arvskiftet och göra sin arvsrätt gällande. Men huru inkonsekvent är icke detta resonemang med tanke på det förhållande, som gäller redan enligt nuvarande lagstiftning. Jag tillåter mig erinra herrarna om, att det redan enligt nuvarande lagstiftning är fastställt, att utom äktenskap födda barn ha arvsrätt efter moder och modernefränder. Jag tillåter mig vidare erinra därom, att enligt statistiken över utom äktenskap födda barn — vilken statistik visserligen är gammal, nämligen från år 1889 — är det icke mindre än 20 % av de utom äktenskapet födda barnen, som upptagas i familj därigenom att modern efter födelsen av det utom äktenskapet födda barnet gifter sig med en annan man. Sålunda är det 20 % av utom äktenskap födda barn, som komma in i familjer där mannen icke är barnets fader och ha arvsrätt där efter modern i likhet med de inom äktenskapet födda barnen. Detta förhållande tolererar man, detta förhållande har man godkänt, men på grund av några rent av enligt mitt förmenande gamla fördomar vill man icke giva utom äktenskap födda barn samma rätt efter fadern. Man kan visserligen säga, att där moderns utom äktenskap födda barn inkommer i familjen och får arvsrätt i familjen på grund av moderns giftermål med en annan man, existerar ett visst familjeförhållande mellan detta utom äktenskap födda barn samt moderns andra barn och hela hennes familj, därför att modern i allmänhet tar detta barn med sig i den familj, hon bildar, när hon gifter sig med en annan man. Men detta kan även existera i vissa fall, då mannen har ett utom äktenskap fött barn. Men trots det förhållandet kan komma att existera, att faderns utom äktenskapet födda barn tages in i hans nya familj, och det sålunda uppstår ett likadant förhållande, som då moderns utom äktenskapet födda barn tages in i hennes familj — får ändock icke faderns utom äktenskapet födda barn ärva sin fader. Det är ingen konsekvens i denna lagstiftning, såvitt jag kan se. Det finns icke tillräckligt bärande skäl för att man skall hålla på en sådan lagstiftning. Man säger, att modern kan ha medfört eller förvärfvat egendom i boet. Men det är ju samma förhållande, när mannen medför egendom i boet, och moderns utom äktenskap födda barn enligt nuvarande arvsrätt och familjeegendomsförhållanden kommer att bli meddelägare i arvet av den av mannen i boet medförda eller därefter förvärfvade förmögenhet.

Man säger vidare, att det är orätt mot de äkta barnen, om de oäkta skulle minska deras tillgångar genom att få del i arvet. Ja, är den orättvisan verkligen av den art, att den uppväger den orättvisa, som består däri, att man enligt lagförslaget alldeles utesluter ifrån arvsrätt efter fadern alla utom äktenskap födda barn?

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Om man väger dessa orättvisor mot varandra, så äger enligt mitt förmenande den orättvisa, man nu enligt utskottets förslag vill vara med om, tyngre än den andra orättvisan.

Vidare anföres såsom en förmildrande omständighet, varför man icke vill vara med om arvsrätt efter fadern, att det ofta är så, att fadern till utom äktenskap fött barn icke har någon förmögenhet att lämna, något arv att ge, därför att han är obemedlad. Så mycket mindre risk är det då. Då uppstår risken endast i det fall, då fadern verkligen har någon förmögenhet att lämna, men någon risk uppstår icke i rent ekonomiskt avseende i det fall, då fadern icke har något arv att lämna, men man når genom att fastställa arvsrätt efter fadern det målet, att man får alla barn i en lika ställning, vilket bör vara grundläggande för en sådan lagstiftning som denna.

Så kommer en fråga, som är den svåraste, nämligen frågan i vad gäller bevisning. Det är svårt att visa, vilken som är fader. Ja, här har sagts av presidenten Petersson, att det skulle bli svårare att få godvilliga överenskommelser till stånd, om man inför den stora risken för fadern av arvsrätt för barn, fött utom äktenskap. Det visar sig i de många rättegångar som föras, sade han. Låt oss se, hur det ställer sig för närvarande. Det är så ställt enligt statistiken, fortfarande 1889 års statistik, att 25 procent av de utom äktenskap födda barnen bli legitimerade i fortsättningen genom att fader och moder efter barnets födelse gifta sig med varandra. En stor del, hur stor procent vet man icke, blir icke legitimerad genom att fader och moder gifta sig med varandra, men betraktas i allmänhet ändå såsom äkta genom att föräldrarna leva i stadigvarande samvaro med varandra, i s. k. konkubinats, utan att vara gifta. Dessa konkubinatsbarn ha icke arvsrätt, men 25 procent få det genom att legitimeras genom kommande äktenskap. Det är 25 procent vi avföra på det sättet. Så komma vi till de 20 procent jag förut nämnt, där modern gifter sig med annan man än barnets fader, och barnet upptages i familjen eller blir garanterat en något så när hyggelig och skaplig vård. Det återstår då 55 procent av de 20.000 inom landet utom äktenskap årligen födda barnen. Av hela antalet födda barn är det blott 6 procent, om vilka det processas. För närvarande är det 6 procent blott av dessa utom äktenskap födda barn, beträffande vilka det varit fråga om bevisning om vem som är deras fader. Det är sålunda icke fråga om faderskapsbevisning i alla de 20.000 fallen, utan en stor del av dessa 20.000 fall klaras upp på annat sätt. Hittills har det varit fråga om faderskapsbevisning blott i fråga om 6 procent av alla utom äktenskap födda barn. Möjligt är ju att det kommer att bli fråga om bevisning i rättegång i flera fall efter den nya lagstiftningen som nu föreligger, men det är icke utsikt till att det skall bli fråga om process beträffande hälften av de utom äktenskap födda barnen, utan man måste tro, att det blir en ofantligt mycket lägre procent, även om den stiger väsentligt över de sex procenten. Hur mycket den kan komma att stiga vet man icke. Sålunda vill jag reducera denna

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

bevisningssvårighet till de proportioner den verkligen har i vad gäller hela antalet fall, som det är fråga om att lagen skall omfatta.

Så säger man, att det är omöjligt att bestämma, vem fadern är; det är det svåraste att bevisa i alla fall. Ja, mina herrar, tillåt mig erinra om att så är det även i vad gäller barn inom äktenskap. Det må sägas att det lär icke i alla fall vara möjligt för den man som är gift att vara säker på att han är fader till alla inom hans äktenskap födda barn. Konsekvensen av detta är, att man skulle återgå till den gamla praxis, som varit rådande för mycket, mycket länge sedan på vissa håll, att fader och barn icke anses släkt med varandra, utan släktskapen existerar blott mellan moder och barn. Där är släktskapen klar, men det är icke möjligt att bevisa, vem som är fader. Det är konsekvensen av det myckna talet om bevisningssvårigheter. Det är klart, att den svårighet, som föreligger, icke kan någonsin klaras upp. Bevisningsmöjligheterna kunna aldrig genom särskilda lagar i alla fall på ett fullt klart sätt utredas, man får erkänna att man står inför den svårigheten och att man icke kan övervinna densamma. Man får icke för den svårighets skull sätta en stor klass av barn utanför det rättstillstånd, som bör komma dem till del.

Det har av en föregående talare skildrats den stämpel, som vilar på de s. k. oäkta barnen. Den som är född på landet och gått i skola där och varit lycklig nog att födas av fader och moder, som varit gifta, har säkert minne av vilken särskilt beklagansvärd stämpel, som vilar på de barn, som icke ha någon fader, och han vet, att allting bör göras, som kan göras, för att avskaffa hela denna tråkiga, nedsättande stämpel, som vilar på dessa barn. Det är alldeles rätt som lagberedningen säger, att man bör söka så långt, som möjligt är, borttaga de svårigheter, som vila över dessa barn och som hindrar deras fysiska, andliga, moraliska och sedliga utveckling, och man bör göra det ordentligt, då man griper sig an med det.

Av de talare, som äro motståndare till denna arvsrätt, har det framhållits, att man kan icke låta bli att i viss mån erkänna det berättigade i barnens arvsrätt efter fader, men det fordras vissa förutsättningar, säger man. Herr Pettersson i Bjälbo var inne på dessa saker nyss. Han sade bl. a., att det fordras, att allmänna opinionen är för det. Ja, skall man alltid taga hänsyn till vad den allmänna opinionen anser vara rätt, en allmän opinion, som icke är inne i saken? Då lagstiftaren själv är levande övertygad om att saken är rätt och nyttig, skall icke lagstiftaren då handla efter sin övertygelse? För resten lär det vara så, att den övervägande delen av allmänna opinionen, av majoriteten av folket inom landet är för, att barnen skola likställas, och då man talar om den allmänna opinionen, skall man icke åberopa minoriteten. Skall man vänta, till dess minoriteten är med, får majoriteten aldrig rätt. Det skälet skola vi icke tala om. Vi kunna ju diskutera det för all del, men det håller icke.

Men det finnes andra förutsättningar. De tre, som herr justi-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

tieministern framhöll, voro revision av makars egendomsförhållanden, som man förebådat skola bli nästa fortsättning av lagberedningens arbete, vidare revision av arvsrätten och slutligen en ny processreform. Ja, om den senaste förutsättningen är av någon nämnvärd betydelse, vet man icke. Möjligt är ju att ett nytt domstolsförfarande med fri bevisprövning kan åstadkomma, att bevisningsmöjligheten även i sådana fall blir något större, men så avsevärt mycket längre torde man icke ha utsikt att komma. Därför torde det dröja ett tiotal år, innan processreformen kommer att bli genomförd, om det går så snart. Men vad de andra förutsättningarna beträffar, så äro vi på god väg att uppnå dem. Hur de bli till sitt slutliga innehåll vet man icke, men det är att hoppas, att revisionen av lagstiftningen om makars egendomsförhållanden blir sådan, att makar komma att ha en friare ställning i vad gäller de ekonomiska förhållandena än förut o. s. v., och troligt är, att arvsrätten kommer att omarbetas inom en icke för långt avlägsen framtid. Men då man säger, att detta är förutsättningarna för genomförande av arvsrätt efter fader för de utom äktenskap födda barnen, så är det väl icke så halsbrytande att taga den reform det nu är fråga om och sedan, om man anser, att de olägenheter, som vidlåta denna arvsrätt, böra borttagas, göra detta genom nya lagar. Jag vädjar till andra kammarens majoritet, hur är det i riksdagen? Om man har möjlighet att genomföra en sak, som man anser nyttig, erforderlig och behövlig, bör man icke då använda denna möjlighet? Den kommer icke så snart igen, ty det heter då från den konservativa majoriteten i första kammaren, att nu ha vi så nyss antagit denna nya lag — för att taga den, som det nu är fråga om, lagen om barn utom äktenskap — så vi skola icke göra några ändringar så snart, och det kommer att dröja förfärligt länge, innan denna arvsrätt genomföres, även om de ifrågasatta ändringarna av makars egendomsförhållanden och arvsrätten genomföras. Man kommer dock från majoriteten på den andra sidan icke att gå med på reformen. Man skall icke släppa den fågel man har i handen för den, som sjunger i skogen, och hoppas, att den kommer igen, ty den låter sig icke så snart fångas in. Man skall icke lita på en förändring, när de politiska förhållandena äro sådana som de nu äro. Jag vädjar därför till kammarens majoritet att se upp och behålla vad som är möjligt att genomföra genom denna kammares beslut.

Så säger man, att denna arvsrätt för utom äktenskap födda barn skulle försvaga familjen. Det har bemötts av en föregående talare, så jag behöver icke vidare tala om det.

Lagutskottets ärade ordförande började sitt anförande med att litet smått gyckla över eller i varje fall ville han göra sig ironisk över de ideella skäl och synpunkter, som gjorts gällande, och menade, att här gäller det att se till de reella skälen, ty det var de, som voro de avgörande. Ja, för all del, jag brukar också vara realitetsmänniska, då det gäller att komma fram på kompromissens väg i lagutskottet, men man får icke gå så långt, att man säljer alla skäl för reella synpunkter. Då icke starkare skäl finnas, kan det icke skada

att framhålla de ideella skäl man har, de rättvisa och goda skäl, som kunna tala för reformens genomförande med detsamma. Jag vill således icke instämma i detta överlägsna undanskjutande av de ideella synpunkterna i detta fall.

Han sade även, att arvsrätten icke fann stöd i det allmänna rättsmedvetandet särskilt på landsbygden. Ja, därom kunna vi ha var och en sin uppfattning, men nog tror jag, att min motsatta uppfattning i det fallet är lika starkt grundad som den uppfattning lagutskottets ordförande gjorde gällande.

Han anförde också, att när makars egendomsförhållanden bli ordnade genom en ny lagstiftning, så kan man komma igen med denna lag. Ja, det där är ett löfte, avgivet därför att det icke förbinder till någonting, och därför att man icke anser sig böra ställa sig alltför avvisande mot den rättfärdiga sak det här är fråga om.

Vidare nämnde utskottets ordförande, att om vi införa arvsrätt efter fadern, så kommer detta att motverka frivilliga överenskomelser om barns uppfostran och underhåll. Och han gjorde en fruktansvärd svartmålning över de oerhörda bevisningssvårigheter, som det skulle bli i alla dessa mål angående utom äktenskap födda barns rätt till uppfostran och arv. I vad det gäller underhåll kommer det icke att möta några svårigheter, ty för själva utdömandet av underhåll från mannen till barnet kräves icke några starkare garantier med avseende på bevisningen, än de som lagutskottets majoritet nu förordar, även om arvsrätt infördes. Ty man måste naturligtvis ha olika bevisning inför domstolen, då det gäller arvsrätt och då det blott gäller underhåll. Här finnes ju ingen meningsskiljaktighet inom lagutskottet, vad beträffar bevisning för utdömandet av underhåll. Visserligen har en reservant, nämligen herr Pettersson i Södertälje, med vilken jag icke vill instämma i detta fall, förordat den vägen, att man skulle utdöma underhåll av flere än en man, om det är flere, som haft samlag med modern under konceptionstiden. Jag vill icke vara med om detta bolagsfadersskap, ty jag anser det osmakligt och otrevligt för barnet framför allt. I Danmark har man ju det ordnat på så sätt att flera män kunna dömas bli underhållsskyldiga, men där har man nödgats vidtaga det korrektivet att skicka barn för uppfostran långt bort från den plats, där de äro födda, därför att det skulle menligt inverka på deras framtidsmöjligheter att vara kvar där, ty andra skulle säga åt dem: du har ju flera stycken fäder. Jag anser icke detta underhållsbidrag vara av den viktiga beskaffenhet, att man bör tillgripa sådana utvägar, utan den man, som haft samlag med kvinnan under sådan tid, att han kan vara fader till barnet, bör också dömas att utgiva underhållet.

Beträffande bevisningen förefinnes här icke någon meningsskiljaktighet därom, att då det gäller arvsrätt, måste bevisningen givetvis vara stark. Men jag tror icke, att man behöver hysa så stora farhågor, som här uttalats, för att det skulle bli svårt att få till stånd frivilliga överenskomelser, därest man skulle införa arvsrätt. Ty i det stora antalet fall är det icke tanken på arv som gör, att den, som beskylls för att vara fader, nekar till att träffa skriftlig överens-

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

kommelse, utan det är i de allra flesta fall underhållsbidraget och önskan att komma ifrån det hela, som gör, att han är ovillig till att träffa skriftlig överenskommelse eller annan överenskommelse, varigenom han blir underhållsskyldig.

Enligt min mening är således denna svartmålning allt för stark. För resten går det ju i Danmark och Norge och även Finland, där arvsrätt finnes. Och jag erinrar om vad lagberedningens ordförande nämnde på ett möte, huru det i allmänhet — i den mån han hade åhört rättegångar — gick till i Köpenhamn inför den domstolsavdelning, som där har att behandla dessa mål. Han sade, att när mannen, som var tilltalad, kom inför domstolen, så förnekade han i allmänhet icke, att han haft samlag med modern under sådan tid, att han kunde vara fader till barnet, men han angav, att flera än han haft samlag med henne. Så kallades modern in, och hon sade ofta, att hon haft samlag icke blott med honom utan även med andra, men det hade icke varit under sådan tid, att de kunde vara fäder till barnet. De svårigheter, som sålunda uppstå att få fram fadern, och den pinsamma ställning, som lagutskottets ordförande utmålade, att modern skulle komma i genom dessa rättegångar, ansåg icke lagberedningens ordförande vara av så svår beskaffenhet, att den borde i och för sig verka avskräckande.

För övrigt voro de skäl, som lagutskottets ordförande i detta fall anförde för sin ståndpunkt och för lagutskottets uppfattning, mer svaga än de i allmänhet bruka framföras av en så pass skicklig man som lagutskottets ordförande är i att argumentera, och därför måste han också tillgripa det ytterst ovanliga att citera en daglig tidning här i Stockholm, för att därigenom förmå riksdagens andra kammare till att här icke gå med på att bifalla arvsrätten. De principiella motsättningarna borde icke få göra hela denna lag om intet, framhölls det. Ja, det är icke det sista stadiet, på vilket vi behandla denna lag i dag, ty om kamrarna fatta olika beslut, så finns det möjligheter till sammanjämkning, och det ansvar, som ligger på lagutskottets både majoritet och minoritet i det fallet, komma de nog att känna.

Dessutom tål ju även den frågan att diskuteras, huruvida man nu utan vidare skall släppa arvsrätten med utsikt till att icke inom en överskådlig framtid få den genomförd, eller om man skall rent av hålla på den med äventyr att hela lagen faller, för att invänta de förutsättningar, som justitieministern och lagutskottets ordförande sagt äro erforderliga för att genomföra arvsrätten, nämligen ordnandet av egendomsförhållandena mellan äkta makar o. s. v., vilka förutsättningar vi skola driva fram. Frågan är, om man skall vänta ett par tre år och få allt igenom, eller om man nu skall taga lagen slutligt utan arvsrätten och få vänta på den en överskådlig tid framåt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av mig m. fl. afgivna reservationen. Den skiljer sig från herr Jakob Petterssons reservation i så måtto, att den icke begär arv efter fädernesfränder. Jag är emot arv i allmänhet efter fädernesfränder, icke blott för utom

äktenskapet födda barn utan även för barn inom äktenskapet. Jag anser, att när arvsrättigheterna gå för långt, äro de ett oting. De böra då avskaffas, och staten bör taga hand om de där arven och låta dem gå till det allmänna bästa, i stället för att bryllingar och sysslingar skola hålla på och slåss om desamma. Därför har jag icke velat vara med om arv efter fädernefränder i detta fall, ty jag anser, att den likhet, som vinnes därigenom, icke är så värst mycket att hurra för. Likheten ligger i att barnen få arva båda föräldrarna, både fader och moder, de må sedan vara födda utom eller inom äktenskapet. Jag yrkar således, att åt förevarande stadgande skall givas den lydelse, som angives under 13 § i min reservation.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Jag har begärt ordet för repliker till några av de föregående talarne.

Herr Persson i Norrköping förklarade, att han icke vill vara med om arvsrätt för utom äktenskapet födda barn efter fädernefränder, och han återopade som skäl därför, att han icke alls vill vara med om att dessa avlägsna släktingar, bryllingar och sysslingar skola ärva. Jag kan hålla med honom i det sista. Det är visst icke vidare förnuftigt och med vår tids uppfattning i allmänhet överensstämmande, att dessa långt avlägsna släktingar skola träda till arv. Men jag ber att få fästa herr Perssons uppmärksamhet på, att bland fädernefränder ingå i första rummet syskon, och att gå så långt som att avskära syskon från arv är väl ändå kanske litet för mycket. I synnerhet förefaller det vara väl hårt att göra det, så länge man tillerkänner inom äktenskapet födda barn arvsrätt efter syskon.

Herr Pettersson i Bjälbo anförde, att man i intet land gått så långt i detta avseende, som nu av reservanterna föreslås för vårt lands vidkommande. Med anledning av denna erinran vill jag först återropa den översikt, som jag tagit in i min reservation, angående en del främmande stater, i vilka man dels redan genomfört och dels inom folkrepresentationen beslutit arvsrätt för utom äktenskapet födda barn efter fader och delvis även efter fädernefränder. Det vill särskilt förefalla mig, som om det av finska lantdagen 1913 antagna lagförslaget icke skulle vara mera »moderat» än det förslag, som det jag nu framlagt. Vidare vill jag säga herr Pettersson, att det väl icke är nödvändigt, att vi här i Sverige ovillkorligen alltid skola komma i sista ledet, när det gäller humanitära reformer. Det skulle ju kunna tänkas, att vi någon gång ryckte fram i första ledet.

Vad särskilt Norge beträffar, anförde herr Pettersson i Bjälbo, att man där undantagit odels- och aasædesrätten från de rättigheter, som medgivits de utomäktenskapliga barnen, i följd varav den fullständiga arvsrätten där icke skulle hava så stor betydelse. Med anledning därav ber jag få erinra, att någon motsvarighet till odels- och aasædesrätten ha vi icke i Sverige. Något undantag, motsvarande detta, kunna vi således icke åstadkomma. De lagändringar, som antogos i Norge i samband med ifrågavarande lagstiftning, voro ju i huvudsak dels möjlighet för makar att få den gemensamma egendomsförvaltningen upphävd i anledning av tillvaron av utomäkten-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

skapligt barn och dels möjlighet till äktenskapsskillnad av samma anledning. Motsvarande lagändringar skulle ju icke heller hos oss vara så synnerligen svåra att åstadkomma. Att de ej föreslagits redan nu, må vara en försummelse. Men denna försummelse är ju lätt reparerad.

Till sist vill jag påminna om en sak. Vi veta alla, att lagar i vårt land framgå icke endast ur andra kammarens beslut, utan i regel ur en sammanjämkning mellan bägge kamrarnas beslut. Nu ha vi reservanter här framlagt ett lagförslag, i vilket vi visserligen intagit enligt vår mening tillräckligt många och verksamma bestämmelser i syfte att förekomma missbruk av de nya rättigheterna. Men det är alldeles klart — så mycket förstå vi — att första kammaren varken i år eller kanske något av de närmaste åren kommer att fullständigt godkänna det av oss framlagda förslaget. De som nu anse, att de försiktighetsmått och inskränkningar i arvsrätten, som vi föreslagit, äro otillräckliga, hava ju alltid möjligheten öppen att vid sammanjämkningen föreslå ytterligare modifikationerna i arvsrätten. Och på det sättet kan möjligen till sist åstadkommas ett resultat, som tillfredsställer även dem, som anse, att vi gått för långt.

Slutligen vill jag uttala min uppriktiga glädje över att herr Pettersson i Bjälbo dock förklarade, att han i princip var för arvsrätt för utom äktenskap födda barn även efter fader, varigenom han i sin mån bidragit att vederlägga utskottets och lagberedningens påstående att landsbygdens befolkning skulle sakna intresse för den fullständiga arvsrätten.

Vad till sist beträffar de erinringar, som framstälts av lagutskottets ordförande, herr Petersson i Lidingö villastad, så anförde han till en början, att endast ett fåtal barn skulle få någon glädje av den av oss påyrkade namn- och arvsrätten, men däremot flertalet skada. Detta, som jag tycker, något vågade påstående sökte han styrka därmed, att män, som ha barn utom äktenskapet, skulle för framtiden bliva mycket obenägna till frivilliga uppgörelser angående underhåll till sina barn, om de hade den utsikten, att de barn, som de utfäste sig att betala underhåll till, skulle komma att bära deras namn samt i sinom tid att arva dem. Herr Persson i Norrköping har redan, såsom mig synes, riktigt bemött detta uttalande. Jag tror, att det väsentligen är en konstruktion. Jag tror icke, att en man, som skulle anmodas att gå in på ett frivilligt avtal angående underhåll, skulle vara så framsynt, att han därvid toge hänsyn till, huruvida barnet skulle komma att bära hans namn, än mindre till den frågan huruvida barnet i framtiden skulle få arva honom. Om han över huvud taget visste med sig, att han vore skyldig, tror jag nog att denna vetskap skulle vara ungefär lika verksam som under nuvarande förhållanden såsom motiv för honom att handla enligt hederens lagar.

Vidare anförde herr Petersson i Lidingö villastad, att om man giver barnet rätt till namn och arv, måste man också tillåta invändning och bevisning om flera män; man måste tillåta svaret i faderskapsprocessen att påstå, att flera män haft med kvin-

nan att skaffa. Och emedan han ansåg, att en sådan åtgärd skulle vara till stor nackdel för kvinnan och barnet, motsatte han sig icke allenast en dylik fullständig faderskapsutredning utan också den påyrkade arvsrätten över huvud taget.

I detta avseende vill jag till en början hänvisa till vad reservanten inom lagberedningen revisionssekreteraren Tiselius anförde: »Det är icke ägnat att öka aktningen för lagen eller känslan för faderskapets ansvar, att en man kan av domstol förklaras för barnets fader, ehuru kända omständigheter göra det långt mera sannolikt, att en annan är fadern.» Men, mina herrar, det är just detta förhållande, som för närvarande äger rum vid våra domstolar överallt här i landet. Gång på gång inträffar det, att domstolarna enligt gällande praxis vägra att såsom saken vidkommande behandla invändning »om flera». Det händer gång på gång, att våra härads- och rådstuvurätter måste döma en person att, såsom om han vore fader, betala underhåll till barnet, oaktat de kunna vara ganska övertygade om, att barnet icke är hans. Detta är icke för rättsmedvetandet tilltalande. Denna otrevliga situation undgår man emellertid, om man i lagen fastslår, att faderskapsutredningen skall vara fullständig. Till stöd för ett sådant yrkande kan jämväl åberopas, först och främst att det är den gamla svenska ordningen, den ordning som, enligt vad gamla kommentarer till 1734 års lag utvisa, gällde på 1700-talet. Det är vidare den ordningen, som, så vitt jag vet, gäller i alla europeiska staters lagstifning utom i Sverige och Österrike-Ungern.

Slutligen vill jag säga, att när det gäller att ordna dessa förhållanden, som utan tvivel äro vanskliga och svåra att få ett rätt grepp på, får man icke endast ledas av en önskan att ställa det förmånligt för kvinnan-modern, utan framför allt se till, att så långt det låter sig göra tillfredsställa rättvisans krav. Man bör icke slumpa bort rätten ens för den man, som är instämd såsom barnafader i ett barnuppfostringsmål. Även han har rätt att yrka, att saken skall undersökas grundligt och att alla omständigheter, som kunna hava betydelse för målet, verkligen bliva utredda.

Min ärade namne i Lidingö villstad åberopade i sitt anförande också ett uttalande av tidningen Dagens Nyheter. Jag är uppriktigt ledsen över, att han med skäl kunde göra det. Men jag vill säga, att det händer även med denna utmärkta tidning, att den icke alltid har den nära känning av vad som rör sig inom folkets breda lager, som vore önskvärd.

Att å andra sidan de, som antingen i utskottet eller i dag här i kammaren åberopat stämningen bland lantbefolkningen till förmån för utskottets ståndpunkt, hava misstagit sig, synes mig redan klart framgå av den diskussion, som här förekommit. Jag tror, att vi fått nog av vittnesbörd om, att folket på landsbygden verkligen önskar, att de utom äktenskapet födda barnen skola tillerkännas arvsrätt, åtminstone efter fader.

Slutligen sade också presidenten Petersson, att man icke bör behandla denna fråga ur känslosynpunkt. Det är alldeles riktigt.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
n. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
Forts.)

Men jag skall i anledning av den anmärkningen återopa ännu ett citat — det allra sista — hämtat från ett anförande av en annan president, nämligen presidenten i Svea hovrätt, som 1903, när man i första kammaren diskuterade frågan om arvsrätt åt oäkta barn efter moder och modernefränder, yttrade: »Frågan får ej bedömas efter känslöstämningar och jag hoppas också, att jag hållit mig därifrån fri.» »Men», tillade han, »det finnes en känsla, för vilken lagstiftaren aldrig får vara främmande. Det är känslan av den naturliga rättvisan. Det är till denna känsla, jag vädjar, då jag ber herrarna godkänna lagutskottets hemställan.» Jag för min del tillåter mig nu att så vända på denna sats, att jag säger: det är till denna känsla, som jag nu vädjar, då jag ber herrarna bifalla reservationen.

Herr vice talmannen D. Persson: Herr talman! Jag har redan instämt med herr Pettersson i Södertälje i hans första anförande, och min ställning i denna fråga är sålunda klariagd. Men det är av en särskild anledning, som jag begärt ordet.

Herr Petersson i Lidingö villstad yttrade i början av sitt anförande, att det föreliggande förslaget, så som det formulerats i herr Petterssons i Södertälje reservation, innehöll för mycket idealitet, och han framhöll vidare, att den påyrkade reformen icke hade stöd av den stora allmänheten, särskilt på landsbygden. Samma synpunkt framföres också av lagutskottet på sid. 19 i utlåtandet, där utskottet som ett ytterligare skäl för sitt avstyrkande anför följande:

»Slutligen vill utskottet framhålla, att man på detta ömtåliga, i samhällslivet djupt ingripande område synes böra framgå med försiktighet. Utskottet är förvissat om, att arvsrätten strider mot uppfattningen och tänkesättet hos en stor del av vårt lands befolkning, särskilt på landsbygden. Förslaget innebär så väsentliga framsteg, att man väl synes böra tills vidare låta sig nöja med detsamma och avvakta dess verkningar.»

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på dessa båda sista rader. Det förefaller mig, som om utskottet kommit med en liten ursäkt, för att utskottet icke tagit förslaget, sådant det är formulerat av herr Pettersson i Södertälje, och för att utskottet icke vill förorda, att de utom äktenskapet födda barnen skola få arvsrätt även efter sina fäder. De få i alla fall så mycket genom detta förslag, säger utskottet, och det är så pass bra, så låtom oss nöja oss med detta och se verkningarna därav, innan vi göra ännu något mera.

Samma synpunkt framfördes också av herr Pettersson i Bjalbo. Han gjorde sig i sitt anförande till tolk för den uppfattningen, att den allmänna opinionen icke var mogen för en sådan lagstiftning. Jag har i egenskap av landsortsrepresentant ansett mig skyldig att inlägga en alldeles bestämd protest mot detta påstående, särskilt beträffande de bygder, som jag närmast känner till. Där är man verkligen förvånad över att vi kunna hava en så pass efterbliven lagstiftning i vårt land. Där kan man icke fatta, varför de utomäktenskapliga barnen icke skola få arvsrätt efter sin fader, och det

väckte en formlig förtjusning, när man fick rätt för barnen att arva sin moder. Där kan man icke fatta det kloka i, att dessa utomäktenskapliga barn icke skola få arv även efter sina fäder och fädernefränder. De synpunkter, som framhållits, i det att man vill skylla på landsbygdens efterblivenhet, och att det är på landsbygden man icke förstår sig på detta, och att man där icke är mogen, allt detta är icke några skäl. När man icke själv är synnerligen ivrig för ett förslag utan kanske snarare tycker, att förslaget går för långt, så är det bra, att få skylla på landsortsbefolkningen, naturligtvis den okunniga landsortsbefolkningen. Men mina herrar, det förefaller mig dock, som om herr Petersson i Lidingö villastad skulle kommit sanningen närmare, om han sagt: i städerna och i all synnerhet i storstäderna är man icke mogen för reformen. Han bevisade också delvis detta genom att uppläsa några rader ur en stockholmstidning.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Nu vill jag visserligen medgiva, att jag ingalunda är blind för de erinringar, som gjorts mot detta förslag, och att det från rent juridisk synpunkt kan göras vissa mer eller mindre befogade erinringar. Men, mina herrar, om vi skola inställa alla reformförslag, inställa alla förslag, som gå i humanitär och ideell riktning, till dess att våra jurister icke hava några formella anmärkningar att göra, ja, då få vi inga reformer, så länge jorden står, såvitt jag kan begripa. Juristerna äro alltid så klyftiga, så att nog kunna de få fram anmärkningar. Men om våra jurister skulle vilja vara så snälla och anlägga litet mer rättfärdighetssynpunkt på frågorna och komma med litet mindre juristeri, så tror jag, att vi fortare skulle komma sams om en hel del reformförslag, som visserligen icke äro ofelbara men dock skulle lända till gagn för vårt land.

Herr talman, jag anhåller att få instämma i herr Petterssons i Södertälje yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen, som förmälde sig komma att i fråga om nummerbeteckning å paragrafen framställa propositioner efter det kammaren fattat beslut angående föregående paragrafer i lagförslaget, gav beträffande innehållet i nu förevarande stadgande propositioner på 1:o godkännande av utskottets med 12 § betecknade förslag, 2:o bifall till det av herr Petersson i Lidingö villastad under överläggningen framställda yrkandet, 3:o bifall till det av herr Pettersson i Södertälje gjorda yrkandet samt 4:o bifall till det yrkande, som framstälts av herr Persson i Norrköping; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den under 3:o upptagna propositionen. Votering begärdes emellertid, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den under 2:o angivna propositionen, nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren i avseende å 12 § i lagutskottets förevarande förslag till lag om barn utom äktenskap bifaller det av

Ang. lag om barn utom äktenskap m. m. herr Pettersson i Södertälje under överläggningen framställda yrkandet, röstar

m. m.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Petersson i Lidingö villastad under överläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utvisade 128 ja mot 72 nej, vadan kammaren bifallit det av herr Pettersson i Södertälje under överläggningen framställda yrkandet.

Överskriften till 12 §.

Godkändes.

Sedan 1 § nu föredragits, yttrade:

Herr Persson i Norrköping: Herr talman! Jag skall be att vid första paragrafen få yrka bifall till den av herr Pettersson i Södertälje m. fl. avgivna reservationen.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf samt vidare på godkännande av paragrafen i den lydelse, som reservationsvis föreslagits av herr Pettersson i Södertälje, fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Överskriften till 1 §; 2 § med tillhörande överskrift.

Godkändes.

Härefter föredrogs 3 §; och anförde därvid:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet Stenberg: Herr talman, mina herrar! I den tredje paragrafen i förslaget till lag om barn utom äktenskap föreskrivas gränser för den underhållsskyldighet, som åligger föräldrar gent emot barn utom äktenskap. Här har blivit tvist om den åldersgräns, intill vilken föräldrarna alltid skola hava skyldighet att giva barnen underhåll. Paragrafen lyder i Kungl. Maj:ts förslag och enligt lagutskottets utlåtande sålunda:

»Barnet njute av föräldrarnas uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt femton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.»

Föräldrarna skola alltså vara underhållsskyldiga, till dess barnet uppnått viss ålder, och denna ålder bestämmes för varje särskilt fall genom dom eller avtal. Minimialdern är femton år, maximalaldern är aderton år, dock med visst undantag. Inom denna latitud skall gränsen i de särskilda fallen bestämmas.

Nu har emellertid avgivits reservation emot utskottets förslag i denna punkt, och reservanterna föreslå, att minimigränsen skall höjas från femton till sexton år.

För min del har jag svårt att inse, att det är praktiskt att göra denna ändring. Skälen för reservanternas hemställan äro utvecklade i väckta motioner, avgivna, vad denna kammare beträffar, av herr Pettersson i Södertälje m. fl. Först framföres där det skälet, att gränsen icke bör vara lägre än den, intill vilken samhället har försörjningsplikt gent emot de barn, samhället omhändertagit. Det finnes bestämmelser i fattigvårdsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen om en gräns av 15 år, och gällande lagstiftning på dessa områden bibehåller fortfarande den gränsen. Vad olycksfallsförsäkringslagen beträffar, blev en ny sådan lag antagen, såsom kammaren känner till, så sent som förra året. Emellertid säger man i motionerna, att det från flera håll påyrkats, att i fattigvårdsförordningen gränsen skulle höjas från 15 till 16 år. Den är dock — såsom jag sagt — på båda dessa områden för närvarande 15 år, och det är väl knappast skäl att i fråga om barn utom äktenskapet flytta fram gränsen, innan ännu något i den vägen åtgjorts beträffande fattigvårdsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen.

Det andra skälet, som motionärerna anført, är, att föräldrarnas börda icke kan anses oskäligt tung, om deras förslag godkännes. Man finge nämligen taga i betraktande önskvärdheten av att en anspråkslös yrkesutbildning bestås barnet, och att för det sista året av underhållstiden underhållet kan enligt lagens bestämmelser sättas lägre än för föregående år. Vad då först beträffar detta sista, att man kan enligt lagen sätta underhållet lägre för det sista året av den tid, under vilken underhållet skall utgå, är det riktigt, att så kan ske. Men det är väl knappast många fall, där det förekommer, att, om det över huvud behövs underhåll, detta skulle kunna sättas lägre under det sista året än under de föregående. Snarare kanske motsatsen ofta förekommer. Önskvärdheten av yrkesutbildning eller över huvud taget en fortsatt utbildning utöver folkskolans stadium är ju ingalunda att underskatta, men det önskemålet kan tillgodoses lika väl genom ett bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Det är ju nämligen endast en latitud, som där bestämmes, och det är möjligt att för varje särskilt fall sätta

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap,
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

gränsen ovanför minimiåldern 15 år, där sådant av förhållandena påkallas.

För min del anser jag alltså, att reservanternas skäl för deras reservation knappast kunna anses vara hållbara. Å andra sidan tala nog starka skäl för ett bibehållande av 15 år såsom minimigräns. Det är ju oftast så — särskilt inom den lantbrukande klassen — att barnen måste lämna hemmen vid ganska unga år, och detta gäller då både barn utom äktenskapet och barn inom äktenskapet. Det är nog intet ovanligt, att barnen redan vid 15 års ålder måste ge sig ut och förtjäna sitt uppehälle på egen hand, och att man då inrymmer inom latituden även det år, som ligger mellan 15 och 16 år, förefaller ganska naturligt och motiverat av det fatkiska läget. Skulle nu ett barn utom äktenskap vara berättigat till underhåll ända till 16 års ålder, skulle detta barn i åtskilliga fall rent av få en bättre ställning än barn inom äktenskapet. Och slutligen: om i fall, då avtal träffats om uppfostringsbidrag eller då domstol dömt i fråga om ett sådant bidrags belopp, man skulle ha kommit att stanna vid en för låg ålder, så att det framdeles visar sig, att barnet behöver underhåll längre än till den åldersgräns, som blivit fastställd, finnes enligt lagförslaget möjlighet att få den saken jämkad. Det stadgas nämligen i en följande paragraf, att den åldersgräns, som en gång blivit bestämd, sedermera kan ändras.

För att sålunda sammanfatta vad jag sagt, vill jag säga, att jag anser, att genom antagande av Kungl. Maj:ts förslag förlorar man ingenting uti barnets intresse, och att detta förslag är rättvisare mot föräldrarna och medger en mera smidig tillämpning än som skulle vara möjlig enligt reservanternas förslag. Jag tror alltså, att övervägande skäl tala för bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Persson i Norrköping: Herr talman! Vissa av de skäl, som herr justitieministern framdragit för ett bifall till utskottets förslag, äro av den art, att de låta sig mycket väl framföras såsom motivering för att icke sätta åldersgränsen högre än till 15 år. Det är ju särskilt så, att vi kunna tänka oss, att, om man sätter åldersgränsen till 16 år, vissa av dessa barn skulle därigenom komma i bättre ställning än de inom äktenskapet födda barnen, där föräldrarna äro fattiga, så att de måste släppa ut dem vid 15 års ålder eller i vissa fall kanhända ännu tidigare för att hjälpa till att hålla hemmet uppe. Men ett sådant förhållande bör icke utgöra hinder för att man söker i lagstiftningen närma sig alltmer på alla områden, där man kan komma fram, vad man anser önskligt, nämligen att barnen icke må tvingas från hemmet och ut i annat strängt arbete allt för tidigt, utan det borde verkligen vara så, att alla barn finge möjlighet att, även om de icke kunna erhålla någon högre skolutbildning, åtminstone få yrkesutbildning, utan vilken de få svårt att reda sig själva. Det är därför, som ena halvan av utskottet ansett, att man i detta fall, då motion förelegat härom, bör höja ålders-

gränsen från 15 till 16 år. De olägenheter, som därmed skulle följa för föräldrarna, torde väl kunna undvikas i väsentlig mån därigenom att det finns ingenting, som hindrar att man kan bestämma underhållet sista året tämligen lågt, så att det icke i de fall, då fadern och modern ha svårt att lämna något underhållsbidrag, behöver verka särskilt betungande. Men det är dock en smula garanti för att de skola känna sig pliktiga att lämna barnet uppfostran, så att det sedan kan taga sig fram i livet något så när hyggligt; och därför bör det också få yrkesutbildning.

För min del skulle jag önska ändra bestämmelsen i §:ns första del dithän, att barnet skulle njuta uppfostran och uppehälle med hänsyn till den bäst situerades av föräldrarnes villkor, därför att jag misstänker, att om det än är meningen, att de skola lämna mer än ett nödortfittigt underhåll, kommer domstolarnas praxis måhända att utveckla sig i den riktningen, att det icke blir mer än detta. Man kommer icke att taga hänsyn till om en av föräldrarna är i bättre ställning än den andre, och därför blir det ett relativt litet underhållsbidrag. Man har emellertid försäkrat mig, att domstolspraxis icke kommer att utveckla sig så, varför jag släppt detta yrkande.

Jag ber emellertid att få yrka bifall till den reservation, som är framställd av herr Pettersson i Södertälje, därför att den är rättvis och billig och utgör ett steg framåt på vägen mot det mål, dit vi vilja komma, när det gäller dessa barn.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Då herr Persson i Norrköping icke gjorde något yrkande beträffande den hemställan han framfört i sin motion, att underhållet skulle utgå efter den bäst situerades av föräldrarnas villkor, vill jag icke sysselsätta mig med den sidan av saken. Jag vill endast säga några ord om framflyttande av tiden för underhållsskyldigheten till 16 år. Orsakerna, varför utskottet kommit till 15 år, ha förut framhållits av herr justitieministern. Det är två: dels är denna gräns fastslagen utefter så att säga hela linjen — i fattigvårdsförordningen, pensionslagen och åtskilliga andra lagar — och dels är ju i alla fall förhållandet faktiskt det, att ute på landsbygden en hel del barn komma ut redan vid 15 år. Det är till fördel icke blott för föräldrarna utan också för barnen själva, och inför dessa faktiska förhållanden skulle det ställa sig litet egendomligt, ifall en fattig man skulle nödgas underhålla sitt barn utom äktenskapet längre än sitt barn inom äktenskapet. Huru önskvärt det än varit att medgiva en längre underhållsskyldighet, när det gäller dessa barn, har utskottet dock på dessa grunder nödgats stanna vid denna gräns. Men jag tror, att om herrarne läsa utskottets motivering i denna del skola herrarna bli fullkomligt lugna. Utskottet framhåller tydligt och klart, att dessa 15 år äro minimigränsen; och då man läser paragrafens andra stycke, skall man sätta detta i samband med paragrafens första stycke, att barnen skola åtnjuta det underhåll efter ty med avseende å båda föräldrarnes villkor må anses skäligt. Därmed menar utskottet, att i regel åldersgränsen skall överstiga 15 år, där föräldrarnes villkor

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts

det medgiva. Ställningen kommer då att bliva den, att minimigränsen blir 15 år, men att den i regel blir mellan 15 och 18 år, och att, där barnet har särskilda anlag och föräldrarnes omständigheter det medgiva, man skall vara skyldig att kosta på barnet särskild utbildning till den lärdomsgrad, som barnet kan göra sig förtjänt av. Ser man detta sedan i sammanhang med 33 §, blir det ytterligare så, att om en far var i små omständigheter, då han fick detta barn utom äktenskapet, och han sedan kommer i bättre omständigheter, skall det avtal, som först gjordes upp beträffande detta barn, justeras, så att det kommer att stå i proportion till hans nya förmögenhetsställning. Det har sålunda varken varit Kungl. Maj:ts eller utskottets mening att på något sätt visa njugghet mot dessa barn, utan man har försökt ställa det så, att deras bästa måtte bliva i alla avseenden tillgodosett, ehuru man av skäl. som jag framhållit, nödgats sätta minimigränsen så lågt som till 15 år.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pettersson i Södertälje: I vår tid ha med särskild styrka gjort sig gällande kraven på en ökad utbildning, särskilt yrkesutbildning för ungdomen. Man framställer detta yrkande dels i syfte att över lag höja den allmänna samhälleliga produktionen och dels i syfte att låta största möjliga antal ungdomar komma ut i världen så väl rustade som möjligt för kampen för tillvaron. Detta torde gälla såväl städerna som landsbygden. För att det skall bli möjligt att tillmötesgå denna önskan är det emellertid nödvändigt, att man bereder ungdomen *tid* till utbildning. Den tanken ligger nu bakom reservationen i denna punkt att även för de barn, om vilka i denna lag är fråga, tillfälle till bästa möjliga utbildning bör beredas genom att föreskriften att minimigränsen för den tid, intill vilken föräldrarna skola vara skyldiga att underhålla barnen, skall sättas till 16 år. Jag vill emellertid icke förneka, att det kan sägas åtskilligt till förmån för den motsatta ståndpunkt, som utskottet, herr justitieministern och herr Pettersson i Bjälbo förfäktat. såsom herrarna själva hört. Men jag vågar i alla fall, trots de skäl som äro anförda, vidhålla reservationen. Jag gör det inte så mycket med hänsyn till det penningbidrag, som kan erhållas från föräldrarnas sida, utan mera därför att en bestämmelse av det innehåll, som i reservationen anges, är ägnad att ytterligare utsträcka den tid, under vilken föräldrarna skola känna, att de ha ansvar för barnet. Om kammaren skulle biträda reservationen, så är detta naturligtvis icke något hinder för att barnen få komma ut i livet, som herr Pettersson i Bjälbo säger, vid 15 års ålder och försöka förtjäna vad de kunna. Men föräldrarna skola i alla fall. ända tills barnet fyllt 16 år, känna att de ytterst äro ansvariga för barnet och äro skyldiga att, så långt ske kan, bereda det utbildning för dess blivande yrke.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr

talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, godkände kammaren paragrafen i den lydelse, som föreslagits av herr Pettersson i Södertälje uti hans vid paragrafen fogade reservation.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap.
m. m.
(Forts.)*

4—8 §§.

Godkändes.

Vidare föredrogs 9 §. Därvid yttrade:

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Vid denna paragraf har herr Petersson i Lidingö villastad anført en reservation, till vilken även jag anslutit mig. Reservationen går ut på en återgång till den av Kungl. Maj:t ursprungligen föreslagna lydelsen av denna paragraf. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle ett giltigt avtal beträffande sådant underhåll till barnet kunnat träffas av förmyndare, såvida icke förmyndare är fader eller moder till barnet, utan att ett sådant avtal skulle behöva underställas prövning och godkännande av barnavårdsnämnd eller barnavårdsman. Enligt utskottets förslag har man ändrat detta därhän, att ett sådant avtal alltid skulle underställas barnavårdsnämnd eller barnavårdsman för prövning. Vi ha däremot ansett, att ett sådant godkännande skulle kunna vara överflödigt i vissa fall, så att under nämnda förutsättningar ett sådant avtal skulle kunna träffas utan vidare. Man kan ställa sig litet tveksam, vilket som är det bästa. Å ena sidan är det givet, att man bör såvitt möjligt söka vinna garantier för att detta avtal göres sådant, att barnets intressen därigenom skyddas i så stor utsträckning som möjligt, men å andra sidan rör det sig här om synnerligen intima förhållanden, och man bör ju under sådana omständigheter se till att inte flera personer bli inblandade i saken, än som är absolut nödvändigt. Då man sätter sig närmare in i förhållandena, har åtminstone jag kommit till den åsikten, att det icke är nödvändigt att en offentlig myndighet här träder emellan, utan att förmyndaren mycket väl kan göra upp denna sak ensam, utan att det medför någon risk. Nu äro dessutom bestämmelserna i denna lag tvingande, så att även om en förmyndare skulle av en eller annan anledning göra upp ett för barnet ogynnsamt avtal, kan detta avtal det oaktat rättas till när som helst av barnavårdsmyndigheterna, och barnavårdsmyndigheterna ha dessutom alltid både rättighet och skyldighet att se till att barnets intressen alltid bli tillgodosedda. Under sådana förhållanden tror jag det är fullt tillräckligt, att vi antaga den formulering som Kungl. Maj:t här föreslagit och som går ut på att en förmyndare i vissa fall kan, utan att det behöver godkännas av barnavårdsmyndigheterna, träffa ett sådant avtal.

Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

Herr Pettersson i Södertälje: För att trygga barnets rätt till uppehälle söker detta lagförslag uppmuntra till ingående av
Andra kammarens protokoll 1917. Nr 48. 5

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

avtal rörande framtida underhåll åt barnet. Men för att sådana avtal rörande framtida underhållsskyldighet verkligen skola bli till nytta för barnet, fordras kontroll. Annars kan det hända, att det ingås avtal, som bliva tämligen värdelösa. I fråga om sådan kontroll innehåller nu det kungl. förslaget, som herr Pettersson i Bjälbo talade till förmån för, att ifall det är fråga om ett avtal rörande underhåll för all framtid, skall det alltid fordras barnavårdsnämnds godkännande, för att avtalet skall vara giltigt. Beträffande åter avtal om underhåll för en kortare tid kräver det kungl. förslaget godkännande av barnavårdsnämnd eller barnavårdsman endast för det fall, att avtalet är slutet av barnets mor som förmyndare.

Nu hava jag och mina medmotionärer framhållit, att det mycket väl kan inträffa fall, då en annan än barnets moder är förmyndare, men denne förmyndare dock icke är så fristående eller så pålitlig, att ej ett av honom ingånget avtal för kortare tid än hela underhållstiden kan behöva granskas och godkännas av barnavårdsmyndighet. Det finnes tyvärr så många sorgliga erfarenheter om de möjligheter som egennyttiga personer ha att sko sig till förfång för barnet, att jag tror man gör klokt uti att åstadkomma den ökade kontroll för vilken utskottet här i likhet med motionärerna uttalat sig, och jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Norrköping instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen framställt propositioner å de under överläggningen gjorda yrkandena, godkände kammaren paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

10 §.

Godkändes.

Efter det 11 § nu föredragits, yttrade:

Herr Pettersson i Södertälje: Vid denna paragraf skall jag be att få yrka bifall till det av mig i reservationen framställda förslaget. Det avser det fall, att det inte kan konstateras, vem som är fader till ett barn utom äktenskap. Då så är förhållandet, har jag föreslagit, att den som är övertygad om att ha haft umgänge med modern på sådan tid, att barnet kan av honom hava avlats, skall vara underhållspliktig mot modern och barnet på sätt om fader är stadgat, där ej uppenbart är, att barnet icke avlats vid det samlaget. I det stycket överensstämmer min reservation med det förslag, som är framställt av reservanten inom lagberedningen samt också med den reservation som är framställd av herr Persson i Norrköping. Men för det fall, att i rättegången blir klart, att kvinna haft att skaffa med mer än en man under konceptionstiden, går den av mig avgivna reservationen ut på att visserligen

icke någon av dessa män skall förklaras såsom fader eller »förmodad» fader, men att de alla skola åläggas bidragsplikt till det barn, varom det är fråga. I det stycket skiljer sig min reservation från det förslag som är framställt av lagberedningens reservant och som upptagits av herr Persson i Norrköping.

Beträffande denna sak vill jag från början genast villigt erkänna, att det är mycket vanskligt att genom lagstiftningen på lämpligt sätt reglera densamma. Som herrarna veta, förhåller det sig nu så, att om i en process angående barnuppfostringsbidrag svarande gör den invändningen, att även någon annan man än han haft med modern att skaffa under den kritiska tiden, säger domstolen: »Det där hör inte hit», och så dömer domstolen svaranden att betala bidrag till barnet, därför att han *kan* vara far. Enligt vad vi kanske litet var veta, kan det inträffa, att en domstol på det sättet kan få döma en man såsom förmodad barnafader, oaktat all sannolikhet talar för att en annan verkligen är far. Detta är den svenska rättsskipningens nuvarande ståndpunkt, och utskottet föreslår nu, att denna ståndpunkt skulle lagfästas. Om man anser, vilket det synes mig, att man bör göra, att denna anordning icke är tillfredsställande, uppstår frågan: hur skall man i stället ordna saken? Då kan det tänkas flera möjligheter. Man kan gå den väg som accepterats av lagstiftningen exempelvis i Tyskland och Frankrike, nämligen den, att där det blir klart, att kvinnan haft med mer än en man att skaffa, dömes icke någon av männen att betala bidrag. De gå fria allesammans. Det är en utväg. Det kan inte nekas, att det ligger en viss konsekvens i den utvägen, men den har bland annat den olägenheten med sig, att man inte får något bidrag till barnet, och barnet och det allmänna bli således lidande.

Man kan också ordna saken på det sättet, att man säger: här kan visserligen icke ådagaläggas, vilken man som är far, ty den medicinska vetenskapen anser, att om det är så att flera haft med modern att skaffa under konceptionstiden, är det i det närmaste omöjligt att tillförlitligt avgöra, vem som rätteligen skall tagas för huvudet för faderskapet. Men vid sådant förhållande åläggas alla, som haft umgänge med modern å konceptionstiden att betala för barnet. Det är den ståndpunkt som jag i min reservation intagit.

Jag erkänner, att det kan göras åtskilliga invändningar mot denna ståndpunkt, särskildt att den icke är tilltalande för känslan. Men till förmån för densamma kan åberopas dels, att det dock ligger en obestriddlig rättvisa i en sådan ståndpunkt, och dels, att det är den, som i huvudsak intages av lagstiftningen i Danmark och Norge. Slutligen må ock, med hänsyn till de obehagliga sidorna av denna ordning, erinras, att det dock är ett jämförelsevis litet fåtal fall, i vilka densamma får praktisk betydelse.

Man kan slutligen också gå en tredje väg. Det är den som förordas av reservanten inom lagberedningen och som upptagits av herr Persson i Norrköping. Den innebär, att även om kvinnan haft

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

med flera män att skaffa, man i allt fall dock endast ålägger en av dem att betala för barnet. Man undviker därigenom de obehagliga förhållanden som äro förenade med den andra utvägen. Men jag vill fråga: efter vilka grunder skall då denne uttagas, som skall betala för barnet ensam, oaktat det är klart, att flera andra kanske lika väl skulle kunna komma ifråga? Skall det bero på vilken kvinnan behagar instämma eller skall det bero på vilken domaren mer eller mindre godtyckligt vill utvälja? Jag kan inte se, att man med antagande av den utvägen kan komma ifråga att sätta godtycket i högsätet, och de olägenheter den medför förefalla mig vara minst lika motbjudande som de obehagligheter som kunna vara förenade med det av mig förordade alternativet. Jag ber sålunda, herr talman, att beträffande § 11 få yrka bifall till den av mig afgivna reservationen.

Herr Persson i Norrköping: Herr talman! Först och främst vill jag meddela, att i fråga om denna nya § 11, vilken, enligt vad som är föreslaget, skulle tillkomma, äro herr Pettersson i Södertälje och jag samt våra medreservanter, i vad gäller den första delen av paragrafen, eniga om, att den är en konsekvens av den ändring, som denna kammare beslutat beträffande lagutskottets förslag till en efterföljande paragraf, nämligen § 12, vilken vi för vår del uppfört såsom § 13. Om den saken anse vi, att det icke kan råda någon meningsskiljaktighet efter det beslut, som sålunda fattats, utan det är därom meningsskiljaktighet råder, huruvida man skall gå med på, att flera än en man kunna av domstol dömas att *anses* såsom fader, eller om det blott skall vara en man. För min del kan jag rakt inte vara med om, att mer än en man skall dömas till att anses vara fader och lämna underhållsbidrag.

Herr Pettersson i Södertälje nämnde här, att i de flesta andra länder är det så, att när det visas, att det varit mer än en man, som haft förbindelse med modern under konceptionstiden, dömes ingen av dem att betala underhållsbidrag, utan modern får då stå sitt kast, och barnet blir utan allt underhåll från faderns sida, och modern får klara den saken så gott hon kan. På andra håll — det är, tror jag, för övrigt huvudsakligen blott i Danmark — dömer man flera män att vara underhållsskyldiga; men man har där erkänt de svårigheter, som äro förenade med en sådan anordning, i synnerhet för barnets vidkommande, ity att man även stadgat bestämmelser därom, att vid sådant förhållande får barnet skickas till en annan plats och där uppfostras för att icke behöva lida men av, att det är flera, som kunna anses vara dess fader.

Inför dessa svårigheter och inför det för känslan stötande, som ligger i att mer än en skall anses vara fader till ett barn, har jag måst taga absolut avstånd från den vägen och följa reservanten i lagberedningen, i det jag hållit mig till, att den, som visats haft samlag med modern, får bära följderna och bli, icke ansedd att vara fader, så att arvsrätt skulle följa, men väl underhållsskyldig.

Nu säger herr Pettersson i Södertälje, att härvidlag alltid före-

finnes den svarigheten: vilken skall man taga av dem som haft samlag med modern under konceptionstiden? Jo, den som modern påtalar och den, som hon inför domstol svär på, att hon haft samlag med, i fall det ålägges henne fyllnadsed. Det är denne, som man har att hålla sig till, och man får väl antaga, att i de allra flesta fall är modern härvidlag den mest omdömes- och vittnesgilla. Man kan utgå ifrån, att det i de allra flesta fall förhåller sig så, att den modern sålunda för fram såsom barnafader, också troligen är det.

Jag kan därför icke vara med om att biträda herr Petterssons i Södertälje reservation i detta fall. Ett bifall till densamma skulle vara att införa ett nytt system i vår lagstiftning, som enligt min mening innebure ett nedsättande, ett neddragande och kränkande av den allmänna känslan, och vars fördelar icke skulle uppväga dess nackdelar. Jag tycker även för männens vidkommande, att det för dem skulle vara synnerligen obehagligt att ingå i ett sådant bolag eller kompanjonskap om underhållsbidrag till ett barn: då är det väl bättre, att en av dem, som dock *kan* vara fader till barnet, står för hela underhållsbidraget.

Jag yrkar därför herr talman, bifall till den av mig jämte herrar Lindley i Söderhamn och Lindqvist i Kosta avgivna reservationen, som även överensstämmer med det av herrar Stärner och Petréen vid denna paragraf framställda förslaget.

Herr Petersson i Lidingö villstad: Herr talman! Jag skall tillåta mig att yrka rent avslag å det förslag till § 11, som de två föregående talarna hemställt om bifall till, ehuru med olika formuleringar. Sedan man en gång slagit in på den väg, som kammaren beträtt genom sitt föregående beslut, är det en naturlig konsekvens därav, att man nu står inför stora svårigheter, som de båda reservanterna vilja avhjälpa var och en på sitt sätt.

* Man har i det fall för vilket det gäller att nu lagstifta att utgå ifrån, att kvinnan haft att göra med flera än en man. Min ärade granne å länsbanken vill avhjälpa svårigheten på det sätt, att alla dessa män skola dömas att gemensamt i något slags bolag underhålla barnet. Detta finner den andre reservanten herr Persson i Norrköping synnerligen stötande, och säger: nej, det går icke för sig, endast en skall dömas. Därpå svarar herr Petersson i Södertälje: vem skall man då ta av dessa, som haft förbindelse med kvinnan, då det är omöjligt att bedöma vilken av dem som är fader till barnet? Härå svaras från andra sidan: jo, man skall ta den, vilken kvinnan med sin fyllnadsed angiver såsom fader. Men att ålägga kvinnan en sådan fyllnadsed, det vore, mina herrar, att utsätta henne för en orimlig tortyr, ty enligt vad de medicinska auktoriteterna säga, kan icke heller hon veta, vilken av dessa flera män, som verkligen är barnets fader.

Den enda rationella konsekvensen av den ståndpunkt, som kammaren här förut intagit, är således den tredje utvägen om vilken herr Pettersson i Södertälje talade, nämligen att i sådant fall får kvinnan underkasta sig att bli utan hjälp för barnets uppfostran.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Den utvägen synes mig vara den enda rimliga som återstår efter det beslut, som kammaren förut fattat.

Jag anhåller således att få yrka avslag å den nu föreslagna paragrafen.

Herr Persson i Norrköping: Herr talman! En del av de svårigheter, vilka lagutskottets ärade ordförande här framdrog, skulle ju kvarstå, även om man antog lagutskottets förslag, ty även då skulle ju utrönas, vem som är fader. Det står ju i § 27: »Förekommer anledning därtill att svaranden haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, äge rätten förelägga antingen modern att med ed bekräfta eller svaranden att med ed förneka, att sådant samlag ägt rum.» Det är väl lika pinsamt för henne att då avgiva fyllnadsed som i det andra fallet. Här skall eden gås, om blott anledning förekommer därtill, att svaranden haft samlag med modern. Den, som sålunda instämts, kan ju invända, att det har varit flera, som haft samlag med henne, men därtill tages ingen hänsyn, utan hon får i alla fall gå eden, så att samma pinsamma situation skulle alltså föreligga även enligt lagutskottets förslag som i det andra fallet. Saken skulle ju icke invecklas avsevärt genom vad jag föreslagit i min reservation.

Herr Pettersson i Södertelje: Såvitt jag kan se, leder herr Sven Perssons förslag till, att, såsom han även själv förklarade, kvinnan får välja, vilken bland de möjliga männen som skall dömas att betala för barnet; kan hon gå eden, skall denne man dömas att betala underhåll till barnet. Jag kan ej frigöra mig från den uppfattningen, att detta dock blir att överlämna saken åt hennes godtycke, vilket icke gärna kan vara tillfredsställande.

Herr Petersson i Lidingö villastad har kritiserat de båda ståndpunkter, som vi reserverar här intagit. Jag har redan i mitt första anförande erkänt, att det förslag, till vilket jag anslutit mig, är behäftat med olägenheter. Men jag ber lagutskottets ärade ordförande å andra sidan komma ihåg, huru det verkligen ställer sig med den ordning, som nu tillämpas på detta område och vilken lagutskottet vill för framtiden bibehålla. Det lär väl ändå vara en ordning, som är allt annat än tilltalande för allt vad rättskänsla heter.

Slutligen vill jag såsom ett litet försvar för min ståndpunkt meddela följande. Jag har för att få erfara, huru man i Danmark och särskilt i Köpenhamn där man har en sådan lagbestämmelse, som jag i detta fall ifrågasatt, uppfattat verkningarna av densamma. Jag har vänt mig till en på det sociala området erfaren man i Köpenhamn, och han har varit vänlig nog att anställa en liten enquête bland olika personer rörande nu förevarande spörsmål.

Jag har därvid först och främst bett att få veta, huruvida ifrågasatt bestämmelse i Danmark har åstadkommit allmän förargelse, och för det andra, om det har kunnat förmärkas, att den länt till skada för barnen. De utlåtanden, som jag fått till svar på dessa mina frågor, visa, att det är några personer, som ansett bestämmel-

sen förargelseväckande i sig själv. En pastor Dalhoff säger t. ex., att bestämmelsen i fråga är partisk för modern och att den öppnar möjlighet för bildandet av konsortier av »skörlevnere», men, säger han, »man har hört grumme lidit om Tilfaelde af denne Art». Förreståndarinnan för Magdalenahemmet, fröken Rasmussen, förklarar, att hon icke har mycken erfarenhet på detta område, men tillägger: »Dog har der i de sidste Aar, hvor de saedelige Forhold jo i betydelig Grad er gaaede tilbage, nogle Gange vaeret Tilfaelde af den Slags, og det har da vist sig, att hvis et saadant Barn skulde bortadopteres, var det en meget stor Hindring, at flere Maend var udlagt som Barnefader.» Vidare yttrar Formanden för de samvirkende Menighedspleijer, teol. dr. Jörgensen, att han tror, att lagbestämmelsen kan verka sedligt skadlig, men han säger dock, att han icks själv märkt någonting i det avseendet, och han anser, att det riktigaste är, att, såsom professor Leopold Meyer föreslagit, de män, som åläggas giva bidrag till barns underhåll, icke skulle åläggas göra detta i egenskap av fäder, d. v. s. just vad jag föreslagit i min reservation. Det är för övrigt ett flertal mycket erfarna män, som säga, att ifrågavarande bestämmelse icke väckt förargelse i Danmark och icke länt till skada för barnen. Sålunda säger bland annat Overvaergeraadets Formand. Overassessor Brun: »Bestemmelsen har vaeret maerket meget lidit her, og der maa naermest siges at vaere Indifferentisme over for Bestemmelsen.» Raadsformand Gustav Philipsen säger: »Det er mit Indtryk, at den paagaeldende Lovbestemmelse ikke har faaet naevnevaerdig Anvendelse, men maaske har nogen Vaerdi som et ganske nyttigt Skraemmebillide.» Oberst Muus säger, att lagen icke väckt förargelse eller varit till skada för barnet, men han håller i likhet med Meyer på ett förslag, som går ut på, att ingen av de möjliga barnafädren bör anses vara fader utan att alla skola lämna bidrag och lika stort sådant. Slutligen ha vi ett uttalande, som är av ganska stor betydelse och som gjorts av Formanden för Studentersamfundets Retshjaelp för Ubemidlede, Overretssagfører Schröder. Denne säger bland annat: »For de Mödre der henvender sig i Retshjaelpen, er det økonomiske Spørgsmaal det vigtigste — det gaelder for dem om at opnaa en Resolution, om fornødent efter forudgaaende Rettergang, ved hvilken der paalaegges Bidragspligt. Jeg har ikke oplevet noget Tilfaelde, hvor Moderen straks ved Henvendelsen i Retshjaelpen har opgivet flere Maend som mulige Faedre til hendes Barn, men naar exceptio plurium rejses under Retssagen, har jeg sjældent haft Indtrykket af, at Hensynet til det for Barnet uheldige Forhold, at det kan komme til at staa med flere bidragspligtige »Faedre», vaekker megen Betaenkelighed hos Moderen. Hun vil i Reglen haevde, at kun den Mand, hun har forlangt indkaldt for at der kan vlive ham paalagt Bidrag, er Fader til Barnet. men dette syldes efter min Opfattelse dels Frygt for, at hun ellers ikke muligt kan faa Bidrag paalagt, dels Følelse af, at det er nedsaettende for hende selv, at der kan blive Tale om flere Maend som mulige Faedre til hendes Barn. — — — Efter min Mening», säger han till sist. »maa Spørgsmaalet om, hvorvidt den omhandlede

Ang. lag om
barn utom
aktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.

(Forts.)

Retsregel der jo har gammel Hævd i dansk Ret, har fört til almindelig Forargelse, besvares benægtende.»

Jag har velat meddela detta såsom en förklaring och ett försvar för det förslag, som jag här framställt och till vilket jag fortfarande, ehuru det medger jag, med någon tvekan, yrkar bifall.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr Persson i Norrköping kom med en invändning mot mitt yttrande, som jag verkligen icke förstår. Han påstod, att i fråga om kvinnans ed i barnuppfostringsmål skulle förhållandet bli enahanda vare sig man stannar vid lagutskottets förslag eller vid det av honom framställda förslaget. Nej, mina herrar, det är visst icke så. Kungl. Maj:ts och utskottets förslag innebär, att om en kvinna vänder sig mot en man och gör anspråk på barnuppfostringsbidrag utav honom, då skall, ifall skäl därtill äro, antingen mannen svära på, att han icke haft samlag med kvinnan under konceptionstiden, eller också kvinnan svära på, att mannen haft samlag med henne under nämnda tid. Det är således icke fråga om något annat än det nakna faktum, huruvida de haft samlag med varandra under konceptionstiden, eller icke. Någon fråga om kvinnan haft samlag med annan kan ej komma upp, ty invändning därom avvisas utan vidare. Men i det fall, som herr Persson i Norrköping talar om och som skall regleras genom det förslag till paragraf, varå jag nu yrkat avslag, där förutsättes det, att kvinnan haft samlag med flera män, och frågan gäller vem av dessa flera som skall betala uppfostringsbidrag. Då säger herr Persson i Norrköping, att kvinnan skall svära och under eden angiva, vem hon anser vara barnafader! Jag säger härtill, att detta kan hon icke göra och att det är orimligt att sätta något sådant i fråga, ty hon kan icke veta det. För övrigt är jag övertygad om att ingen domstol skall anse sig kunna ålägga henne en sådan ed. Det blir, såsom min granne här sade, rena godtycket, vilken av männen domstolen ålägger betalningsskyldighet. Om således icke detta sätt är bra, återstår det andra eller att alla skola åläggas att i bolag betala underhållskostnaderna; men detta tycker jag är lika dåligt. Den naturliga konsekvensen av den lydelse, som lagen fått genom kammarens här förut fattade beslut, är alltså den, att i sådana fall, där flera haft att göra med samma kvinna och en var kan vara fader till hennes barn, får hon stå sitt eget kast och blir utan uppfostringsbidrag. Jag tror således, att mitt yrkande om avslag å den nu föreslagna paragrafen är fullt befogat.

Herr Persson i Norrköping: Herr Petersson i Lidingö villastad sökte med alla juridiska finter komma ifrån det faktum, att barnets ställning ändras därigenom, att detsamma skall ha arvsrätt efter fadern, ty för att det skall få arvsrätt efter fadern, måste med starkare bevisning, än som fordras i fråga om underhållsbidrag, ett verkligt faderskap fastslås. Men i varje fall, då detta icke kan ske, skall underhållsbidraget utbetalas av den, vilken

visserligen inte bevisats vara fader, men som *kan* vara det, därför att han haft förbindelse med kvinnan i fråga under konceptionstiden.

*Ans. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Nu säger herr Petersson i Lidingö villastad, att det blir så klart med lagutskottets förslag, i vad gäller denna sak. Men bevisningssvårigheterna enligt lagutskottets § 27, när det icke är utrett, vem som är fader, äro lika inkrånglade och lika trassliga. Ty det är ingenting som hindrar, att den, vilken åtalas av modern för att vara fader, förklarar, att det är flera, som kunna vara fader, eftersom de haft samlag med kvinnan under konceptionstiden. Detta kan framkomma vid rättegången, även om domstolen icke tar hänsyn därtill, utan ålägger antingen kvinnan eller också mannen att med ed styrka sina uppgifter, kvinnan att med fyllnadsed bekräfta sin utsago, mannen att med värbjälmsed fria sig. Det blir lika osäkert i det ena fallet som i det andra, men såvitt jag kan se blir det dock icke alltför tillkrånglat. I det ena fallet, då arvsrätt följer, måste man ha det verkliga faderskapet fastslaget, medan i det andra fallet, då det gäller underhållsplikt, faderskapet icke är så fullt och helt fastslaget. Det står också i lagutskottets förslag i § 26: »Varder utrett, att svaranden haft samlag med modern å tid då barnet kan hava avlats, skall han anses såsom fader.» Det är icke sagt, att han är fader, men han skall *anses* såsom fader och följaktligen vara underhållspliktig, och detta smäller lika högt i det ena fallet som i det andra. Trots att herr Pettersson i Södertälje framdragit uttalanden från jurister och från barnavårdshåll i Danmark, tycker jag icke, att vi här i Sverige böra följa ett så dåligt exempel från Danmark, ty det ha vi varken heder eller nytta av, utan det skulle tvärt om lända en hel del barn till skada, och det är något, som vi väl icke kunna vara med om.

Herr Pettersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Jag tycker verkligen, att det talet nu börjar bli litet utslitet, att, så snart någon är jurist, så beskylls han för, att — ja, vad skall jag säga — för att »krumbukta» här i riksdagen, för att använda herr Lindhagens ord vid ett annat tillfälle. Jag tror, att även vi jurister böra kunna få göra anspråk på ett något så när sunt och redigt omdöme i dessa frågor och att våra inlägg i dem kunna göra anspråk på att betecknas annorlunda än som försök att krängla till och förvända saken. Jag tycker verkligen, att man kunde sluta att tala ur den tonen.

Nu vill jag till vad som förut sagts endast lägga, att det fortfarande ser ut, som om herr Persson i Norrköping rakt icke förstår vad jag säger. Kammaren har förut gått på en reservation, enligt vilken med ett fastslaget faderskap äro förenade vissa följder. Det är allt vad som hittills beslutats. Kammaren har sålunda sagt, att med faderskapet skall följa arvsrätt. På den sidan, som jag tillhör, ha vi icke velat gå så långt, utan velat hava något mindre. Däremot har kammaren icke hittills på något sätt yttrat sig om, huru detta fa-

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

derskap skall fastställas, utan i den delen kommer att gälla vad som står i § 27 av förslaget. I vanliga fall kommer det således, förmodar jag, att tillgå så, att en kvinna tilldömes barnuppfostringsbidrag antingen därför, att mannen brustit åt eden, eller därför, att kvinnan fyllt bevisningen med fyllnadsed. Någon ändring här är icke ifrågasatt. Skillnaden efter det av kammaren fattade beslutet blir blott den, att barnet får icke allenast uppfostringsbidrag, utan därutöver även arvsrätt efter fadern. Men där komma vi till den springande punkten i denna fråga. Konsekvensen av det beslut, som kammaren förut fattat, blir den, att man icke vidare kan neka svaranden att göra invändning därom, att kvinnan har haft med flere män att göra. Med den ståndpunkt, som lagutskottet intagit, kan man med fullt fog säga: vi undersöka icke huruvida kvinnan haft med flere att göra, utan det är nog att en övertygas om att ha lägrat henne. Han kan vara fader till hennes barn och därför dömes han att betala barnuppfostringsbidrag. Men så långt kunna herrarna icke gå, utan ni måste tillåta en svarandepart att komma med denna invändning, att kvinnan haft förbindelse med flera män. Och då frågar jag, huru skall det gå, om det visas, att kvinnan verkligen har haft samlag med flera? Det är den frågan, som vi nu diskutera och icke något annat.

Nu stå dessa båda ärade reservanter med var sin lika dåliga lösning av frågan, och då kommer jag fram med den tredje lösningen, som jag tycker är den naturliga, då man över huvud taget tillåter bevisning om att kvinnan haft med flere män att göra. En dylik bevisning tillåtes icke enligt utskottets förslag, men om den skall tillåtas — och att så bör ske därom äro ju de båda herrarna ense — och om det bevisas, att kvinnan har haft att göra med flere män, så vilja reservanterna den ene att alla männen den andre att allenast en av dem skall dömas betala uppfostringsbidrag. Men det är något orimligt stötande att ålägga flere att i bolag betala barnuppfostringsbidrag och ur rättssäkerhetens synpunkt är det omöjligt att säga, vilken av dem som skall betala. Alltså återstår såsom rimligt endast det tredje alternativet, som nära hänger samman med den ståndpunkt, man förut intagit och som innebär, att i så fall skall ingen betala, utan kvinnan får skylla sig själv. Detta blir följden och ingenting annat om kammaren bifaller mitt yrkande att helt enkelt stryka den föreslagna nya § 11.

Herr Persson i Norrköping: Om kammaren i detta fall följer herr Petersson i Lidingö villastad, uppstår en lucka i hela lagen, då en sådan bestämmelse, som vi här ifrågasatt, måste finnas i lagen såsom en konsekvens av kammarens förut fattade beslut ifråga om arvsrätten. Om jag hade varit i minoriteten, skulle jag knappast ha velat framställa ett sådant yrkande som det, herr Petersson i Lidingö villastad här kommit med, därför att denna nya § 11, som sagt, är nödvändig på grund av det förut fattade beslutet om arvsrätt. Den juridiska kritik, som riktats mot denna paragraf, är dock icke värre, än att en av lagberedningens ledamöter, assessor Tiseliuss, föreslagit en bestämmelse av just samma lydelse, som den vi här framlagt. Vi

maste således, på det att ingen lucka skall uppstå i lagen, antaga densamma.

Vidare vill jag fråga: är det bättre, mina herrar, att, såsom herr Petersson i Lidingö villastad vill ha det ordnat och såsom det skulle bli enligt utskottets förslag, intaga den standpunkten: vi tillåta icke att det inför rätta bevisas, att det har varit flera män, som haft förbindelse med kvinnan under conceptionstiden? Man går nu icke ens så långt, att man tillåter någon bevisning i detta avseende, om också domstolen på grund av mannens framställning kan vara aldrig så övertygad om, att det verkligen förhåller sig på sådant sätt. Men när det är fråga om faderskap, måste man tillåta, att sådan bevisning göres, ty det är då icke fråga om, vem som skall *anses* såsom fader, utan vem som verkligen är fader, efter vilken barnet då får arvsrätt. Är det fråga blott om underhållsbidrag, då är det, såsom herr Petersson i Lidingö villastad säger, på det sättet, att man icke må gå därhän, att man tillåter bevisning att flera ha haft med kvinnan att göra, utan man låter den man, som är åtalad, svära värjemålsed eller kvinnan begä fyllnadsed, och så är saken klar, mannen må i sistnämnda fall säga aldrig så mycket, att flera haft förbindelse med kvinnan. Det är icke något annat, som vi vilja, då vi säga, att fastän det visas, att det varit flera, som haft med kvinnan att göra, så kan dock icke mer än en av dem vara fader, och då tar man ut den, som kvinnan utpekar och med ed betygar, att hon anser vara fader. Men han blir icke tilldömd faderskap, utan han blir blott underhållsskyldig; han blott *anses* såsom fader, på samma sätt som nu står i §§ 26 och 27.

Detta utgör egentligen en kritik mot hela den bristande bevisning, som alltid förefinnes i dessa fall, men denna kritik står ungefär lika stark i det ena fallet som i det andra. Det är en berättigad kritik i båda fallen, men man kan icke komma undan de svårigheter, som föreligga. Och jag vill säga, att herr Peterssons i Lidingö villastad yrkande om avslag å den föreslagna § 11 är ett försök att förleda kammaren till att, sedan den fattat beslut i en paragraf, nämligen § 12, därefter fatta ett annat beslut i fråga om § 11, som omöjliggör det beslut, som kammaren förut fattat beträffande § 12.

Jag vill tillägga, att luckan i lagen även kan fyllas genom ett bifall till det av herr Petersson i Södertälje framställda förslaget. Jag kan dock för min del icke vara med om detsamma, därför att det går för långt. Det är emellertid en konsekvens och en obehaglig konsekvens, erkänner sannolikt herr Petersson i Lidingö villastad, av kammarens förut fattade beslut men han vill dock icke vara med därom, och han vill icke heller vara med om det andra förslaget under åberopande av den standpunkt, som lagutskottet här intagit.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Det tjänar naturligtvis icke mycket till att fortsätta debatten på detta sätt. Vi — herr Sven Persson och jag — borde enskilt gå tillsammans och klara ut vad som skiljer oss åt och detta skulle säkerligen mycket snart vara gjort.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Ang lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Om jag ser på första delen av den utav reservanterna föreslagna nya § 11, så talas där om det fall, att det ej varder fastställt, vem som är fader till barnet, och stadgas, att om någon är övertygad om att hava haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, skall han vara underhållsskyldig mot barnet. Denna del av paragrafen är ju fullständigt överflödig med hänsyn till stadgandet i § 27, som enligt utskottets förslag, innehåller att om det förekommer anledning till, att mannen haft samlag med kvinnan å tid, då barnet kan hava avlats, och detta blir styrkt med ed, då skall mannen betala underhållsbidrag. Detta är ju detsamma, som står i första stycket av den föreslagna nya § 11, och detta stycke är därför alldeles överflödigt. Om detta stycke helt enkelt uteslutes blir följden allenast den, att enligt utskottets förslag kommer mannen att visserligen icke förklaras för fader, men dömas att betala ersättning, och enligt det av herr Persson i Norrköping framställda förslaget kommer mannen att förklaras för fader och att dömas betala ersättning.

Sedan återstår den sak, som skulle behöva regleras och som avses i sista stycket av den föreslagna nya § 11. Det gäller där att avgöra, huru det skall gå i de fall, där flera män ha haft med kvinnan att göra. Så snart det icke är fråga om mer än en man, är det likgiltigt om denna nya § 11 finnes eller icke. Det är således icke sant, när herr Persson i Norrköping säger, att jag vill omintetgöra kammarens förra beslut genom att taga bort den nu föreslagna nya § 11 eller att jag uppträder illojalt med hänsyn till det sålunda fattade beslutet, utan vad det här är fråga om, det är, huru det skall gå, ifall flera män haft att göra med kvinnan under konceptionstiden. Det ha vi icke behövt syssla med i utskottet, därför att vi ha skurit bort möjligheten till en sådan invändning, men nu blir det nödvändigt att syssla med den frågan. För att lösa den ha tre vägar anvisats, och den, som jag förordar, anser jag, det kan jag icke hjälpa, vara den i anständighetens intresse bästa att följa. Det är fullkomligt lojalt mot det förra beslutet, när jag nu yrkar avslag på denna paragraf.

Herr talman, jag skall icke besvara med någon vidare diskussion i denna fråga.

Herr Rydén i Malmö: Herr talman! Det torde råda ganska stor oklarhet på många håll, hur man bör ställa sig vid denna paragraf med hänsyn till det beslut som fattades vid voteringen om 12 §. Jag kan icke finna annat än att det är nödvändigt, att det kommer in en ny § 11, en paragraf, som fastställer, hur det skall förfaras, om det icke varder fastställt, vem som är fader till barnet. En sådan paragraf är, såvitt jag förstår, absolut nödvändig, och det har också reservanten i lagberedningen, vars intentioner vi följt i första voteringen, ansett vara klart. Det är klart, att herr Petersson i Lidingsö villastad, som i själva sakfrågan anser, att arvsrätt efter fader icke bör ifrågakomma, står på en annan linje och att han yrkar på att denna paragraf, som fyller en lucka, icke skall komma in. Men kammarens majoritet, som gått på en annan linje, måste ha denna lucka fylld genom att intaga en elfte paragraf. De, som skilts åt

på huvudlinjen ifråga om arvsrätten, skiljas också nu åt. A ena sidan är det herr Pettersson i Södertälje, som anser, att ifall fadersskapet icke är fastställt, bör man gå tillväga på det sättet, att man utdömer underhållsskyldighet av *alla* eventuella fäder, och å andra sidan är det herr Persson i Norrköping, som anser, att i det fallet skall man utdöma underhållsskyldigheten av *en* person, och det blir i så fall den, som genom rättens prövning kan anses vara den, som bör i första hand ifrågakomma. För mina känslor ligger det mera emot att välja det sätt att fylla denna lucka, som herr Pettersson i Södertälje föreslår, än det sätt, herr Persson i Norrköping gått in på. En av dessa båda ståndpunkter måste emellertid kammaren taga i överensstämmelse med det beslut, som den fattat vid 12 §. Det duger icke, såvitt jag förstår, att följa herr Petersson i Lidingö villastad, som vill, att kammaren skall avslå båda alternativen. Av dessa båda finner jag för min personliga del herr Perssons i Norrköping yrkande vara mindre osympatiskt än herr Petterssons i Södertälje, och därför ber jag, herr talman, att få hemställa om bifall till herr Perssons i Norrköping yrkande.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Herr Pettersson i Södertälje: Min arade granne på Stockholmslänsbänken är nog karl att försvara sig själv, så att det är kanske onödigt att uppträda till hans försvar. Men då jag deltagit från början i denna debatt kan jag ej underlåta att säga min mening även om kontroversen mellan herr Petersson i Lidingö villastad och herr Persson i Norrköping. Såvitt jag förstår, har herr Petersson i Lidingö villastad rätt i, att förslaget att stryka 11 § icke strider mot kammarens förut fattade beslut om arvsrätt efter fader för utom äktenskap födda barn. En sådan strykning innebär, att man accepterar det första av de tre alternativ för denna frågas lösning, som jag tillåtit mig nämna såsom möjliga. Stryker man 11 §, blir det, såvitt jag kan bedöma, så, att i händelse kvinnan under konceptionstiden haft att skaffa med flere, ingen av dessa män blir förklarad såsom barnets fader och ingen heller underhållsskyldig. Det är det resultat man kommit till i Tyskland och Frankrike. Så till vida ger jag herr Petersson i Lidingö villastad fullkomligt rätt. Jag tror för övrigt, att den hittills förda diskussionen bekräftar, att alla dessa tre alternativ ha sina olägenheter. För min del har jag antytt, att jag endast med en viss tvekan fört fram förslaget om allas bidragsplikt. Jag har gjort det därför, att jag anser det förslaget rättvisast, trots dess olägenheter. Skulle herrarnas känslor reagera mot en sådan lösning, så får jag för min del säga, att jag finner herr Peterssons i Lidingö villastad förslag mera rättvist än det förslag, herr Sven Persson framlagt. Det är visserligen mindre förmånligt för kvinnan, men barnet blir ju, om så behövs, omhändertaget av det allmänna, och det blir icke något godtyckligt utväljande av den som skall betala underhållsbidrag.

Herr Persson i Norrköping: Det var ju väl att få fram

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

det erkännandet åtminstone, att om man vill ha bidrag, då faderskapet icke är bevisat, så måste man ha en 11 § eller motsvarande bestämmelse. Så finner herr Jakob Pettersson den ståndpunkten rättvis, att när icke faderskapet kan bevisas, så att arvsrätt kan följa, bör icke underhållsbidrag följa. Mina herrar, det är en orättvis ståndpunkt i synnerhet med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet i allmänhet intagit, ty vad står på sidan 8? Det står: »Enligt rättspraxis anses den, som visas hava haft samlag med modern under konceptionstiden, såsom barnets fader och får fullgöra de med faderskapet förenade förpliktelseerna.» Denna ståndpunkt fastställer lagförslaget. Varför? Jo därför, att i alla fall, då icke full bevisning föreligger, underhållsbidrag skall lämnas barnet. Jag tycker, att när vi behandla barnets rätt i första hand, är denna ståndpunkt rättvis, och det är icke rättvist, om barnet icke får något bidrag, såsom det går enligt det andra förslaget.

Herr Rydén i Malmö: Herr talman! Jag kan icke underlåta att säga några ord till förmån för dessa barn, som man nu håller på att kasta ut vind för våg. Jag anser mig ha rätt till det, eftersom jag tidigare motionerat i denna fråga och varit medverkande vid det komplex av lagar — som jag skulle vilja kalla med ett gemensamt namn barnarättslagar — vilket nu ligger på riksdagens bord. Jag vill inlägga en gensaga mot den uppfattning, som går ut på, att icke barnets rätt skulle vara det preliminära, det avgörande. För mig står barnets rätt såsom det grundläggande; det får icke, såsom det efter herr Peterssons i Lidingö villastad resonemang skulle bli, om modern haft förbindelse med flera, bliva så, att barnet kastas på det allmänna, ty barnet har rätt att fordra, att det icke kastas ut vind för våg. Det är den grundläggande rätten, och frågan om, huruvida man kan med en slags fysiologisk noggrannhet avgöra, vem som är barnets fader, är för mig av mindre vikt än att man icke kastar barnet vind för våg ut i världen. Ett bifall till detta resonemang innebär, att så snart modern haft förbindelse med flera än en man, skulle barnet bli utan underhållsbidrag av den, som är barnets fader. Detta tycker jag vara ett hårt resonemang, och jag vill vädja till kammaren att icke följa den anvisningen, utan ber att få förorda ett av de förslag, som innebära, att barnets rätt skall tillgodoses. I valet mellan herr Petterssons i Södertälje yrkande och herr Perssons i Norrköping eller rättare sagt reservantens inom lagberedningen förslag, tycker jag det sista är det minst stötande för känslan.

Med herr Rydén i Malmö förenade sig herr *Branting*.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena beträffande införandet i lagförslaget av ett nytt såsom 11 § betecknat stadgande, biföll kammaren det av herr Persson i Norrköping i berörda avseende framställda yrkandet.

Härefter yttrade

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Jag ber att få yrka godkännande av det i min reservation under 12 § upptagna stadgandet.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet biföll kammaren det av herr Pettersson i Södertälje nu gjorda yrkandet.

Överskriften till 3—11 §§.

Godkändes.

Vidare beslöt kammaren på därom av herr talmannen framställd proposition, att utskottets i förevarande lagförslag med nr 12 betecknade paragraf skulle erhålla nummerbeteckningen 13.

Efter härpå skedd föredragning av 13 § i utskottets förslag yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: Jag skall be att få yrka bifall till min reservation under 14 §. Den innebär strykning av följande ord i utskottets förslag: »ävensom barnets förklarande för trolovningsbarn». Dessa ord behövas icke, då kammaren anslutit sig till den meningen, att alla barn skola få arvsrätt.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen givit propositioner i ämnet, blev det av herr Pettersson i Södertälje gjorda yrkandet av kammaren bifallet.

14—19 §§; överskriften till 13—19 §§.

Godkändes.

Vidare föredrogs 20 §; och anförde därvid

Herr Pettersson i Södertälje: Om barn utom äktenskap får arvsrätt efter fader och fadernefränder, kan fara uppstå, att den verkliga fadern genom mutor eller på annat sätt förmår annan man att åtaga sig faderskapet och modern att vitsorda den oriktiga uppgiften. Sådant skulle givetvis vara till skada för barnet, och därför har redan av lagberedningens reservant förordnats vissa ytterligare garantier för att faderns erkännande av barnet verkligen skall vara med sanningen överensstämmande. I anledning härav har jag föreslagit i den av mig framlagda reservationen att dylikt erkännande för att vara giltigt skall såväl hava vitsordats av modern som godkänts av barnavärdsmanen eller av barnets förmyndare, om annan

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

än fadern eller modern förordnats därtill, eller av barnet självt, sedan det blivit myndigt.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till min reservation under § 21.

Vidare yttrades ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet biföll kammaren det yrkande, som framställts av herr Pettersson i Södertälje.

Sedan 21 § härafter föredragits, yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: Vid denna paragraf ber jag att få föreslå en redaktionell ändring, som går ut på att orden »så ock om barnets förklarande för trolovningsbarn» skola utgå i enlighet med min reservation under 22 §, vartill jag alltså yrkar bifall.

Vidare anfördes ej. Det av herr Pettersson i Södertälje gjorda yrkandet blev efter herr talmannens i ämnet framställda propositioner av kammaren bifallet.

22—25 §§.

Godkändes.

Härefter föredrogs 26 §. Därvid anförde

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Av den föregående diskussionen har ju klart framgått, att det kan yppas vissa betänkligheter mot att låta modern till utom äktenskap fött barn genom ed fria sig från misstanken att hon under konceptionstiden haft att skaffa med annan man än fadern. Man kan dock icke gärna undgå att tillåta sådan ed i moderns och barnets intresse. Jag har sålunda föreslagit, att om anledning föreligger att misstänka, att modern haft att skaffa med en annan än fadern, skall hon genom ed få fria sig från denna misstanke. Detta stadgas i 27 § i reservationen. I den därpå närmast följande paragrafen stadgas sedan, att eden ej må föreläggas henne, då *synnerliga* skäl äro till antagande, att hon haft samlag jämväl med annan än svaranden eller eden eljest finnes icke kunna med trygghet anföras henne.

Jag ber nu, herr talman, att få yrka bifall till min reservation under 27 §.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll, efter av herr talmannen i ämnet givna propositioner, det av herr Pettersson i Södertälje framställda yrkandet.

Vid föredragning harpå av 27 §, yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Under åbe-

ropande av det yttrande jag nyss hade ber jag att få yrka bifall till min reservation under 28 §.

*Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)*

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen framställda propositioner i ämnet biföll kammaren det yrkande, som gjorts av herr Pettersson i Södertälje.

28 och 29 §§.

Godkändes.

30 § föredrogs nu; och anförde därvid

Herr Pettersson i Södertälje: Jag ber att få yrka bifall till min reservation under 31 §.

Vidare yttrades ej; och blev, efter det herr talmannen givit propositioner i ämnet, det av herr Pettersson i Södertälje framställda yrkandet av kammaren bifallet.

31—33 §§.

Godkändes.

Efter härpå skedd föredragning av 34 § yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: Jag ber att få yrka bifall till min reservation under 35 §.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen givit propositioner i ämnet, blev det av herr Pettersson i Södertälje gjorda yrkandet av kammaren bifallet.

Härefter yttrade

Herr Pettersson i Södertälje: Jag ber här att få yrka bifall till min reservation, enligt vilken en paragraf skulle skjutas in mellan 35 och 36 §§ i utskottets förslag. Det är en bestämmelse, att talan om fastställande av faderskap eller om rätt till arv på grund av faderskap, som icke förut är fastställd, skall anställas inom viss tid. För att förekomma den eventualiteten, att rätten till arv för barn utom äktenskap skall användas till trakasserier, har man ansett nödigt föreskriva viss preskriptionstid för instämmande av talan därom. Jag har föreslagit en tid av två år i enlighet med det förslag, som framställts inom lagberedningen av dess reservant.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den paragraf, som i reservationen bär nummer 36.

Kammaren biföll det av herr Pettersson i Södertälje sålunda framställda förslaget.

Ang. lag om
barn utom
äktenskap
m. m.
(Forts.)

Överskriften till 20—34 §§; 35 §.

Godkändes.

Vid föredragning härpå av 36 § anförde

Herr Pettersson i Södertälje: Jag får här yrka bifall till den övergångsbestämmelse, som återfinnes i min reservation under 38 §. Den innehåller i huvudsak, att vad som stadgas i lagen skall i regel tillämpas beträffande barn, som fötts, innan lagen trätt i kraft. Jag har dock gjort undantag vad stadgandena om namn och arv beträffar. I anslutning till den mening, som reservanten inom lagberedningen uttalat, har jag nämligen icke ansett det lämpligt att låta jämväl dessa bestämmelser gälla om barn, som *avlats* innan lagen trätt i kraft. Och därvid har av praktiska skäl, i rättsenhetens intresse föreslagits, att barn, som *fötts* inom ett år efter lagens ikraftträdande, icke skall mot faderns bestridande äga antaga hans namn eller taga arv efter honom eller fadernefränder.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till min reservation under 38 §.

Vidare yttrades ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet biföll kammaren det yrkande, som framställdes av herr Pettersson i Södertälje.

Överskriften till 35 och 36 §§; ingressen; rubriken.

Godkändes.

§ 7.

Avlämnades följande nya motioner, nämligen av:

herr *Schotte m. fl.*, nr 412, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 221, angående statsbanebyggnader i Norrland;

herr *Persson i Tofta*, nr 413, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 211, angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m.;

herr *von Hofsten*, nr 414, i anledning av sistnämnda proposition;

herr *Helger m. fl.*, nr 415, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 200, med förslag till förordning om tillägg till 9 och 10 §§ samt om ändrad lydelse av 14 § 2 mom., 15 § 2 mom. och 16 § 6 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin; och

herr *Ingvarson m. fl.*, nr 416, om avslag av Kungl. Maj:ts proposition, nr 209, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning under år 1918 av förordningen om spirituosaaaccis.

Dessa motioner bordlades.

Vidare avlämnade herr *Gustafsson* i Örebro en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 254, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskälighyresstegring m. m.

Sistnämnda motion, som erhöll ordningsnumret 417, blev på begäran omedelbart remitterad till lagutskottet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,31 e. m. för att åter sammanträda kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem
Per Cronvall.